

ANALYSE AV GJEN- NOMSTRØMMING OG RESULTATER I NORSK- OPPLÆRINGEN FOR INNVANDRERE

ANALYSE AV GJENNOMSTRØMMING OG RESULTATER I NORSKOPPLÆRINGEN FOR INNVANDRERE

Bilde på forside: Håkon Eikesdal (på oppdrag fra UDE)

INNHOILDSFORTEGNELSE

1. Sammen drag	5
2. Innledning	7
2.1 Oppdragets fokus og formål	7
2.2 Kort bakgrunn	7
2.3 Analytisk rammeverk	8
2.4 Rapportens oppbygging	12
3. Situasjonsbilde: norskopplæringen i Oslo kommune	13
3.1 Andel deltakere fordelt på spor ved opplærings sentrene	13
3.2 Resultater på norskprøvene	13
3.3 Timebruk	17
3.4 Fravær	19
3.5 Oppsummering	20
4. Hva kan forklare timebruken i norskopplæringen?	22
4.1 Betydningen av bakgrunnsvariabler og kjennetegn ved deltakerne	22
4.2 Betydningen av forhold ved opplæringen	24
4.3 Betydningen av opplærings senter og forhold ved dette	26
4.4 Betydningen av deltakelse i introduksjonsprogram og Ny sjanse	27
4.5 Oppsummering	28
5. Hva kan forklare resultater på norskprøvene?	29
5.1 Betydningen av bakgrunnsvariabler og kjennetegn ved deltakerne	29
5.2 Betydningen av forhold ved opplæringen	30
5.3 Betydningen av forhold ved opplærings sentrene	31
5.4 Betydningen av deltakelse i introduksjonsprogram og Ny sjanse	32
5.5 Hva forklarer om deltakere møter til prøvene eller ikke?	32
5.6 Oppsummering	33
6. Hva kan forklare at deltakere fortsetter etter en ikke bestått prøve?	35
6.1 Hva kjennetegner deltakere som går videre etter en ikke bestått prøve?	35
6.2 Hva kjennetegner de som består NPR2 på andre forsøk?	36
6.3 Prøvenes status og deltakernes motivasjon	37
6.4 Oppsummering	37
7. Referanser	38
Vedlegg 1: Metode	40
Vedlegg 2: Språkbakgrunn	45
Vedlegg 3: Fravær	48
Vedlegg 4: Regresjonsanalyser - fremgangsmåte og resultater	51
Vedlegg 5: Koding av språkbakgrunn	56
Vedlegg 6: Diverse deskriptive analyser	59
Vedlegg 7: Grunnlagstall	61
Vedlegg 8: Oversikt over variabler	64
Vedlegg 9: Forutsetningsanalyser	67
Vedlegg 10: Intervjuguider	70
Vedlegg 11: Timebruk	75

OVERSIKT OVER FIGURER

Figur 2.1: Analyseramme.....	9
Figur 3.1: Resultater på norskprøve 2, 2007- feb2009 (N) av antall oppmeldte	14
Figur 3.2: Resultater på norskprøve 3 skriftlig, 2007- feb2009 (N) av oppmeldte.....	14
Figur 3.3: Andelen bestått av oppmøtte til norskprøve 2, fordelt på opplæringscenter, 2007-2009	15
Figur 3.4: Andelen bestått av oppmøtte til norskprøve 3, fordelt på opplæringscenter, 2007-2009	15
Figur 3.5: Andel bestått på norskprøve 2 og 3 av andel oppmøtte fordelt på spor	16
Figur 3.6: Antall timer mottatt før en oppmelding til norskprøve 2, fordelt på spor.....	17
Figur 3.7: Antall timer mottatt før en oppmelding til norskprøve 3, fordelt på spor.....	18

OVERSIKT OVER TABELLER

Tabell 3.1: Deltakersammensetning for oppmeldte til norskprøver 2007-09	13
Tabell 3.2: Andel bestått fordelt på enkeltspråkgrupper på norskprøve 2 for spor 2 i %	17
Tabell 3.3: Gjennomsnittlig timebruk for prøver med ulike utfall for norskprøve 2 og 3, fordelt på spor	18
Tabell 3.4: Gjennomsnittlig timebruk før en oppmelding til norskprøve 2 hos deltakere på spor 2, fordelt på språkbakgrunn.....	19
Tabell 3.5: Gjennomsnittlig fraværsprosent for deltakere som har bestått, ikke bestått eller ikke møtt på norskprøve 2 og 3.....	20
Tabell 4.1: Kjennetegn ved deltakere og bakgrunnsvariabler med betydning for timebruk.....	22
Tabell 4.2: Forhold ved opplæringen med betydning for timebruk	25
Tabell 4.3: Opplæringssentrenes effekter på timebruk, når det tas høyde for ulike gruppesammensetning ved de ulike sentrene	26
Tabell 4.4: Effekter av deltakelse i heldagsprogram på timebruk.....	27
Tabell 5.1: Betydningen av kjennetegn ved deltakerne på sannsynligheten for å bestå norskprøve 2 og 3.	29
Tabell 5.2: Betydningen av forhold ved opplæringen på resultater på norskprøve 2 og 3.....	31
Tabell 5.3: Betydningen av opplæringscenter på resultater	31
Tabell 6.1: Forhold som har betydning for hvorvidt deltakere går videre	36
Tabell 6.2: Timer mellom en ikke bestått og en bestått NPR 2	36

1. SAMMENDRAG

Rambøll Management Consulting (Rambøll) har gjennomført en analyse av gjennomstrømming og resultater i norskopplæringen for voksne innvandrere på oppdrag fra Oslo kommune Utdanningsetaten i samarbeid med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Analysen inngår i prosjekt Krafttak for norskopplæring, Utdanningsetatens satsing på økt rekruttering, kvalitet og gjennomstrømming i norskopplæringen.

Analysen er avgrenset til deltakere oppmeldte til skriftlige norskprøvene i perioden 2007-2009. Funn er derfor begrenset til kun å gjelde for denne gruppen som utgjør mindre enn halvparten av alle som har gjennomført norskopplæring i perioden. Tendensen i undersøkelsesperioden er at flere går opp til norskprøvene og en økende andel består prøvene. Første prøve i 2009 viser spesielt høy andel bestått.

Det er også gjennomført kvalitative intervjuer ved de tre kommunale voksenopplæringssettene, for å kunne utfylle og forklare sammenhenger i den statistiske analysen.

Problemstillingene i oppdraget:

- kartlegge timebruk i norskopplæringen før oppmelding til norskprøve 2 og 3
- identifisere hva som kan forklare variasjoner i denne timebruken,
- forklare hvorfor deltakere henholdsvis består, ikke består eller ikke møter til norskprøvene

Analysen viser:

Kartlegging

- Antall timer før oppmelding til norskprøvene varierer mye mellom enkeltindivider, mellom spor og innenfor det enkelte spor.
- Gjennomsnittlig bruker en spor 1 deltaker 542 timer og en spor 2 deltaker 431 timer før oppmelding til norskprøve 2. Til norskprøve 3 er gjennomsnittet 521 for spor 2 og 321 for spor 3.
- Deltakere på kveldskurs bruker færre timer før oppmelding til prøvene enn deltakere på dagskurs, uavhengig av spor.
- Deltakere med arabisk og somalisk språkbakgrunn har et betydelig høyere fravær enn øvrige deltakere, mens deltakere med sørasiatisk språkbakgrunn har lavere fravær.
- Gjennomsnittlig fravær er på 12,8 % i hele utvalget og 25 % av deltakerne har et fravær på over 18 %.
- Bare 1/3 av de som ikke består norskprøve 2 første gang, går opp til ny prøve. Av disse består under halvparten.

Forklaring av timebruk og andel bestått, ikke bestått og ikke møtt

- Spor har stor forklaringskraft på hvem som består prøvene: Jo høyere spor jo høyere andel bestått. Spor i denne sammenheng er i hovedsak et uttrykk for utdanningsnivå.
- Også innenfor spor er det slik at utdanningsnivå slår ut ved at høyere utdanning gir høyere andel bestått.
- Det er ikke innenfor det enkelte spor en påvist sammenheng ved at flere timer generelt gir høyere andel bestått.

- Dette viser at sammenhengen mellom deltakernes forutsetninger og læringsresultat er mer kompleks enn at økt timeantall generelt vil gi en økning i andelen som består.
- Deltakere med slavisk og romansk språkbakgrunn bruker forholdsmessig færre timer og har høyere andel bestått til norskprøvene enn andre grupper, uavhengig av spor.
- Særlig deltakere med østasiatisk språkbakgrunn, herunder bl.a. kinesisk, japansk og koreansk, men også de med vietnamesisk, tamilsk og somalisk språkbakgrunn bruker forholdsmessig flere timer og har lavere andel bestått til norskprøvene enn andre grupper, uavhengig av spor.
- Fravær medfører økt timebruk før oppmelding til prøvene.
- Deltakere med høyt fravær møter sjeldnere til norskprøve 2 og går sjeldnere opp til norskprøve 2 for annen gang.
- Fravær har imidlertid ikke en selvstendig effekt i forhold til andel som består prøvene.
- Deltakere i introduksjonsprogram gjennomfører forholdsmessig flere timer før oppmelding til norskprøve, men dette gir ikke utslag i en høyere andel bestått.
- 17 % av deltakerne går i arbeidsrettede opplæringsløp der hovedmålsettingen er å bli kvalifisert til å komme i arbeid. Andelen som består norskprøvene er forholdsmessig lavere i denne gruppen uavhengig av spor.
- Med unntak av et forholdsmessig bedre resultat på norskprøve 2 for deltakere på Rosenhof, er det påvist små forskjeller mellom sentrene når det gjelder antall timer før oppmelding, fravær og resultatet på prøvene når det er kontrollert for sammensetningen av deltakerne.

Til oppfølging

På bakgrunn av den kvantitative og den kvalitative undersøkelsen, kan følgende områder være verd å se nærmere på for at Utdanningsetaten fortsatt skal få bedre resultater og økt gjennomstrømming:

- Arbeide videre med å redusere fraværet for at deltakerne skal bruke færre timer før oppmelding til prøvene og for at læringsmiljøet i gruppene forbedres
- Økt fokus på spesielle utfordringer som noen språkgrupper har i å lære norsk både når det gjelder tilrettelegging/metodebruk, oppfølging og kompetanseutvikling av lærerne
- Fortsatt vekt på å utvikle vurderingskompetanse og på oppfølging av den enkeltes progresjon for å avdekke spesielle utfordringer eller læreversker
- Se på innholdet i de arbeidsrettede kursene i forhold til hvordan deltakerne blir forberedt og motivert før de tar norskprøvene
- Bedre tilrettelegging og motivasjon slik at deltakere som ikke består første gang, får et tilbud som raskt får dem fram til en bestått prøve andre gang
- Fokus på om organiseringen av norskopplæringen i introduksjonsprogrammet er hensiktsmessig i forhold til å få deltakerne fram til å bestå norskprøvene så raskt som mulig

2. INNLEDNING

Rambøll presenterer med dette sluttrapporten i vår analyse av gjennomstrømming og resultater i norskopplæringen for voksne innvandrere i Oslo kommune. Oppdraget er utført på oppdrag fra Utdanningsetaten i Oslo kommune i samarbeid med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, i tidsrommet mai til august 2009. Rambøll står alene ansvarlig for alle analyser og slutninger i rapporten.

2.1 Oppdragets fokus og formål

Oppgavens hovedfokus har vært å kartlegge timebruk og identifisere hva som kan forklare timebruken i norskopplæringen, samt hva som kan forklare hvorfor deltakere henholdsvis består eller ikke består norskprøve 2 og 3. Oppdraget har inneholdt en deskriptiv og en forklarende del. I hovedsak har dette omfattet:

1. En deskriptiv analyse av det faktiske bildet i Oslo kommune når det gjelder antallet timer deltakerne bruker før de meldes opp til prøve, krysset med bakgrunnsvariabler som landbakgrunn, opplæringssteder, spor, og andre nærliggende forhold.
2. En forklarende analyse av mulige underliggende årsaker til ulike grader av gjennomstrømming og resultater, herunder;
  - a. En analyse av hva som kan forklare årsakene til forskjellene i antallet timer deltakere mottar før de meldes opp til de ulike norskprøvene, og antallet timer deltakere mottar under hele sitt opplæringsforløp.
  - b. En analyse av hva som kan forklare årsakene til hvorfor deltakerne henholdsvis består eller ikke består de ulike prøvene.
  - c. En analyse av hvem som går videre etter å ikke ha bestått og hva som forklarer dette.

Analysene skal bidra til den videre innretting av det fremtidige arbeidet med å forbedre resultater og gjennomstrømming i norskopplæringen i Oslo kommune.

2.2 Kort bakgrunn

Å beherske norsk er viktig for å få jobb, for å ta utdanning og for å kunne delta i samfunnet¹. I alle norske kommuner har nyankomne innvandrere en rett og/eller plikt til å delta på 250 timer norskopplæring og 50 timer samfunnskunnskap². Det overordnede målet for norskopplæringen er at innvandrere skal kunne nå et ferdighetsnivå i norsk som setter dem i stand til å delta i jobb, utdanning og samfunnet for øvrig. En utfordring i norskopplæringen er lav progresjon og fullføring med bestått resultat hos de som deltar i norskopplæringen³.

I Oslo var det ifølge tall fra Utdanningsetaten 1 873 personer som gikk opp til norskprøve i 2008. Tallene viser at av de oppmeldte besto 45 % norskprøve 2 skriftlig, og 41 % norskprøve 3 skriftlig. Videre besto 81 % av de oppmeldte norskprøve 2 muntlig og 74 % besto norskprøve 3 muntlig. Det er dermed fortsatt en stor andel deltakere som ikke består de skriftlige prøvene, i tillegg til at mellom 10-20 % ikke møter. Videre viser en undersøkelse blant innvandrerbefolkningen i Oslo at 1/4 av innvandrerne opplever begrensninger i studievalg, og 1/3 opplever begrensninger på arbeidsplassen sin som følge av manglende norskferdigheter⁴. Dette understreker i stor grad behovet for økt fokus på språkopplæring for å bygge ned barrierer for innvandrere både i arbeidsliv og i samfunnet for øvrig.

¹ IMDi Årsrapport (2008). Tilgjengelig på: <http://www.imdi.no/no/Arssrapporter/Aarsrapport2008/Arssrapport-2008-i-pdf/>

² Arbeids- og inkluderingsdepartementet "Opplæring i norsk og samfunnskunnskap".

³ Oslo kommune Utdanningsetaten (2008): "Krafttak for Norskopplæring"; Rambøll Management 2007: "Evaluering av tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og implementering av rett og plikt til slik opplæring"

⁴ Vox (2007): "Like og forskjellige". Rapport.

Med dette som bakteppe igangsatte Oslo kommune ved Utdanningsetaten høsten 2008 det treåri-ge prosjektet "Krafttak for norskopplæring hvor det er en målsetting å øke andelen beståtte norskrøver.

Norskopplæringen i Oslo har i dag omtrent 5800 deltakere. Disse fordeler seg på tre kommunale voksenopplæringsentra, Rosenhof, Smedstua og Skullerud, og tre ikke-kommunale tilbydere, Sogn Videregående skole (for ungdom 16-19), AOF (bydelsbasert) og Kristent interkulturelt arbeid (KIA). Norskopplæringen skal gis i tråd med "Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere"⁵. Denne deler opplæringen inn i tre spor. Opplæringen i de tre sporene skal ta utgangspunkt i deltakerens forutsetninger, herunder utdanning fra hjemlandet og kunnskaper i vestlige fremmedspråk, og mål for opplæringen. Deltakerne kan skifte mellom sporene dersom progresjonen er raskere eller langsommere enn det som viser seg å passe deltakeren. Det er også inndelinger innad i spor. Progresjonsinndelingen baserer seg på *tidsbruk* (spor 2 Rask går raskere gjennom pensum enn spor 2 Passe), den enkeltes *læringskapasitet* som avhenger av mange faktorer (utdanning, alder, helse, forpliktelser i hverdagen som jobb og familie) og *forkunnskaper* (for eksempel kjennskap til vestlige fremmedspråk og/eller et morsmål som ligger nært opp til norsk)⁶.

I forhold til norskrøvene er ambisjonen i Oslo at spor 3 deltakere helst kun skal opp til norskrøve 3, og kun unntaksvis få lov til å ta norskrøve 2. Deltakere i spor 1 og 2 skal ta norskrøve 2 før de eventuelt fortsetter til norskrøve 3. Sluttmålet for spor 1 er norskrøve 2 skriftlig og norskrøve 3 muntlig. Sluttmålet for spor 2 og spor 3 er norskrøve 3.

Tidligere studier⁷ viser at forhold ved deltakeren som land- og språkbakgrunn, kjønn og botid har betydning for resultater i norskopplæringen. I tillegg har forhold ved organisering av opplæringen og kvaliteten på denne stor betydning, herunder det pedagogiske opplegget ved skolen, lærerens kompetanse og skoleledelsens prioriteringer. I dette oppdraget vil det være viktig å forklare nærmere hvilke forhold som har en (positiv og negativ) effekt på deltakernes resultater for å få økt kunnskap om hvordan en kan justere eller endre forhold ved norskopplæringen for å øke fullføring og gjennomstrømming i norskopplæringen.

2.3 Analytisk rammeverk

Det er opp imot denne bakgrunnen at vi har foretatt våre analyser av gjennomstrømming og resultater i norskopplæringen. Følgende analytiske rammeverk gir en indikasjon på hva slags sammenhenger vi har forsøkt å avdekke.

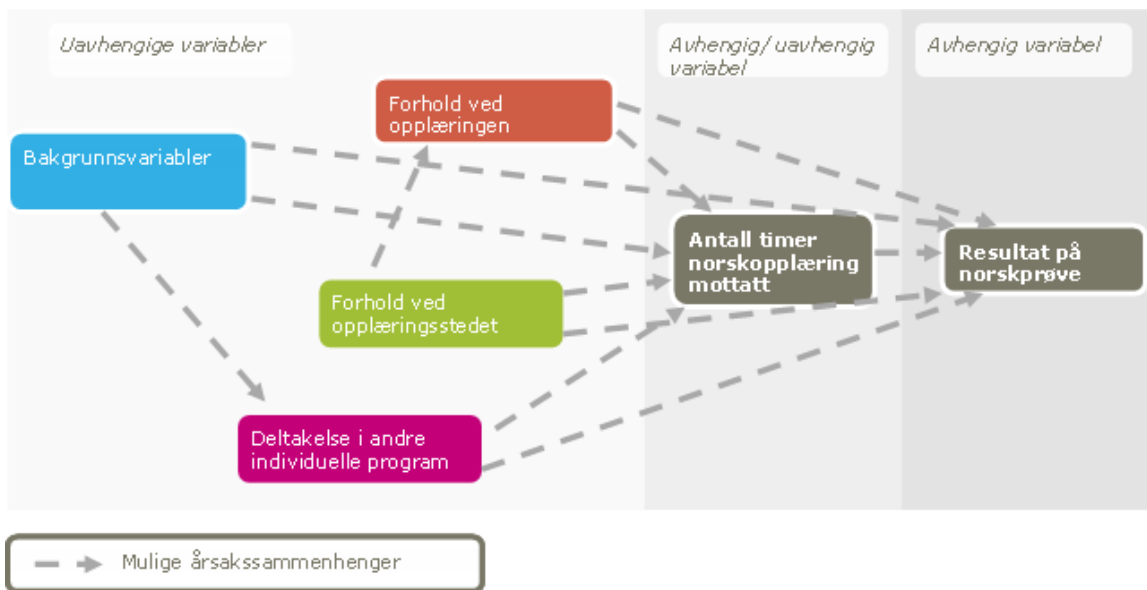
⁵ Vox. Tilgjengelig på deres nettside: <http://www.vox.no/templates/CommonPage.aspx?id=677>

⁶ "Seminar om felles nivåforståelse". Sanner 2008, 7-8 januar.

⁷ Se blant annet Rambøll Management Consulting (2007): "Evaluering av opplæring i norsk og samfunnskunnskap tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og implementeringen av rett og/eller plikt til slik opplæring" og SSBs Levekårsundersøkelse.

Figur 2.1: Analyseramme

Slik figuren indikerer, har vi i ulike analyser søkt å undersøke sammenhenger mellom ulike *bakgrunnsvariabler*, variabler vedrørende *forhold ved opplæringen*, variabler vedrørende *opplæringsstedet*, og variabler vedrørende *deltakelse i andre individuelle program*, på forhold slik som antall timer norskopplæring mottatt og resultater på norskprøve 2 og 3. "Antall timer norskopplæring mottatt" fungerer både som en avhengig og en uavhengig variabel. Vi ønsker først å se på hvordan de ulike uavhengige variablene påvirker timebruk, og deretter hvordan de uavhengige variablene, inkludert antall timer mottatt, påvirker resultater.

Når det gjelder hva som konkret ligger under hver av kategoriene av "uavhengige variabler" til venstre i figuren, kan dette her kort skisseres:

- I kategorien "bakgrunnsvariabler" finner vi variabler som kjønn, språkbakgrunn, spor, utdanning, oppholdstid i Norge og alder. Vi har benyttet to variabler i analysene som reflekterer deltakernes utdanningsnivå: Spor og utdanning fra hjemlandet. Sporvariabelen er, som redegjort ovenfor, å anse som en grovinndeling av deltakernes utdanningsbakgrunn. Utdanningsvariabelen er derimot en finere inndeling i fem nivåer, basert på faktainformasjon om deltakernes utdanning fra hjemlandet. Siden deltakerne blir plassert i spor på basis av utdanningsbakgrunn er ikke disse to variablene uavhengige av hverandre.
- I kategorien "forhold ved opplæringen" undersøker vi hvorvidt opplæringstidspunkt, antall opplæringstimer, type opplæring (arbeidsrettet, ordinær eller skolerettet) og fravær påvirker timebruk og resultater.
- I kategorien "forhold ved opplæringsstedet" ser vi hovedsakelig på hvorvidt opplæringssteder har betydning for deltakernes timebruk og resultater.
- I kategorien "deltakelse i andre individuelle program" er deltakelse i introduksjonsprogram og Ny Sjanse inkludert.

2.3.1 Statistiske data og analyser

Denne rapporten bygger hovedsakelig på statistiske analyser gjennomført på et datamateriale fra elevbehandlingssystemet i Oslo kommune, SITS. I tillegg er data om deltakeres delresultater på norsk prøve 2 og 3 innhentet fra Norsk språktest. Datamaterialet har inneholdt anonymisert bakgrunnsinformasjon på individnivå om alle voksne deltakere (over 18 år) som har blitt meldt opp til norskprøve 2 eller 3 i perioden 2007 til og med februar 2009⁸. Totalt omfatter dette 4054 enheter.

⁸ For noen av variablene er registreringene i SITS basert på frivillig innmelding og inkluderer derfor ikke alle voksne deltakere.

Mens dette utgjør et omfattende og i utgangspunktet sterkt datamateriale, er det nødvendig å gjøre seg noen bemerkninger på dette tidspunktet vedrørende datamaterialets kvalitet.

Først og fremst bør det bemerkes at det på en rekke sentrale variabler mangler informasjon for mange av enhetene i datasettet som vi har mottatt. Eksempelvis gjelder dette variabelen som tar for seg deltakernes utdanningsbakgrunn, hvor informasjon mangler for om lag halvparten av enhetene i datasettet. Manglende registreringer er alltid en utfordring i denne typen systemer, særlig når systemene er relativt nye. Dette tilsier allikevel at man enten må utelate denne variabelen fra analysene, eller godta at analysene kun omfatter halvparten så mange enheter, og at resultatene således preges av en større grad av usikkerhet. Vi har derfor i all hovedsak brukt spor som variabel, som er et uttrykk for deltakernes tidligere skolebakgrunn og kunnskaper i vestlige fremmedspråk. Vi har også gjennomført alle regresjonsanalysene kun på deltakere på spor 2. I disse analysene har vi benyttet utdanningsvariabelen. Rundt halvparten av spor 2 deltakerne har informasjon på denne variabelen, men fordi spor 2 deltakerne teller et stort antall enheter, er datagrunnlagets omfang tilstrekkelig for å gjøre analyser på dette.

Det kan videre ventes at det i selve datamaterialet foreligger en rekke unøyaktigheter som følge av feilrapportering, feilregistrering, og lignende. Det gjelder generelt i forhold til datasett av dette slaget. Dette kan ikke korrigeres ved hjelp av statistiske metoder. Men tydelige avvik, særlig i form av "outliers", eller verdier som avviker i betydelig grad fra den øvrige populasjon, kan lukes ut av datamaterialet. I analysene har vi således valgt å definere noen verdier som "missing", for å minimere risikoen for at avvikende verdier påvirker resultatene i uforholdsmessig stor grad. Blant annet har det dreid seg om å utelate fra analysene alle enheter som har verdier på mindre enn 100 og mer enn 3000 i "antall timer" kategorien, da disse enhetene i utgangspunktet har overskredet det maksimale timeantallet, og dermed kan bidra til å dra gjennomsnittlig timebruk kunstig høyt opp.

En rekke omkodinger og korrigeringer av datamaterialet var nødvendig før analysene kunne påbegynnes. Den endelige listen av variabler som vi har benyttet i våre analyser kan gjenfinnes i Vedlegg 8. Vi har eksempelvis i analysene valgt å benytte oss av språkbakgrunn som en sentral variabel, da dette antas å være en viktig faktor som påvirker hvor lett eller vanskelig det er å lære norsk. Et annet alternativ som vi også har testet ut i våre analyser, har vært å benytte oss av variabler som går på statsborgerskap. Utover å fange opp språkbakgrunn kan det argumenteres for at disse variablene vil kunne si noe om kulturelle faktorer. Vi har allikevel i den endelige modellen valgt å fokusere på morsmålsvariabelen, både av praktiske årsaker knyttet til kvaliteten av de respektive variablene i vårt datasett, samt av faglige hensyn, i det at selve morsmålet og språkbakgrunnen legger sentrale forutsetninger for andrespråkinnlæring, og derfor anses som viktigere enn statsborgerskap⁹.

På generelt basis er det imidlertid viktig å påpeke at datamaterialet omfatter en variert deltakergruppe med hensyn til språkbakgrunn. Flertallet av gruppene med samme enkeltspråk utgjør ca 100 enheter eller betydelig mindre, og det er i datamaterialet over 120 forskjellige morsmål registrert. Mens noen av de største enkeltlandgruppene vil kunne gi utslag i statistisk signifikante sammenhenger, er det generelt vanskelig å oppnå signifikante sammenhenger med grupper av denne størrelsesordenen.

Vi har derfor i tillegg til å se spesifikt på de største enkeltspråkene, herunder urdu, somali, arabisk, tamilsk, kurdisk, russisk, spansk, thai og vietnamesisk, valgt å gruppere deltakere i større språkgrupper, som sikrer at alle gruppene er av en viss minimumsstørrelse. Dette tilsier eksempelvis at vi har laget en variabel der vi slår sammen deltakere fra store deler av Afrika, som inkluderer alle deltakere med språk som inngår i den videre Niger-Kongo språkfamilien. Slike sammenstillinger reduserer selvsagt detaljnivået. Av hensyn til å forsøke å oppnå signifikante resultater mener vi allikevel at dette er en hensiktsmessig strategi. En oversikt over de ulike språkgruppene som vi har benyttet og hvilke språk som inngår i disse gruppene, foreligger i vedlegg 5.

---

⁹ Alver, Vigdis. "Å lære å lese og skrive på andrespråket", i Vox (2005). *Metodisk veiledning. Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere.*

I etterkant av disse nevnte justeringene av datamaterialet har Rambøll gjennomført en rekke statistiske analyser ved hjelp av dataene. I hovedsak har det dreid seg om ulike typer regresjonsanalyser (lineære OLS og logistiske regresjoner) samt enklere deskriptive analyser. En nærmere forklaring på de ulike statistiske metodene som vi har benyttet oss av kan gjenfinnes i vedlegg 1 og 4.

2.3.2 Kvalitative data og analyser

Som et supplement til de kvantitative analysene har vi samlet inn et kvalitativt datamateriale gjennom:

- Casestudier ved de tre største voksenopplæringssettene i Oslo – Rosenhof, Smedstua og Skullerud, som omfattet fokusgrupper med deltakere og lærere på norskopplæringen, samt et kvalitativt intervju med representant for skoleledelse:
  - Skullerud VO
    - To fokusgrupper med 9 deltakere i hver gruppe
    - En fokusgruppe med 6 lærere
    - Kvalitativt intervju med skoleledelse
  - Rosenhof VO
    - Tre fokusgrupper med 9, 5 og 2 deltakere
    - Et kvalitativt dybdeintervju med en deltaker i spesialklasse
    - En fokusgruppe med 4 lærere
    - Kvalitativt intervju med skoleledelse
  - Smedstua VO
    - To fokusgrupper med 3 og 2 deltakere
    - To fokusgrupper med 4 og 4 lærere
    - Kvalitativt intervju med skoleledelse

Totalt er det gjennomført intervjuer med 37 deltakere, 18 lærere og 3 rektorer. Flertallet av deltakerne kom fra Somalia, Eritrea, Etiopia og Irak, men det var også noen deltakere fra Afghanistan, Palestina, Marokko og Latin-Amerika. Det var en fordeling mellom deltakere på spor 1, 2 og 3 og deltakere som hadde, eller skulle ta, norskprøve 2 og 3. Flertallet av deltakerne i fokusgruppene var kvinner.

I tillegg er det gjennomført følgende intervjuer:

- Kvalitative intervjuer ved lederne for norskopplæringen i Oslo ved KIA og AOF
- Kvalitative intervjuer med Norsk Språktest og Servicesenter for voksenopplæringen i Oslo kommune.

Vi har anonymisert elever, lærere og skoleledere fordi dette har vært et ønske fra noen av informantene.

Samtalen i fokusgruppene med deltakere ble gjennomført på norsk, uten tolk. Det tilsier at det var nødvendig å begrense rekrutteringen til deltakere med et tilstrekkelig godt norskspråklig nivå. Fokusgruppene skulle i utgangspunktet velges ut basert på fastsatte utvalgsriterier angående spor, landbakgrunn, og resultat på norskprøvene. Slike kriterier ble utarbeidet i etterkant av vår innledende runde med statistiske analyser, med tanke på at sammenhenger avdekket her skulle testes og utdypes av det kvalitative materialet. En slik spesifikk utvelgelse var i praksis vanskelig å gjennomføre, blant annet som følge av rekrutteringsgrunnlaget på voksenopplæringssettene samt at våre casebesøk sammenfalt med en hektisk periode ved eksamenstid og slutten av skoleåret.

Som følge av disse faktorene, var det i første runde noe dårlig oppmøte i enkelte av deltakergruppene. For å sikre et tilstrekkelig datagrunnlag gjennomførte vi derfor to supplerende fokusgrupper i etterkant av de opprinnelige casestudiene ved et av opplæringssettene. Av praktiske årsaker inneholdt disse to gruppene kun deltakere på introduksjonsprogram.

Intervjuene med Norsk Språktest og Servicesenter for voksenopplæringen i Oslo kommune ble foretatt i etterkant av casestudiene.

Summen av de statistiske studiene, de kvalitative studiene og de innledende studiene av dokumenter og øvrig statistikk gir en form for datatriangulering. Etter Rambølls mening bygger dermed analysene i denne rapporten på et sterkt datagrunnlag.

2.4 Rapportens oppbygging

De resterende kapitlene av denne rapporten er inndelt på følgende måte:

- I kapittel 3 gir vi et situasjonsbilde av norskopplæringen i Oslo kommune
- I kapittel 4 drøfter vi hva som kan forklare timebruk i forkant av oppmelding til norskprøve
- I kapittel 5 undersøker vi hva som kan forklare resultater på norskprøve 2 og norskprøve 3
- I kapittel 6 ser vi nærmere på gruppen deltakere som stryker på første prøveforsøk og identifiserer kjennetegn ved gruppen som fortsetter etter en ikke bestått prøve

Rapporten inneholder også følgende Vedlegg:

- I Vedlegg 1 foreligger noen metodiske beskrivelser og betraktninger
- I Vedlegg 2 ligger krysstabeller mellom språkbakgrunn og henholdsvis timebruk og resultater på norskprøvene
- I Vedlegg 3 gjenfinnes en rekke deskriptive analyser rundt fravær
- I Vedlegg 4 foreligger resultater fra regresjonsanalysene, samt en beskrivelse av disse
- I Vedlegg 5 utdypes vi kodingen av de ulike språkvariablene som vi har brukt
- I Vedlegg 6 gjengir vi resultater fra diverse deskriptive analyser som det vises til i rapporten
- I Vedlegg 7 foreligger grunnlagstall for en rekke figurer i rapporten
- I Vedlegg 8 presenteres de ulike variablene benyttet i regresjonsanalysene
- I Vedlegg 9 presenteres forutsetningsanalyser som vi har gjort i forkant av regresjonsanalysene
- I Vedlegg 10 gjenfinnes intervjuguidene som vi har benyttet i våre kvalitative dybdestudier
- I Vedlegg 11 foreligger noen presiseringer rundt tolkningen av resultater fra enkelte regresjonsanalyser

3. SITUASJONSBILDE: NORSKOPPLÆRINGEN I OSLO KOMMUNE

I dette kapitlet vil vi tegne et situasjonsbilde av norskopplæringen i Oslo kommune. Vi vil først kort se på norskopplæringen og deltakersammensetningen ved sentrene. Deretter ser vi på resultater på norskprøve 2 og 3 sett opp i mot spor, opplæringssentre og språkbakgrunn. Til slutt gir vi en oversikt over timebruken i norskopplæringen, sett opp i mot spor, opplæringssentre, prøveoppmelding og språkbakgrunn. I dette inngår også en oversikt over fravær i norskopplæringen.

3.1 Andel deltakere fordelt på spor ved opplæringssentrene

I Oslo er sammensetningen ved de ulike voksenopplæringssentrene forskjellig ved at spor 3 deltakere bare går på Rosenhof. Følgende tabell viser deltakersammensetningen fra ulike spor som er meldt opp til norskprøve 2 eller 3 i datasettet.

Tabell 3.1: Deltakersammensetning for oppmeldte til norskprøver 2007-09

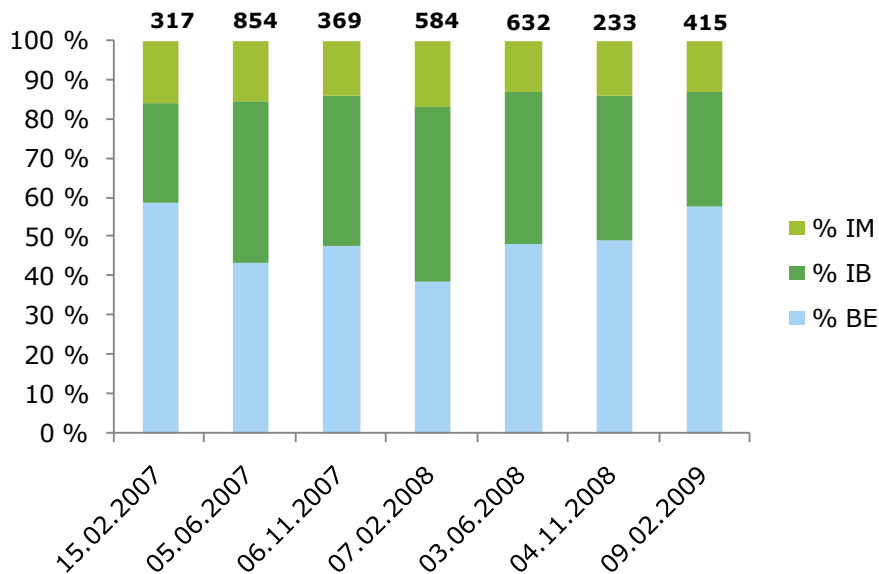
	Spor 1	Spor 2	(Spor 2P)	(Spor 2R)	Spor 3	N
Rosenhof	10,4 %	72,1 %	25,9 %	17,2 %	17,6 %	1908
Smedstua	12,1 %	87,8 %	41,3 %	18,1 %	0,1 %	1047
Skullerud	8,2 %	90,6 %	38,4 %	24,6 %	1,2 %	573
AOF	9,5 %	89,3 %	45,2 %	16,7 %	1,2 %	84
KIA	11,8 %	82,4 %	52,9 %	23,5 %	5,9 %	17
Total	10,5 %	80,0 %	32,9 %	18,7 %	9,5 %	3629

Tabell 3.1 viser at det ikke er store forskjeller i andelen som går på spor 1 og 2 mellom opplæringssentre. Det er dog litt flere som går på spor 2 på Skullerud og Smedstua, sammenlignet med Rosenhof. Vi har inkludert tall for spor 2 rask og passe i tabellen for å vise fordelingen (med blå skrift). Flere av deltakerne på spor 2 har imidlertid ikke registret om de følger rask eller passe progresjonsinndeling. Informasjonen her er derfor ufullstendig.

3.2 Resultater på norskprøvene

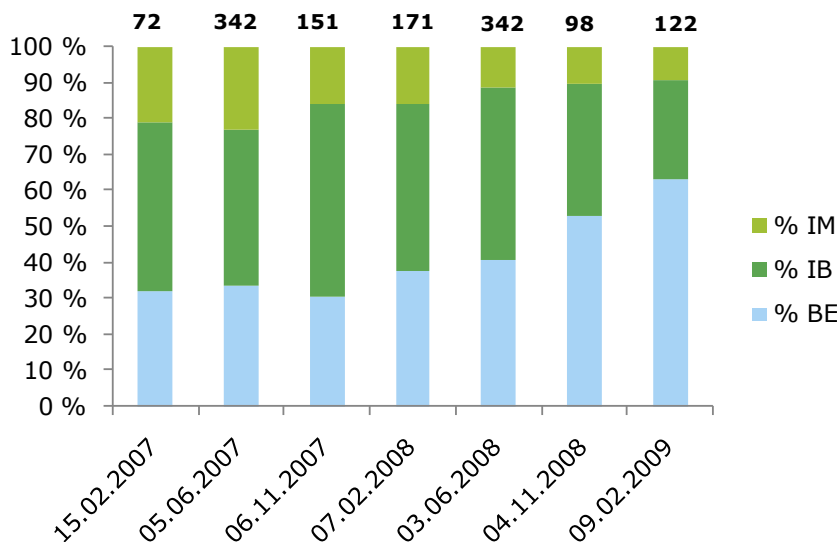
Vi har undersøkt resultater for de skriftlige norskprøvene i perioden 2007-2009. Tallene for 2007 og 2008 baserer seg på tre ulike prøvetidspunkter, mens resultatet for 2009 baserer seg kun på februarprøven. Tabell 3.1 og 3.2 viser henholdsvis resultatene for norskprøve 2 og 3.

Figur 3.1: Resultater på norsksprøve 2, 2007- feb2009 (N)¹⁰ av antall oppmeldte

Figur 3.1 viser at det har vært betydelige svingninger i resultatet på norsksprøvene. Figuren viser også en tendens til en positiv utvikling i andelen bestått på norsksprøve 2 skriftlig i løpet av 2008 og 2009. Andelen som består av oppmeldte deltakere til norsksprøve 2 varierer mellom 43 og 60 % i perioden. Dersom vi kun fokuserer på gruppen av deltakere som møter opp til norsksprøve 2, ser vi at andelen bestått varierer mellom 46 og 70 %. I tidsperioden sett under ett har 55 % av de oppmøtte deltakerne bestått norsksprøve 2. Hvor mange deltakere som meldes opp til prøver ved ulike prøvetider, varierer. Flest ble meldt opp ved juniprøven i 2007 og 2008. Mellom 12 og 17 % av deltakerne som meldes opp til prøve, møter ikke opp.

Figur 3.2: Resultater på norsksprøve 3 skriftlig, 2007- feb2009 (N) av oppmeldte

Figur 3.2 viser at for norsksprøve 3 er det en klar positiv utvikling i andelen bestått. For norsksprøve 3 er andelen bestått likevel jevnt over lavere enn for norsksprøve 2. Andelen bestått av det totale antallet oppmeldte varierer fra 30 til 63 % på februarprøven for 2009. Andelen bestått blant de oppmøtte har steget fra et minimumsnivå på 36 % til en topp på 69 % ved siste prøve. Perioden sett under ett ligger denne andelen på 47 %, altså noe lavere enn andelen for norsksprøve 2. Det

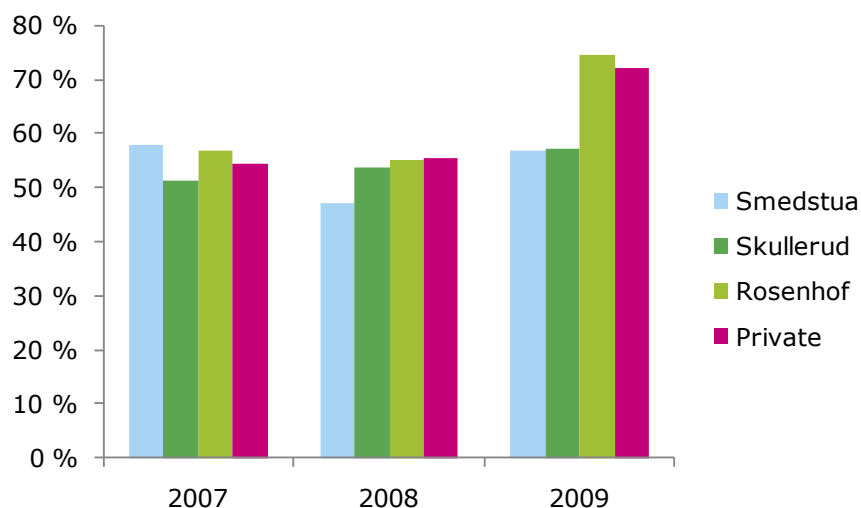
¹⁰ Grunnlagstallene for denne og alle andre figurer i dette kapittelet kan gjenfinnes i Vedlegg 7.

er mellom 9 og 23 % som ikke møter til norsksprøve 3, fordelt på de ulike prøvedatoene. I andelen som møter opp til norsksprøve 3, er det også en positiv utvikling.

3.2.1 Resultater og opplæringsentre

Resultatene fordelt på opplæringsentre viser at resultatene mellom sentrene er sammenfallende.

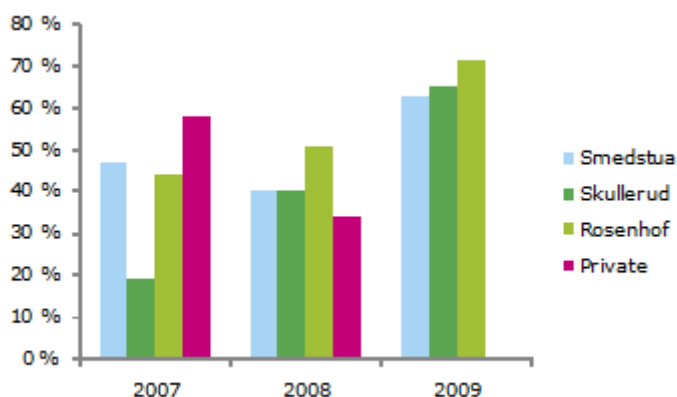
Figur 3.3: Andelen bestått av oppmøtte til norsksprøve 2, fordelt på opplæringsentre, 2007-2009

N (=antall oppmøtte)	Smedstua	Skullerud	Rosenhof	Private
2007	250	243	674	75
2008	404	185	535	104
2009	98	68	167	29

Figur 3.3 viser at opplæringsentrene lå noenlunde likt i 2007 og 2008 når det gjelder andelen bestått på norsksprøve 2. I 2009 ser vi at Rosenhof og de private sentrene har de beste resultatene etter å ha avholdt en av tre prøver, men alle sentrene har registrert en liten økning sammenlignet med de foregående årene. Figur 3.4 viser de samme tallene for norsksprøve 3.

Figur 3.4: Andelen bestått av oppmøtte til norsksprøve 3, fordelt på opplæringsentre, 2007-2009

N (=antall oppmøtte)	Smedstua	Skullerud	Rosenhof	Private
2007	43	54	302	40
2008	78	63	362	42
2009	16	17	76	2

Det lave antallet observasjoner i faktiske tall, særlig for en av tre prøver i 2009, gir utslag i betydelige variasjoner. Særlig gjelder dette de private tilbyderne. Tallet for private tilbydere i 2009 baserer seg kun på 2 deltakere. Vi velger dermed å utelate denne grafen fra figuren.

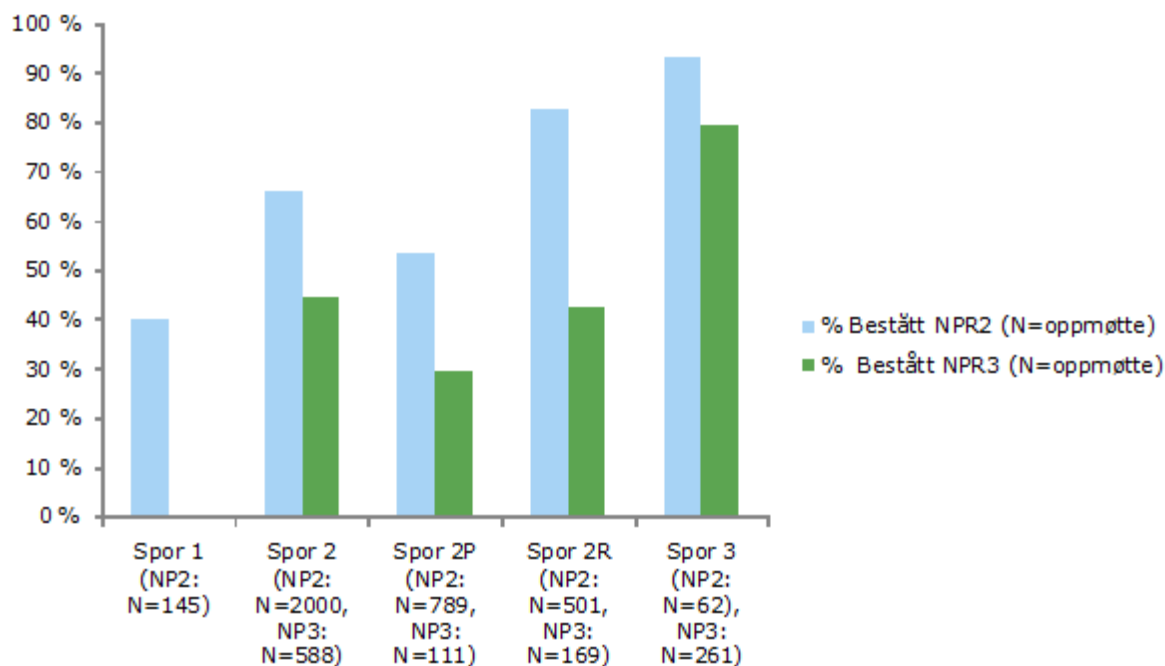
Den tidligere påviste positive trenden gjelder samtlige av de kommunale opplæringssentrene når perioden sees under ett. Utover dette ser vi at Skullerud i 2007 hadde en betydelig lavere andel beståtte på norskprøve 3. Siden 2007 har imidlertid andelen beståtte prøver ved Skullerud kommet opp på nivå med de øvrige. En strengere oppmeldingspraksis kunne ha ført til at færre deltakere blir meldt opp og at sentrene derfor kunne vise til bedre resultater. Dette avkreftes imidlertid når vi undersøker antallet deltakere som meldes opp av det totale deltakerantallet ved sentrene. (Se vedlegg 6 for tabell). Tvert imot viser tallene at i sum er det flere som ble meldt opp i 2008 enn i 2007.

Det er tydelig fra tabellene og figurene ovenfor at en betydelig andel av deltakerne ikke møter opp til selve prøven. Statistikken indikerer imidlertid at det ikke foreligger noen systematiske forskjeller mellom opplæringssentrene i forhold til dette, verken i forhold til norskprøve 2 eller 3. Ved de kommunale sentrene er det mellom 11 og 19 % som ikke møter opp til en oppmeldt norskprøve 2 eller 3 i perioden 2007 til februar 2009 (se vedlegg 6).

3.2.2 Resultater og spor

Utdanningsbakgrunn er avgjørende for hvilket spor deltakerne plasseres i. For å undersøke eventuelle forskjeller i resultater mellom deltakere med ulik utdanningsbakgrunn, vil vi derfor se på resultater på de to norskprøvene, fordelt på deltakernes spor. Figur 3.5 viser andelen bestått på de to aktuelle norskprøvene, fordelt på spor. For spor 2, viser den både resultat for spor 2 samlet, og fordelt på spor 2 rask og passe.

Figur 3.5: Andel bestått på norskprøve 2 og 3 av andel oppmøtte fordelt på spor

Figur 3.5 viser at en større andel deltakere på høyere spor består begge prøvene. En høyere andel av deltakerne på spor 2 rask består begge prøvene enn deltakerne på Spor 2 passe. Det antyder at økt antall timer til deltakere på lavere spor ikke er nok for å kompensere for deltakernes tidligere utdanningsbakgrunn. Forskjellene gir en indikasjon på at en deltakers tidligere utdanning er en svært viktig faktor i å forklare resultater på prøvene. Slik sett kan dette indikere at deltakerne plasseres på riktig sporprogresjon.

3.2.3 Resultater og språkbakgrunn

Språkbakgrunn, både morsmål og kunnskaper i fremmedspråk, har betydning for deltakeres forutsetninger for å lære norsk¹¹. For å undersøke eventuelle ulikheter mellom deltakere med ulik språkbakgrunn, har vi derfor i vårt datasett kodet alle deltakere inn etter deres morsmål. For å oppnå kategorier av en hensiktsmessig størrelse, har det vært nødvendig å slå deltakere sammen i grupper basert på språkfamilier. En oversikt over inndelingen kan finnes i Vedlegg 5. I tillegg til resultatene for disse gruppene, presenterer vi her resultater for deltakere fra de gruppene av enkeltspråk som er av et omfang på over 100 deltakere for spor 2. Vi viser her kun tall for norskprøve 2 fordi det blir for få deltakere i enkeltspråkgruppene for norskprøve 3. Alle tabeller kan ses i vedlegg 2.

Tabell 3.2: Andel bestått fordelt på enkeltspråkgrupper på norskprøve 2 for spor 2 i %

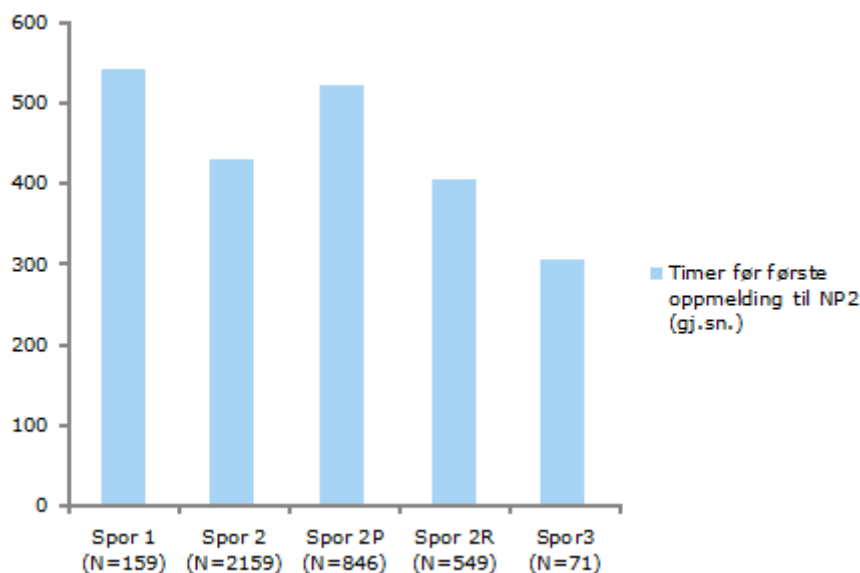
	Vietna- mesisk	Ta- milsk	So- mali	Urdu	Kur- disk	Ara- bisk	Thai	Span- sk	Rus- sisk
Andel som består NP 2	45 %	55 %	56 %	63 %	64 %	64 %	70 %	71 %	92 %
N (spor 2 elever som møter til opp- meldt prøve)	66	132	119	252	97	169	74	78	39

Tabell 3.2 viser store variasjoner i andelen bestått mellom enkeltspråkgrupper. Kun 45 % av deltakere på spor 2 med vietnamesisk språkbakgrunn består, mens hele 92 % av deltakere med russisk språkbakgrunn består. Betydningen av språkbakgrunn for resultater blir bekreftet når vi senere analyserer denne sammenhengen, kontrollert for andre forhold i de statistiske analysene (se kapittel 5).

3.3 Timebruk

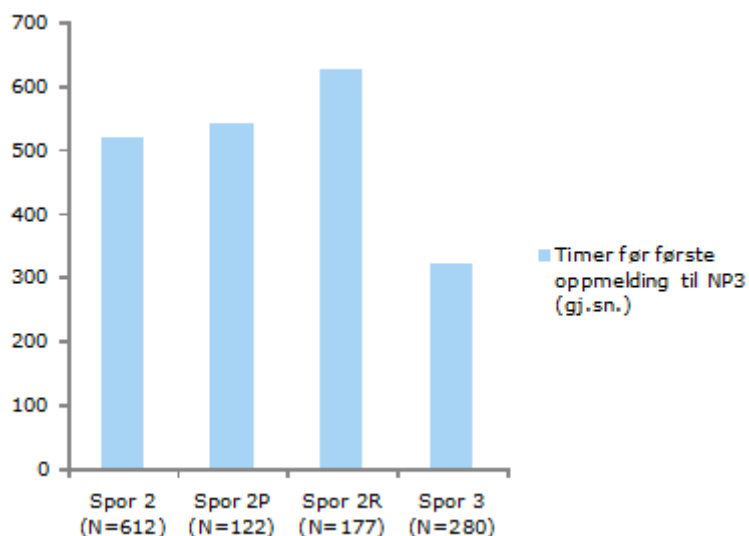
I dette avsnittet vil vi se på timebruk i norskopplæringen. Alle deskriptive analyser er knyttet til antall timer som er mottatt før en oppmelding til norskprøve 2 eller 3.

Figur 3.6: Antall timer mottatt før en oppmelding til norskprøve 2, fordelt på spor

¹¹ Alver, Vigdis. "Å lære å lese og skrive på andrespråket", i Vox (2005). *Metodisk veiledning. Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere.*

Figur 3.7: Antall timer mottatt før en oppmelding til norskprøve 3, fordelt på spor

Når vi analyserer timebruken fordelt på spor, ser vi at en deltaker på spor 1 gjennomsnittlig bruker 542 timer før første prøveoppmelding til norskprøve 2. En deltaker på spor 2 bruker gjennomsnittlig 431 timer. Fordelt på progresjonsinndelinger benytter en deltaker på spor 2 passe 522 og en deltaker på spor 2 rask 406 timer. Alle spor 2 deltakere er imidlertid ikke registrert med informasjon på denne variabelen. En deltaker på spor 3 bruker gjennomsnittlig kun 306 timer før oppmelding til norskprøve 2 og 321 timer før oppmelding til norskprøve 3.

Hvis vi ser på timebruken før en første prøveoppmelding til norskprøve 3, er dette for en spor 2 deltaker i gjennomsnitt 521 timer. For en spor 3 deltaker er det i gjennomsnitt 321 timer. Antallet timer for spor 2 P er 542 i gjennomsnitt. For spor 2 rask viser imidlertid tallene at dette er 629 timer, hvilket ikke stemmer overens med forventninger til progresjon. Som tidligere nevnt, er det for over halvparten av deltakerne på spor 2 som er meldt opp til norskprøve 3 ikke registrert informasjon om disse går på rask eller passe progresjon. Dette kan være grunnen til at deltakerne på spor 2 passe gjennomsnittlig mottar færre timer enn spor 2 rask, hvilket er i strid med forventningene til timebruk i de to progresjonsinndelingene.

3.3.1 Timebruk og resultater

Til nå har vi kun sett på timebruk før en prøveoppmelding uavhengig av resultatet på prøven. I det følgende vil vi se på timebruk opp mot ulike utfall på norskprøvene. Tabell 3.3 presenterer en oversikt over hvor mange timer deltakere gjennomsnittlig mottar koblet med resultater på prøvene.

Tabell 3.3: Gjennomsnittlig timebruk for prøver med ulike utfall for norskprøve 2 og 3, fordelt på spor

	Resultat	Spor 1	Spor 2	(Spor 2P)	(Spor 2R)	Spor 3
Norskprøve 2	Bestått	414	460	548	453	374
	Ikke bestått	699	570	654	506	
	Ikke møtt	589	426	524	387	245
Norskprøve 3	Bestått		565	509	690	373
	Ikke bestått		597	643	748	402
	Ikke møtt		501	477	597	269

Tabell 3.3 viser at det jevnt over er høyest timebruk hos de som ikke består, også innad i spor. Videre er det deltakere som mottar færrest timer, som oftest består.

3.3.2 Timebruk og språkbakgrunn

Analyser av sammenhengen mellom timebruk og språkbakgrunn indikerer at det er svært stor variasjon i timebruken mellom forskjellige språkgrupper, også innad i spor. Oversikten over disse

deskriptive analysene vises i vedlegg 2. I det følgende vil vi kun presentere en oversikt over gjennomsnittlig timebruk før en oppmelding til norskprøve 2 for deltakere på spor 2, fordelt på språkgrupper.

Tabell 3.4: Gjennomsnittlig timebruk før en oppmelding til norskprøve 2 hos deltakere på spor 2, fordelt på språkbakgrunn

Språkbakgrunn	Gj.sn. timebruk før oppmelding til NP2	(N= elever på spor 2 som meldes opp til NP2)
Romansk	345	153
Vest/ Sentralafrikansk	355	77
Slavisk	355	94
Sørøstasiatisk	402	197
Germansk	419	116
Tyrkia/Sentralasia	429	126
Indoiransk	429	205
Sørasiatisk	438	473
Øvrig Indoeuropeisk	450	53
Afroasiatisk	475	471
Østasiatisk	607	68

Tabell 3.4 viser at det er store variasjoner, også innad i spor, mellom ulike språkbakgrunner når det gjelder antallet timer som mottas. For eksempel viser tabellen at deltakere i spor to med øst-asiatisk språkbakgrunn mottar 607 timer i gjennomsnitt før en prøveoppmelding, mens deltakere med romansk og slavisk språkbakgrunn i gjennomsnitt bare mottar 345 timer og 355. Tallene er i tråd med studiene av resultater og språkbakgrunn i avsnitt 3.2.3. Også her er det slaviske (russisk bl.a.) og romanske (spansk bl.a.) som fremhever seg positivt. Betydningen av språkbakgrunn for timebruk blir bekreftet når vi senere analyserer denne sammenhengen, kontrollert for andre forhold i de statistiske analysene (se kapittel 4).

3.4 Fravær

Dette avsnittet har undersøkt tendenser i fravær og hvorvidt det er noen grupper av deltakere som skiller seg ut med hensyn til å ha høyt fravær. Hovedfunnet er at det gjennomsnittlige fravær for en deltaker er rundt 12,8 %. Medianverdien er på 10,4 %. Dette betyr at det er noen deltakere som har et betydelig høyere fravær. Analysen viser at 25 % av deltakerne har et fravær over 18,6 %, som innebærer at de ca er borte fra hver femte opplæringsstime (se vedlegg 3).

Videre viser analysen at det hovedsakelig er størst forskjell i fraværspersent mellom deltakere fordelt på ulike typer opplæringsløp og språkbakgrunner. Mens elever på arbeidsrettet opplæring har et fravær på 10,5 %, har elever på skolerettet opplæring et fravær på 14,1 %. For deltakere med ulike språkbakgrunn er det også betydelige variasjoner. Fraværspersenten varierer mellom 15,2 og 8,3 for henholdsvis deltakere med arabisk språkbakgrunn eller somali som morsmål og deltakere med østasiatisk språkbakgrunn. For alder, spor og kjønn er det ikke betydelige tendenser i data-materialet som skiller de ulike kategoriene (se vedlegg 3).

3.4.1 Fravær og resultater

I dette avsnittet ser vi på sammenhengen mellom fravær og resultater. Tabell 3.11 gir en oversikt over gjennomsnittlig fraværspersent for deltakere som har bestått, ikke bestått eller ikke møtt på norskprøve 2 og 3.

Tabell 3.5: Gjennomsnittlig fraværspersent for deltakere som har bestått, ikke bestått eller ikke møtt på norskprøve 2 og 3

	NPR2			NPR3		
	Bestått	Ikke be- stått	Ikke møtt	Bestått	Ikke bestått	Ikke møtt
Gjennomsnittlig fraværspersent	12,7	12,1	15,1	10,5	11,1	10,2
St.avvik	10,1	10,2	11,7	9,3	10,7	9,9

Tabell 3.5 viser for norskprøve 2 at fraværspersenten er høyest for de deltakerne som ikke møter opp til prøven. Denne forskjellen gjør seg ikke gjeldende i forhold til norskprøve 3. Videre viser tabellen ingen videre forskjeller mellom fraværspersenten mellom de som består og de som ikke består norskprøve 2 eller 3. Dette indikerer at fravær har betydning for oppmøte til prøven, men ikke for resultatet.

Når det gjelder fravær sett opp i mot timebruk før oppmelding til norskprøve 2 og 3, vil dette studeres i kapittel 4 og 5. Her kan vi anta at fravær i større grad har betydning for timebruk enn for resultater, da deltakere som ikke er på nivå for å bestå prøvene, ikke skal bli meldt opp. Dette funnet blir bekreftet i de senere analysene av sammenhengen mellom fravær og resultater, og fravær og timebruk. Analysene viser at fravær fører til at deltakerne mottar et høyere antall timer før de blir meldt opp prøvene, og at fravær derfor øker antall timer den enkelte deltaker bruker før prøven avholdes.

3.5 Oppsummering

Dette kapitlet har pekt på flere tendenser i norskopplæringen i Oslo kommune. Det har fremkommet at det er en positiv utvikling i løpet av de to siste årene i andelen bestått på norskprøve 2 og 3. Analysene antyder at deltakerne i stor grad plasseres på riktig spor.

Analysene indikerer at deltakernes utdanningsbakgrunn er svært viktig for å forklare resultater. Et høyere antall timer til deltakerne på lavere spor er ikke nok for å kompensere for et lavt utdanningsnivå. Analysene viser også at det er de deltakerne som består prøvene, som mottar færrest timer. Deltakerne som ikke består, mottar flest timer. Dette antyder at sammenhengen er mer kompleks enn at det å øke timeantallet generelt vil gi en økning i andelen som består.

I tillegg til utdanningsbakgrunn, fremkommer det at deltakernes språkbakgrunn er meget viktig for resultater og timebruk i norskopplæringen. Noen deltakere har en språkbakgrunn som utgjør en barriere for å bestå prøvene og som øker timebruken betraktelig. Dette er særlig østasiatiske språkbakgrunner og vietnamesisk, tamilsk og somali morsmål. På den andre siden, indikeres det at slaviske språkbakgrunner og spansk som morsmål er positivt for å bestå prøvene, og at de virker reduserende på timebruken.

Av dette følger det at det er store variasjoner i timebruken i norskopplæringen, også innad i spor, som i stor grad forklares av utdannings- og språkbakgrunn. Det foreligger ikke systematiske forskjeller mellom opplæringsstentrene, verken i timebruk innad i spor eller i resultater, når perioden 2007-2009 ses under ett. Dette forsterker inntrykket av at forhold ved deltakerne som er viktig for å forklare resultater og timebruk.

Fravær ser videre ut til å være en utfordring i norskopplæringen. 25 % av deltakerne har et fravær over 18,6 %. Dette medfører økt timebruk, og reduserer dermed progresjonen til deltakerne. Fravær ser ut til å være viktig for å forklare manglende oppmøte på prøvene. Deltakere som ikke møter opp til prøvene, har en betydelig høyere fraværspersent enn deltakerne som møter opp. Det er noen grupper som utmerker seg med å ha en betydelig høyere fravær enn andre deltakere. Dette er særlig deltakere med arabisk og somalisk språkbakgrunn.

Det er liten forskjell i fraværspersenten hos de som består og de som ikke består norskprøve 2 og 3. Dette underbygger at fravær i første rekke hindrer deltakernes progresjon fordi de meldes opp på et senere tidspunkt, men ikke for deltakernes resultater på prøvene. Dette får likevel en negativ innvirkning på gjennomstrømmingen i norskopplæringen i sin helhet.

Dette kapitelet har vist at noen forhold peker seg ut som viktige faktorer. Dette gjelder i stor grad utdanningsbakgrunn, språkbakgrunn og fravær. I de neste kapitlene vil vi undersøke om analysene bekrefter at disse forholdene er viktige i å forklare deltakernes timebruk og resultater.

4. HVA KAN FORKLARE TIMEBRUKEN I NORSKOPPLÆRINGEN?

I dette kapitlet vil vi undersøke hva som kan forklare de store variasjonene i antallet timer norskopplæring deltakerne mottar før de meldes opp til norskprøve 2 og 3. Vi har lagt til grunn det analytiske rammeverket, presentert i kapittel 2. Vi vil derfor se på betydningen av bakgrunnsvariabler, forhold ved opplæringen, forhold ved opplæringscenteret og deltakelse i heldagsprogram. En kort redegjørelse for de statistiske analysene kan ses i vedlegg 4.

4.1 Betydningen av bakgrunnsvariabler og kjennetegn ved deltakerne

Med bakgrunnsvariabler forstår vi *kjønn, språkbakgrunn, utdanning, spor og oppholdstid i Norge*. Når det gjelder sammenhengen mellom deltakernes utdanningsbakgrunn og timebruk, har vi undersøkt dette ved bruk av to variabler: spor og utdanning (se avsnitt 2.3). I analysene av deltakere på alle tre spor samlet har vi benyttet sporvariabelen, mens i separatanalysene av deltakere på spor 2 har vi benyttet utdanningsvariabelen. Begge variabler reflekterer deltakernes utdanningsbakgrunn.

Når det gjelder språkbakgrunn, har vi sett på betydningen av enkeltspråk, for eksempel vietnamesisk. Deretter har vi sett på betydningen av språkgruppevariabler, for eksempel østasiatisk.

Vi har undersøkt effektene av bakgrunnsvariablene på timebruk relatert til en prøveoppmelding. For norskprøve 2 har vi først sett på *antall timer mottatt før første prøveoppmelding*, uavhengig resultat. Dernest har vi sett på *antall timer mottatt før første prøveoppmelding med resultatet bestått*. For norskprøve 3 har vi kun sett på *antall timer mottatt før første prøveoppmelding*, uavhengig av resultat¹². Alle analyser er først gjennomført på det samlede datasettet, og deretter kun på deltakere på spor 2. Tabell 4.1 viser resultatene av analysene.

Tabell 4.1: Kjennetegn ved deltakere og bakgrunnsvariabler med betydning for timebruk¹³

Variabel <i>Økt timebruk angis med (+) og redusert med (-)</i>	Effekt på antall timer mottatt før første oppmelding NP2		Effekt på antall timer mottatt før første oppmelding NP2, bestått		Effekt på antall timer mottatt før første oppmelding NP3	
	Alle spor	Spor 2	Alle spor	Spor 2	Alle spor	Spor 2
Deltakere med vietnamesisk språkbakgrunn		+				
Deltakere med østasiatisk språkbakgrunn	+		+	+		
Deltakere med morsmål fra Tyrkia/ Sentralasia					+	
Deltakere med romansk språkbakgrunn				+		
Høyere spor/ mer utdanning fra hjemland	-	-			-	
Lengre oppholdstid i Norge	-	-	-	-	-	

¹² Det er ikke et tilstrekkelig antall enheter på en evt. variabel hvor resultatet er bestått, til å oppnå signifikante resultater.

¹³ Regresjonskoeffisienter og signifikansnivå for samtlige av disse analysene kan gjenfinnes i Vedlegg 2. Dette gjelder også for resten av regresjonsanalysene som presenteres i dette og neste kapittel.

Samlet viser analysene at enkelte språkbakgrunner øker timebruken, mens høy utdanning og lang oppholdstid i Norge reduserer timebruken. Kjønn har ikke betydning for timebruk før oppmelding til en prøve. Vi vil derfor se nærmere på betydningen av språkbakgrunn, utdanningsbakgrunn og oppholdstid.

Når det gjelder betydningen av språkbakgrunn, indikerer analysene at for noen deltakere, er språkbakgrunn utslagsgivende for timebruken, også når forhold som utdanningsbakgrunn eller sporplassering og oppholdstid holdes likt. Analysen viser følgende resultater for språkbakgrunn:

- Deltakere med østasiatisk språkbakgrunn kan ventes å motta flere timer før første prøveoppmelding til norskprøve 2, både med bestått og ikke bestått resultat
- Deltakere med vietnamesisk språkbakgrunn på spor 2 kan ventes å motta flere timer før norskprøve 2, uavhengig av resultat
- Deltakere med romansk språkbakgrunn på spor 2 kan ventes å motta flere timer før første prøveoppmelding til norskprøve 2 med bestått resultat
- Deltakere med språkbakgrunn fra Tyrkia/Sentral-Asia kan ventes å motta flere timer i forkant av oppmelding til norskprøve 3

Deltakere med språkbakgrunner som er vietnamesisk, østasiatisk, romansk eller tyrkisk/ sentralasiatisk kan ventes å motta flere timer enn andre deltakere, også når forhold som utdanningsbakgrunn, oppholdstid i Norge og lignende kontrolleres for. Regresjonsanalysene bekrefter dermed tendensene til høyt timebruk som ble avdekket i forrige kapittel blant språkgruppen romansk og østasiatisk for norskprøve 2. Tallene viser at deltakere med et morsmål som klassifiseres under "romanske språk", herunder spansk og portugisisk, jevnt over mottar noen flere timer med norskopplæring før en første oppmelding til norskprøve 2 som resulterer i et bestått resultat.

Deltakere med en språkbakgrunn som er tyrkisk eller sentralasiatisk vil motta flere opplæringstimer før første oppmelding til en norskprøve 3, men vil ikke motta flere timer før en oppmelding til norskprøve 2. Foruten tyrkisk/ sentralasiatisk språkbakgrunn, har ikke språkbakgrunn effekt på sannsynligheten for å bestå norskprøve 3. En undersøkelse av deltakere med vietnamesisk eller østasiatisk språkbakgrunn viser at få med slik bakgrunn går opp til norskprøve 3¹⁴, som kan forklare at disse språkbakgrunnene ikke har betydning for norskprøve 3 i analysen.

Et annet viktig funn fra analysen er at utdanningsbakgrunn fremhever seg som en viktig forklaringsfaktor vis-à-vis andre faktorer i å bestemme timebruk. Dette er i tråd med funn fra de deskriptive analysene i kapittel 3. Deltakere med høyere utdanning mottar færre opplæringstimer før oppmelding til norskprøve 2 enn deltakere med et lavere utdanningsnivå før påbegynt norskopplæring i tråd med sporinndelingen. Utdanning har imidlertid ingen effekt på antallet timer som mottas for spor 2 deltakere ved en prøveoppmelding hvor resultatet er bestått for norskprøve 3.

Det kan antas at økt oppholdstid i Norge vil medføre at deltakere har hatt kontakt med det norske språk i lengre tid, og således vil ha behov for færre undervisningstimer. Antakelsen om økt oppholdstid og redusert timebruk støttes her av at oppholdstid har en negativ effekt for prøveoppmelding til en norskprøve 2 og 3. Jo lengre oppholdstid en deltaker har i Norge, jo færre timer mottar en deltaker før en prøveoppmelding til norskprøve 2, både uavhengig av resultatet på prøven og når resultatet er bestått. For deltakere på spor 2 har oppholdstid ikke betydning for timebruk før en oppmelding til norskprøve 3.

Andre forhold ved deltakerne som kan ha betydning for timebruk

Lærerne trekker frem at de synes det er vanskelig å avdekke hvorvidt deltakere som har svak progresjon har skrivevansker eller om dette dreier seg om lærevansker. Lærevansker kan blant annet inkludere fagvansker som dysleksi og generelle lærevansker, slik som innlæringsvansker¹⁵. Generelle lærevansker kan blant annet gi økt behov for opplæring i begreps- og språkforståelse og

¹⁴ Bare 8 deltakere m/ vietnamesisk språkbakgrunn og kun 34 fra hele kategorien østasiatiske språk gikk opp til NP3.

¹⁵ Nordahl, Thomas og Sunnevåg, Anne-Karin (2008). *Spesialundervisningen i grunnskolen - stor avstand mellom idealer og realiteter*. Rapport 2 – 2008.

i kommunikasjonsrelaterte lærevansker¹⁶. Studier påpeker at migrasjon kan utgjøre en kilde til lærevansker som har lærings- og utviklingsmessige konsekvenser, såkalte migrasjonsrelaterte lærevansker¹⁷. Migranter kan ha vært utsatt for store fysiske og psykiske belastninger, som krig, forfølgelse, tortur og uvisshet.

Lærevansker hos deltakerne kan ha betydning for timebruken. Deltakere skal bare meldes opp dersom de har bestått eksempeltest og lærerne vurderer at de er på nivå med krav til kompetanse for å bestå prøven. Lærevansker som ikke oppdages, kan være et forhold som for noen av deltakerne kan forklare at noen deltakere har lav progresjon og mottar et høyt antall timer.

Den første muligheten for å oppdage lærevansker er i den første kartleggingen av deltakerne som gjennomføres ved Oslo Servicesenter. Denne kartleggingen er relativt begrenset i forhold til å oppdage lærevansker, i følge en representant fra senteret. Flertallet av de ansatte som gjennomfører samtaler, har ikke særskilt kompetanse innen spesialpedagogikk. Det framheves at det spesielt er en utfordring å oppdage spesifikke lærevansker når deltakerne ikke behersker norsk. Likevel vurderer representanten fra Servicesenter at de har blitt mer observante i løpet av de senere årene, blant annet i forhold til å oppdage hørsels- og synsvansker, men at det er meget vanskelig å avdekke spesifikke lese- og skrivevansker.

Et annet forhold som lærerne trekker frem i intervjuene, er psykososiale forhold. Lærere vurderer at psykososiale problemer i flere tilfeller er en viktig forklaringsfaktor i forhold til timebruk. Ulike migrasjonsrelaterte vansker kan gi store psykososiale belastninger, og gi utslag i vansker i forbindelse med læring og utvikling. En av deltakerne beskrev i ett dybdeintervju at hun opplevde sperrer for å lære, på tross av at hun hadde tatt høyere utdanning i hjemlandet. Hun opplevde å glemme det hun hadde gått gjennom i opplæringen. Dette ga utslag i mye frustrasjon og lav motivasjon. Personen hadde opplevd vold og vansker på hjemmebane, og var i lengre tid utsatt for mye stress og følelse av hjelpsløshet. Etter å ha fått tilbud om å komme i en mindre klasse, hvor lærer hadde mer konkret ansvar for å hjelpe deltakerne på det sosialpedagogiske området, opplevde personen å få bearbeidet sine problemer og i økt grad få utbytte av norskopplæringen.

4.2 Betydningen av forhold ved opplæringen

Denne kategorien forstår vi som ulike forhold ved organiseringen eller gjennomføringen av opplæringen. I regresjonsanalysene ser vi på *opplæringstidspunkt*, *type opplæring (skolerettet, arbeidsrettet eller ordinær)* og *fravær*. Vi vil nå presentere resultatene av de statistiske analysene og beskrive disse. Deretter vil vi se på noen av funnene fra de kvalitative studiene som angår forhold ved opplæringen som kan ha betydning for timebruk.

---

¹⁶ Breidablikk opplæringscenter, spesialpedagogisk avdeling. "Generelle lærevansker".

¹⁷ Morken, Ivar. *Migrasjonsrelaterte lærevansker – Introduksjon*. Institutt for spesialpedagogikk. UiO

Tabell 4.2: Forhold ved opplæringen med betydning for timebruk

Variabel <i>Økt timebruk angis med (+) og redusert med (-)</i>	Effekt på antall timer mottatt før første oppmelding NP2		Effekt på antall timer mottatt før første oppmelding NP2, bestått		Effekt på antall timer mottatt før første oppmelding NP3	
	Alle spor	Spor 2	Alle spor	Spor 2	Alle spor	Spor 2
Opplæring på dagtid	+	+	+	+	+	+
Deltakelse på skolerettet opplæring (referansekategori=ordinær opplæring)	-	-		-	+	
Deltakelse på arbeidsrettet opplæring (referansekategori=ordinær opplæring)	+	+	+	+	+	+
Fravær	+		+		+	

Opplæringstidspunkt er en viktig forklaringsfaktor for timebruk i norskopplæringen. Tendensen er også svært tydelig. Opplæring på dagtid øker timebruken både for norskprøve 2 og 3, uavhengig av resultat på prøven. Deltakere som mottar opplæring på dagtid kan ventes å få flere timer med opplæring før første prøveoppmelding enn deltakere som går på kveldsopplæring. Deltakere som har opplæring på dagtid vil også motta et høyere antall timer før vedkommende består norskprøve 2 og 3 ved første prøveoppmelding. Deltakere som går på kveldsopplæring mottar jevnt over færre timer per dag og per uke enn deltakere som går på opplæring på dagtid.

Type opplæring kan antas å være en viktig forklaring på timebruk. Kategoriene skolerettet, arbeidsrettet og ordinær opplæring baserer seg på en klassifisering av opplæringsløp som har et fokus på henholdsvis videre skolegang, jobb, eller som ikke kan klassifiseres som en av disse to. 81 % av deltakerne går i ordinære opplæringsløp, 17 % i arbeidsrettede opplæringsløp, mens kun 1,9 % av deltakerne går i skolerettede opplæringsløp (se vedlegg 6).

Det er en klar tendens til at deltakere på arbeidsrettet opplæring mottar flere opplæringstimer enn deltakere i ordinær opplæring. Innholdet i arbeidsrettet opplæring varierer mye, og omfatter opplæring av arbeidstakere ansatt i bedrift, norskopplæring i kombinasjon med arbeidspraksis eller norskopplæring med fokus på arbeidsnorsk^{18 19}.

Videre er det en tendens til at deltakere på skolerettet opplæring mottar færre timer enn deltakere i ordinær opplæring før en oppmelding til norskprøve 2, men ikke for norskprøve 3. Deltakere som går på opplæringsløp innrettet mot videre studier er antakeligvis mer motiverte for å bestå prøven raskt slik at de kan begynne på videre studier. En videre analyse av deltakerne i skolerettede opplæringsløp viser at disse gjennomsnittlig er noe yngre enn deltakere som går på arbeidsrettet og ordinær opplæring. Deltakere i skolerettede opplæringsløp har en gjennomsnittsalder på 32, sammenlignet med 37,3 blant deltakere i arbeidsrettet opplæring og 35 blant deltakere i ordinær opplæring.

Deltakernes fraværspersent har betydning for timebruk. Jo høyere fraværspersent, jo høyere timebruk har deltakerne. Resultatet av analysene viser at fraværspersent ikke har betydning når det kun ses på spor 2. Årsaken til dette er at i analysene av spor 2 er utdanningsvariabelen benyttet i stedet for sporvariabelen. Analysene viser at utdanning og fravær begge er viktige variabler,

¹⁸ Utdanningsetaten, Oslo kommune (2009): "Arbeidsrettet opplæring". Overlevert dokument.

¹⁹ Fokus på arbeidsnorsk kan innebære a) norskopplæring i kombinasjon med utplassering på en arbeidsplass for språktrening eller b) norskopplæring med et spesielt fokus på et spesielt yrkesmål (helse- og omsorgsyrker er det mest vanlige), Ibid.

men at bare en har betydning hvis de inkluderes samtidig i analysen. Dette innebærer at utdanning og fravær forklarer mye av det samme. Slik vi så av de deskriptive studiene i avsnitt 3.4 er det ikke forskjeller i fraværsprosenten mellom spor. Det er derfor grunn til å slutte at både deltakernes utdanning og fravær har betydning for å forklare timebruk.

I intervjuer ved de tre opplæringssentrene sier lærerne at fravær er negativt for progresjon. I tillegg til fravær er også frafall en utfordring. Samlet fører både fravær og frafall til en ustabil deltakermasse som reduserer progresjonen og dermed øker timebruken. Også fra deltakerne selv ble fravær i klassene pekt på som en barriere som hindrer progresjon. Noen av deltakerne i fokusgruppene hadde selv erfart negative konsekvenser, i form av tapt læringsutbytte, ved å være borte fra opplæringen. Andre deltakerne i fokusgruppene pekte på negative konsekvenser av at andre deltakere i klassen var mye borte. Deltakere mente at dette førte til mange repetisjoner og svekket progresjonen og kontinuitet i klassen.

Det fremkommer i intervjuene at lærerne ved alle tre sentrene bruker mye tid på underveisvurdering og oppfølging av deltakernes progresjon. Dette er forhold som de prioriterer og anser som viktig. Det er også igangsatt tiltak ved sentrene for å følge opp fravær, blant annet ved å ringe og følge opp deltakere med en gang vedkommende er borte fra opplæringen. Denne undersøkelsen viser at dette eller andre tiltak som kan reduserer fravær vil være viktig for å redusere timebruken og å øke progresjonen i opplæringen.

4.3 Betydningen av opplæringssteder og forhold ved dette

I dette avsnittet undersøker vi betydningen av *opplæringssteder* for deltakernes timebruk. Resultatet av de statistiske analysene fremgår av Tabell 4.3.

Tabell 4.3: Opplæringsstedenes effekter på timebruk, når det tas høyde for ulike gruppesammensetning ved de ulike sentrene

Variabel <i>Økt timebruk angis med (+) og redusert med (-)</i>	Effekt på antall timer mottatt før første oppmelding NP2		Effekt på antall timer mottatt før første oppmelding NP2, bestått		Effekt på antall timer mottatt før første oppmelding NP3	
	Alle spor	Spor 2	Alle spor	Spor 2	Alle spor	Spor 2
Deltaker ved VO Rosenhof						-
Deltaker ved Smedstua VO	+		+		+	

I analysen fremkommer det at deltakerne ved Smedstua har økt sannsynlighet for et høyere timebruk, når det ses på alle spor under ett. Denne effekten er ikke signifikant når det bare ses på spor 2 deltakerne. Det er ikke grunnlag for å gjøre noen slutninger om hva som kan forklare dette, basert på datagrunnlaget i denne undersøkelsen.

Resultatet av analysen viser videre at deltakere på spor 2 som går på Rosenhof har lavere sannsynlighet for å motta et høyt antall timer enn deltakere på spor 2 ved de andre opplæringsstedene før oppmelding til norskprøve 3. En mulig hypotese kan være at Rosenhof skiller seg ut på grunn av et høyere antall spor 2 rask deltakere. Datamaterialet vårt har imidlertid ikke informasjon om progresjonsinndelingen for spor 2 for alle deltakerne, som gjør det umulig å bekrefte eller avkrefte denne hypotesen. Av de deltakerne som er registrerte med spor 2 progresjon er 40 % av deltakerne på Rosenhof spor 2 R, mens 31 % er R på Smedstua og 39 % er R på Skullerud.

Det fremkommer en svak negativ effekt på timebruk for spor 2 deltakere på Rosenhof som blir meldt opp til norskprøve 3. Analysene av sammenhengen mellom opplæringssteder og resultater i kapittel 5 viser at deltakelse på Rosenhof ikke har betydning for resultatet på norskprøve 3. Dette betyr at Rosenhof utmerker seg ved å redusere sannsynligheten for høyt timebruk, men ikke for å

bestå norskprøve 3. Forskjeller i oppmeldingspraksis mellom sentrene, kunne ha forklart hvorfor Rosenhof skiller seg ut. Imidlertid avkrefter de kvalitative studiene at dette er tilfellet. Studiet av oppmeldingspraksis viste at alle tre opplæringssentre har en sammenfallende praksis. Ved alle tre opplæringssentrene er det igangsatt tiltak rettet mot lærernes nivåforståelse og oppmeldingsrutiner i 2008²⁰. Felles for de tre sentrene er at det har vært et stort fokus på vurdering og oppmeldingspraksis i løpet av de siste årene. Ved alle opplæringssentrene skjer oppmelding på følgende grunnlag:

- Deltakeren må bestå eksempeltesten fra Norsk språktest
- Deltakeren vurderes av den enkelte lærer og evt i kollegiet

Lærerne understreker at det har vært et kontinuerlig fokus på vurdering og bedre nivåforståelse de siste årene som har forbedret praksis. Slik vi så i de deskriptive studiene i kapittel 3 har det vært noe variasjon i hvor mange som meldes opp av det totale deltakerantallet, men at antallet har økt relativt jevnt i løpet av de siste tre årene. Undersøkelsen indikerer også at lærerne har fått stadig bedre kompetanse i forhold til nivåfastsetting og oppmelding, blant annet fordi både antallet oppmeldte har økt samtidig som andelen bestått har økt.

Samlet antyder derfor de kvantitative og kvalitative studiene at progresjonsinndeling i større grad kan forklare hvorfor deltakere på Rosenhof har redusert sannsynlighet for å motta et høyt antall timer, sammenlignet med øvrige sentre. Denne hypotesen må undersøkes nærmere i en bredere studie.

4.4 Betydningen av deltakelse i introduksjonsprogram og Ny sjanse

Vi har sett på betydningen av deltakelse i heldagsprogrammene *introduksjonsprogram* og *Ny sjanse*. Resultatet av analysene ses i Tabell 4.4.

Tabell 4.4: Effekter av deltakelse i heldagsprogram på timebruk

Variabel <i>Økt timebruk angis med (+) og redusert med (-)</i>	Effekt på antall timer mottatt før første oppmel- ding NP2		Effekt på antall ti- mer mottatt før første oppmelding NP2, bestått		Effekt på antall timer mottatt før første oppmelding NP3	
	Alle spor	Spor 2	Alle spor	Spor 2	Alle spor	Spor 2
Deltakelse på Introprogram	+	+	+	+	+	+
Deltaker på Ny sjanse	+		+			

Deltakere i norskopplæringen som deltar i et heldagsprogram, står ovenfor et annet sett av rammebetingelser enn øvrige deltakere. Deltakere som går på introduksjonsprogram (nyankomne flyktninger og innvandrere) er forpliktet til å delta i et toårig fulltidsopplegg som kombinerer norskopplæring med andre arbeidsrettede aktiviteter. Ny sjanse er et helårs- og fulltidskvalifiseringsprogram for innvandrere mellom 15 og 55 år som er langtids sosialhjelpsmottakere uten fast tilknytning til arbeidslivet.

Tabell 4.4 viser at deltakelse i introduksjonsprogram og Ny sjanse har betydning for timebruk. Analysene av hvilke forhold som har betydning for økt timebruk, viser at deltakere i introduksjonsprogram har større sannsynlighet for å motta flere timer, enn en ellers lik deltaker som ikke deltar i programmet, før en prøveoppmelding til norskprøve 2 og 3 uavhengig av resultat og hvis resultater er bestått. For deltakere på Ny sjanse øker sannsynligheten kun for å motta et høyere antall timer enn deltakere som ikke deltar i programmet for prøveoppmelding til norskprøve 2, uavhengig av resultat. Svært få deltakere på Ny sjanse går opp til norskprøve 3, som forklarer at

²⁰ Utdanningsetaten. *Tiltaksoversikt 2008. Skolenes tiltak for at flere deltakere skal bestå norskprøve 2 og 3.*

dette ikke har betydning for timebruken for denne prøven. Totalt var det kun 9 deltakere som ble meldt opp til norskprøve 3. Av disse besto kun 3 deltakere.

4.5 Oppsummering

Språk- og utdanningsbakgrunn er viktige variable for å forklare variasjoner i timebruk. I tråd med at deltakerne plasseres i spor på grunnlag av sin utdanningsbakgrunn, mottar deltakere med høyest utdanning, færrest timer, og deltakere med lavest utdanning, flest timer. Undersøkelsen antyder at plasseringen av deltakerne i spor som oftest er riktig fordi variasjonen i gjennomsnittlig timebruk for hvert spor er i samsvar med forventninger til variasjoner mellom sporene.

Noen språkgrupper har økt sannsynlighet for å motta et høyere antall timer enn øvrige deltakere, selv når det er kontrollert for utdanning. Det er grunn til å tro at deres språkbakgrunn er et hinder for progresjon. Dette er særlig deltakere med følgende språkbakgrunner:

- Vietnamesisk språkbakgrunn
- Østasiatiske språkbakgrunner
- Tyrkisk/sentralasiatiske språkbakgrunner

Analysen har også vist at deltakere med høyt fravær har større sannsynlighet for å motta et høyt antall timer. Høyt fravær reduserer deltakernes progresjon fordi de mottar flere timer og meldes senere opp til prøvene.

Hvorvidt deltakeren følger et skolerettet, ordinært eller arbeidsrettet opplæringsløp påvirker timebruken. Deltakere som går på et arbeidsrettet opplæringsløp, mottar flere timer sammenlignet med deltakere i ordinært og skolerettet opplæringsløp. Deltakere i skolerettet opplæringsløp mottar færrest timer før en norskprøve 2. Deltakere som går på opplæring på dagtid, mottar flere timer enn deltakere på kveldsopplæring. Deltakere på introduksjonsprogram og Ny sjanse mottar også flere timer enn deltakere som ikke deltar i heldagsprogram. Disse deltakerne har krav om å motta norskopplæring som del av programmet.

Samlet har dette kapitlet vist at deltakernes språk- og utdanningsbakgrunn påvirker timebruken i norskopplæringen, i tillegg til fravær, opplæringstidspunkt eller deltakelse i individuelle program. Analysene i kapittel 3 antyder at deltakernes utdannings- og språkbakgrunn også har stor betydning for resultatene. Samtidig viste analysene at det er deltakerne med lavest timebruk som oftest består prøvene og vice versa. I det følgende kapittel vil dette undersøkes nærmere.

5. HVA KAN FORKLARE RESULTATER PÅ NORSKPRØVENE?

I dette kapittelet vil vi undersøke hva som kan forklare resultater på norskprøve 2 og norskprøve 3, og hva som kan forklare oppmøte til prøvene. Det analytiske rammeverket er lagt til grunn også for analysene i dette kapitelet. En kort redegjørelse for de statistiske analysene kan ses i vedlegg 4.

Denne analysen har vist at det langt på vei er de samme forholdene som har betydning for timebruk som for resultater.

5.1 Betydningen av bakgrunnsvariabler og kjennetegn ved deltakerne

I dette avsnittet har vi undersøkt hvilke betydning bakgrunnsvariabler har for deltakernes resultater på norskprøve 2 og 3. Av bakgrunnsvariabler har vi sett på *kjønn*, *språkbakgrunn*, *utdanning*, *spor* og *oppholdstid i Norge*. Resultatene presenteres i Tabell 5.1.

Tabell 5.1: Betydningen av kjennetegn ved deltakerne på sannsynligheten for å bestå norskprøve 2 og 3.

Variabel <i>Økt sannsynlighet angis med (+) og redusert med (-)</i>	Effekt på sannsynligheten for å bestå norskprøve 2		Effekt på sannsynligheten for å bestå norskprøve 3	
	Alle spor	Spor 2	Alle spor	Spor 2
Kjønn	+	+	+	+
	(kvinner, ift. menn)		(kvinner, ift. menn)	
Deltaker med morsmål fra tyrkisk/ sentralasiatiske språkgruppe	+	+		
Deltaker med morsmål fra slavisk språkgruppe	+	+	+	+
Deltaker med russisk som morsmål	+	+	+	
Deltaker med somali som morsmål	-	-		
Deltaker med tamilsk som morsmål	-	-	-	-
Deltaker med vietnamesisk som morsmål	-	-		
Alder	-	-	-	-
Deltaker på spor 2	+			
Deltaker på spor 3	+		+	

Analysen viser at bakgrunnsvariablene har stor betydning for en deltakers sannsynlighet for å bestå norskprøvene. Videre viser separatanalysene at det er de samme forholdene som forklarer resultater for spor 2 deltakere som de øvrige deltakerne på spor 1 og spor 3.

I likhet med forklaringen på variasjoner i timebruken hos deltakerne, viser analysene at spor og språkbakgrunn har betydning. Analysen viser at jo høyere spor, jo større sannsynlighet for å bestå norskprøvene. Deltakere på spor 2 har høyere sannsynlighet for å bestå prøven, og spor 3 betydelig høyere igjen. En deltaker plasseres i spor basert på utdanningsbakgrunn og kunnskaper i vestlige språk. Den positive effekten av spor i analysen kan derfor tolkes som at utdanning har effekt

på sannsynligheten for å bestå norskprøvene. Videre ser vi at variabelen for spor-3-deltakelse er betydningsfull, og at den har en relativt stor effekt (se vedlegg 4). Dette tilsier at deltakernes utdanningsbakgrunn har svært stor betydning for å bestå norskprøve 3.

At språkbakgrunn har betydning, samsvarer med tendensene avdekket i de deskriptive studiene i kapittel 3. Av språkgruppene ser vi at deltakere med *slavisk* eller *tyrkisk/sentralasiatisk språkbakgrunn* eller *russisk* som morsmål, jevnt over har større sannsynlighet for å bestå prøvene enn ellers like deltakere med en annen språkbakgrunn. Når det gjelder deltakere med russisk morsmål, har denne ingen effekt på sannsynligheten for å bestå norskprøve 3 når det ses utelukkende på spor 2 deltakere. For noen av deltakerne har språkbakgrunn er negativ effekt. Dette gjelder for deltakere med *tamilsk*, *vietnamesisk* eller *somali* som morsmål som har lavere sannsynlighet for å bestå norskprøve 2. Tamiler har også lavere sannsynlighet for å bestå norskprøve 3. Det er kun 8 deltakere med vietnamesisk språkbakgrunn og kun 18 somaliere som har gått opp til norskprøve 3 i datamaterialet. Det forklarer at deltakere med denne språkbakgrunnen ikke oppnår en signifikant effekt på sannsynligheten for å bestå norskprøve 3. Funnene indikerer at språkbakgrunn har stor betydning.

At språkbakgrunn har stor betydning underbygges i fokusgruppene med lærere ved de tre opplæringsentrene. Ved et av sentrene ble det vurdert om det skulle opprettes egne klasser for noen av de språkgruppene som har størst utfordringer i forhold til henholdsvis uttale og skriving. I rapport fra Norsk språkttest (2008, norskprøve 2)²¹ vises det ytterligere at deltakernes kjennskap til engelsk har en viss innvirkning på resultater. Av deltakerne som gikk opp til NP2 i 2008 vurderte 60 % at de hadde dårlige eller mindre gode engelskkunnskaper. I gruppen som oppgir at de har svært gode engelskkunnskaper, er det 28 % flere som består i forhold til dem med mindre gode engelskkunnskaper og 32 % flere i forhold til dem som oppgir dårlige engelskkunnskaper. Våre data inneholder ikke kjennskap til fremmedspråk, men data fra Norsk språkttest viser at dette har betydning.

Til forskjell fra analysene av hva som forklarer timebruk, viser analysene at kjønn og alder har betydning. Det fremkommer at kvinner jevnt over har høyere sannsynlighet for å bestå norskprøve 2 enn menn, når det kontrolleres for språkbakgrunn, spor eller utdanning, type opplæring etc. Flertallet av deltakerne i norskopplæringen er kvinner, og av de som meldes opp til norskprøve 2, utgjør kvinner 65 %. Det er en høyere andel kvinner som består norskprøve 2 (61 %) enn menn (53 %) i perioden 2007-2009. Hvorfor kvinner gjør det bedre enn menn er vanskelig å si. Et større krav om å forsørge familien og større orientering mot å skaffe en jobb hurtig blant menn, kan være utslagsgivende. Dette kan medføre mindre fokus på norskstudiene hos menn og mindre motivasjon. Dette underbygges delvis i studier fra SSB som undersøker innvandrere i Norge generelt, som viser at flere kvinner studerer enn menn og flere menn er yrkesaktive enn kvinner²².

Alder har en svak negativ effekt på sannsynligheten for å bestå norskprøve 3. Dette er i tråd med tidligere studier som viser at alder har en negativ effekt på mulighetene for språkinnlæring²³.

5.2 Betydningen av forhold ved opplæringen

I dette avsnittet har vi undersøkt om type opplæring og antallet timer som mottas har betydning for resultater på prøvene. Resultatet av analysene vises i Tabell 5.2.

²¹ Norsk Språkttest (2008). *Rapport – Norskprøve 2 for voksne innvandrere (nivå A2) – 2008. Resultater og persondata*.

²² SSB. *Innvandrerkvinnene i Norge. Hvem er de og hvordan går det med dem?* Artikkel. [15.06.09].

²³ Tenfjord, Kari. "Andrespråklæring og den nye læreplanen – teoretisk grunnlag for metodisk tilnærming", i Vox (2005). *Metodisk veiledning. Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere*.

Tabell 5.2: Betydningen av forhold ved opplæringen på resultater på norskprøve 2 og 3

Variabel <i>Økt sannsynlighet angis med (+) og redusert med (-)</i>	Effekt på sannsynligheten for å bestå norskprøve 2		Effekt på sannsynligheten for å bestå norskprøve 3	
	Alle spor	Spor 2	Alle spor	Spor 2
Deltaker på arbeidsrettet opplæring			-	-
Flere timer før første oppmelding	(-)	(-)		
Deltaker på skolerettet opplæring	+	+		

Deltakere som går på skolerettet opplæring, har markant høyere sannsynlighet for å bestå prøven enn ellers like deltakere som går på ordinær eller arbeidsrettet opplæring. Deltakere på arbeidsrettet opplæring har redusert sannsynlighet for å bestå norskprøve 3 sammenlignet med deltakere på ordinær opplæring. Som vi så i forrige kapittel, har deltakere i skolerettet opplæring redusert sannsynlighet for å motta et høyt antall timer, mens deltakere i arbeidsrettet opplæring har økt sannsynlighet for å motta et høyt antall timer før prøveoppmelding. Samlet utpeker derfor deltakere på arbeidsrettet opplæring seg som en gruppe som har sannsynlighet for å ikke bestå norskprøve 3 og høy sannsynlighet for å motta et høyt antall timer.

Årsaken til at sannsynligheten for å bestå norskprøvene varierer etter type opplæring kan også være variasjon i deltakernes motivasjon ved valg av ulike opplæringsløp. Norskprøvene er et krav for å ta videre opplæring som er målet for deltakere på skolerettede løp. Motivasjon for videre studier kan derfor forklare hvorfor deltakerne i disse løp har større sannsynlighet for å bestå norskprøve 2.

Vi har også undersøkt om timebruk har betydning for resultater. Vi fant at antallet timer mottatt før en prøveoppmelding kun har betydning for resultatet på en norskprøve 2. Betydningen er gjeldende både for deltakere i alle spor og for spor 2 deltakere. Studiet av timebruk viser at et høyt antall timer har en positiv effekt for noen deltakere, men for de fleste av deltakerne vil et høyere antall timer mottatt ikke gradvis øke sannsynligheten for å bestå prøvene (se vedlegg 11). Dette samsvarer med de deskriptive analysene i avsnitt 3.3.1 som viser at deltakere som består mottar færre timer enn deltakere som ikke består.

5.3 Betydningen av forhold ved opplæringssentrene

På samme måte som i forrige kapittel ønsker vi også å undersøke hvorvidt det foreligger systematiske forskjeller mellom de ulike opplæringssentrene med hensyn til resultater, når det tas høyde for ulike gruppesammensetning osv.

Tabell 5.3: Betydningen av opplæringscenter på resultater

Variabel <i>Økt sannsynlighet angis med (+) og redusert med (-)</i>	Effekt på sannsynligheten for å bestå norskprøve 2		Effekt på sannsynligheten for å bestå norskprøve 3	
	Alle spor	Spor 2	Alle spor	Spor 2
Deltaker ved VO Rosenhof	+	+		

Analysen viser at deltakere på Rosenhof har større sannsynlighet for å bestå norskprøve 2, uavhengig av utdanning, spor og språkbakgrunn. Spor 3 deltakerne går fortrinnsvis på Rosenhof som

kunne ha forklart dette. En separatanalyse kun av spor 2 deltakere viser imidlertid at også deltakere på spor 2 har økt sannsynlighet for å bestå norskprøve 2. Dette gjelder imidlertid ikke i forhold til norskprøve 3, verken for spor 2 deltakerne, eller for alle spordeltakere samlet. Vi har kontrollert for utdanning og spor og funnet at dette ikke er forklaringen. For å forklare dette funnet har vi gjort en rekke statistiske analyser for å teste ut mulige forklaringer. Mulige hypoteser vi har testet er: deltakerne ved Rosenhof er yngre; progresjonsinndelinger på spor 2 forklarer at deltakerne har høyere sannsynlighet for å bestå; deltakerne går i skolerettede opplæringsløp; Rosenhof melder opp færre deltakere som kunne ha skapt en creaming-effekt²⁴, dvs. at kun de aller beste blir meldt opp. Alle hypoteser ble avkreftet da dette ble undersøkt. Dette tyder på at det er andre forhold utenfor vår modell som forklarer hvorfor deltakere på Rosenhof har høyere sannsynlighet for å bestå norskprøve 2 når forhold slik som utdanning, spor, etc. er holdt likt. I avsnitt 4.3 så vi at det er sammenfallende oppmeldingspraksis ved sentrene. Vi antar derfor at dette ikke er en gyldig forklaring.

I intervjuene med informantene har vi forsøkt å innhente mulige forklaringer på hvorfor deltakere på Rosenhof har økt sannsynlighet for å bestå. En mulig forklaring kan være de opplæringsmetodene som benyttes. Denne undersøkelsen gir ikke grunnlag for å konkludere for om opplæringsmetodene som benyttes på Rosenhof er bedre enn de metodene som benyttes på de andre opplæringscentrene. En slik konklusjon vil kreve en mye grundigere undersøkelsen enn det denne undersøkelsen har gitt rom for. Det vi imidlertid kan si på basis av denne undersøkelsen er flere av lærerne vi intervjuet på Rosenhof hadde lang erfaring og benyttet det som i dag kan kalles tradisjonell tavleundervisning. Det kan ikke utelukkes at det er egenskaper ved læreren selv som har betydning for deltakernes læringsutbytte. Tidligere undersøkelser om hva som har effekt på deltakernes læring peker nettopp på slike forklaringsvariabler²⁵.

5.4 Betydningen av deltakelse i introduksjonsprogram og Ny sjanse

I forrige kapittel ble det påvist at deltakere på introduksjonsprogram og på Ny sjanse mottar flere opplæringstimer enn øvrige deltakere. Analysene av hva som har betydning for resultater viser at verken deltakelse i introduksjonsprogram eller i Ny Sjanse har betydning for sannsynligheten for å bestå prøven. Konklusjonen er at deltakelse i heldagsprogram fører til økt timebruk, men har ikke betydning for resultater.

5.5 Hva forklarer om deltakere møter til prøvene eller ikke?

Ser man på alle norskprøver 2 og 3 i perioden 2007-2009, er det mellom 13 og 17 % av deltakerne som ikke møter opp. Andelen ikke oppmøte har variert noe mellom 2007 til 2009 for både norskprøve 2 og 3. Andelen er noe redusert ved de siste prøvene, først og fremst for norskprøve 3. Det er ingen systematiske variasjoner mellom opplæringscentrene i andelen ikke oppmøtte. Manglende oppmøte har vært en stor utfordring i norskopplæringen. I det følgende vil vi derfor forsøke å komme inn på mulige forklaringer på manglende oppmøte.

I regresjonsanalysen har vi kun studert oppmøte til norskprøve 2, da det er for få enheter til å studere oppmøte til norskprøve 3. Funn fra regresjonsanalysene viser at oppholdstid har betydning for oppmøte (se vedlegg 4). Jo lengre du har bodd i Norge, jo mindre sannsynlighet for å møte opp. Analysen viser at verken kjønn eller utdanning/spor har betydning. Det er heller ingen systematiske forskjeller i oppmøte mellom ulike spor og ulike utdanningsnivåer når vi ser deskriptivt på dette i krysstabuleringer (se vedlegg 6). Videre viser analysen av deltakere på skolerettet opplæring har høyest sannsynlighet for å møte opp, mens deltakere på arbeidsrettet opplæring også har en noe høyere sannsynlighet for å møte opp enn deltakere på ordinær opplæring.

Analysen viste imidlertid at fraværsprosenten har betydning for oppmøte. Jo høyere fraværsprosent, jo høyere sannsynlighet for å ikke møte opp på norskprøve 2. Dette funnet underbygges av deskriptive studier som viser at deltakere som ikke møter opp til prøven, har høyere fraværsprosent enn deltakere som møter opp. Gjennomsnittlig har deltakere som ikke møter opp på norsk-

²⁴ Lipsky i Husabø, Gunnar og Nervik, Jon Arne (eds). *Kampen mot fattigdommen: Forsking om tiltak for sosialhjelpsmottakere*. NTNU Samfunnsforskning 2006.

²⁵ Hattie, John (2009). *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-analyses Relating to Achievement*, Taylor & Francis; og Falch, Torberg og Naper, Linn René (2008). *Lærerkompetanse og elevresultater i ungdomsskolen*. SØF-rapport nr. 01/08.

prøve 2, en fraværsprosent på 15,1, mens gjennomsnittet for de som møter opp er 12,4²⁶. Denne forskjellen gjør seg bare gjeldende for oppmøte til norskprøve 2 og ikke norskprøve 3. For norskprøve 3 er det ingen forskjell i fraværsprosenten mellom de som møter og ikke møter til prøven. Erfaringer ved opplæringssettene underbygger sammenhengen mellom høyt fravær og manglende oppmøte til prøvene. Fraværsoppfølging har derfor vært et fokusområde, etter vår kjennskap, ved to av settene. Dette innebærer blant annet at lærere skal følge opp fravær med en gang en deltaker er borte fra opplæringen ved å ringe deltakeren.

Analysen basert på regresjonsmodellen hadde likevel en svært liten forklaringskraft²⁷ som indikerer at andre forhold også er viktig for å fullt ut forklare oppmøte. Dette sammenfaller i svært stor grad med lærerens holdninger i intervjuene, som sier at det er veldig mange ulike årsaker til at deltakerne ikke møter opp til oppmeldte prøver. Lærernes erfaringer ved Smedstua og Skullerud antyder at nerver og stress kan forklare manglende oppmøte. På dette grunnlaget anser lærerne her det som viktig å ha en tett oppfølging av den enkelte deltaker i tillegg til å forberede deltakerne på prøvene. Lærerne ved Rosenhof påpeker at norskprøvene har liten status i samfunnet og at prøvene har liten betydning i arbeidslivet, og at deler av deltakergruppene ville blitt mer motivert hvis prøvenes betydning hadde økt, hvilket kan bekrefte den andre hypotesen.

5.6 Oppsummering

Analysene av hva som forklarer resultater, har vist at det langt på vei er flere av de samme forholdene som forklarer variasjoner i timebruk, som forklarer resultater. I likhet med forklaringen på timebruk, viser analysene at følgende forhold også har betydning for resultater:

- Deltakernes utdanningsbakgrunn; jo høyere utdanning eller spornivå, jo større sannsynlighet for å bestå
- Noen språkbakgrunner øker sannsynligheten for å bestå, herunder slaviske språkbakgrunner og tyrkisk/ sentralasiatiske språkbakgrunner
- Noen språkbakgrunner reduserer sannsynligheten for å bestå, herunder somali, tamilsk og vietnamesisk språkbakgrunn
- Deltakere i skolerettede opplæringsløp har økt sannsynlighet for å bestå norskprøve 2
- Deltakere i arbeidsrettede opplæringsløp har redusert sannsynlighet for å bestå norskprøve 3

Til forskjell fra analysen av timebruk, viste analysene av hva som forklarer resultater, følgende funn:

- Deltakelse i individuelle program (introduksjonsprogram og Ny sjanse) har ikke betydning for resultater, bare for deltakernes timebruk
- Fravær har ikke betydning for resultater, bare for deltakernes timebruk
- Kjønn har betydning for resultater; kvinner har høyere sannsynlighet for å bestå enn menn
- Deltakere på Rosenhof har økt sannsynlighet for å bestå norskprøve 2, kontrollert for spor

Analysene underbygger at deltakernes utdannings- og språkbakgrunn har betydning for fullføringen i norskopplæringen. Deltakere med høy utdanningsbakgrunn og fra noen språkgrupper har høyere sannsynlighet for å bestå. Analysen viser også at utdanning har enda større betydning for å bestå norskprøve 3 enn for å bestå norskprøve 2.

Videre fremkommer det at fravær ikke har betydning for resultater, men som analysene viste i kapittel 4, medfører et høyt fravær at deltakerne mottar flere timer og meldes senere opp til prøvene. Dette antyder også at deltakere som ikke er på nivå for å bestå prøvene, ikke blir meldt opp. Analysen av fravær viser også at det er en klar sammenheng mellom høyt fravær og manglende oppmøte til prøvene, kontrollert for forhold slik som språkbakgrunn, type opplæring, utdanning, etc.

²⁶ Standardavviket her er imidlertid høyt (rundt 10 %), som viser at det er store svingninger (se vedlegg 3).

²⁷ Forklaringskraft på kun 5 %.

Analysen viser at sammenhengen mellom antallet timer som mottas og resultater er kompleks, men at antallet timer deltakerne mottar alene ikke forklarer deltakernes resultater. Dette betyr at det isolert sett ikke er hensiktmessig å kun øke antallet timer til deltakere som ikke består. Analysene indikerer at å innrette opplæringen mot forskjeller i språkbakgrunn kan gi gevinster.

6. HVA KAN FORKLARE AT DELTAKERE FORTSETTER ETTER EN IKKE BESTÅTT PRØVE?

Det er ønskelig at flest mulig deltakere i norskopplæringen som et minimum består norskprøve 2. Et viktig spørsmål i denne forbindelse er hvordan man kan arbeide for å sikre at deltakere som ikke består på norskprøven, fortsetter med opplæring, og hva som skal til for at disse deltakerne klarer å bestå prøven ved senere forsøk. Dette kapitlet vil undersøke hva som kjennetegner deltakere som går videre etter å ikke ha bestått, og hva som kjennetegner de deltakerne som består prøvene andre gang.

6.1 Hva kjennetegner deltakere som går videre etter en ikke bestått prøve?

I det følgende presenteres funn fra deskriptive studier av hva som kjennetegner deltakere som velger å gå videre etter en ikke bestått norskprøve. Grunnet datagrunnlagets omfang vil vi her fokusere på norskprøve 2.

Det er i vårt datasett totalt 941 personer som har strøket på en norskprøve 2 ved minst en anledning. Av disse er kun 6 spor 3 deltakere og 93 er spor 1 deltakere. Resten går på spor 2. Ettersom vi er interessert i å se på hvem som går videre etter en ikke bestått prøve, ser vi i analysene i dette kapitlet bort ifra de personene som kun har strøket på prøver i 2009. Vi vil ikke ha data for å si hvorvidt disse personene har gått videre til en ny prøve, da datasettet vårt kun løper frem til februar 2009.

Grunnlaget for analysene blir da 855 personer som har strøket på norskprøve 2 ved minst en anledning t.o.m. 2008. Følgende fremkommer når vi undersøker hvor mange av disse som går videre etter den første ikke beståtte prøve:

- 322 personer, eller ca 38 %, går videre etter første ikke beståtte prøve.
- Av de 322 som går videre, er det 136 personer, eller 42 %, som består på andre forsøk
- Av de 186 som ikke består på andre forsøk, går 21 personer (11 %) videre og tar NPR2 en gang til. Ingen av disse består.
- Av de 21 som stryker på tredje forsøk, er det 3 personer (14 %) som går videre og tar NPR2 for fjerde gang. Ingen av disse består.

Ved analyse av hva som kjennetegner deltakerne som går videre etter å ikke ha bestått norskprøve 2, kan følgende tendenser stadfestes:

- Det er ingen stor forskjell i andelen menn og kvinner som går videre etter en ikke bestått NPR 2.
- Det er ingen betydelige forskjeller blant ulike utdanningsnivåer ift hvor mange som går videre etter en ikke bestått prøve.
- Deltakere på introduksjonsprogram går i større grad videre etter en ikke bestått prøve enn øvrige deltakere.
- Andelen som går videre etter en ikke bestått NPR 2, er størst ved Rosenhof. Her går 43 % videre, sammenlignet med ca 37-38 % ved de andre sentrene. Det skiller imidlertid ikke så mange prosentpoeng, og andelen baserer seg på relativt små tall. Dermed kan det konkluderes med at det ikke synes å være systematiske forskjeller mellom sentrene i forhold til dette.
- Andelen som går videre etter en ikke bestått prøve, er litt større blant deltakere som går på arbeidsrettet og skolerettet opplæring enn blant deltakere på ordinær opplæring. Andelen er høyest blant deltakere som går på skolerettet opplæring.
- Andelen som går videre etter en ikke bestått prøve, er noe større blant deltakere som mottar opplæring på dagtid, sammenlignet med deltakere som mottar opplæring på kveldstid
- Spor 2 deltakere går i større grad videre etter en ikke bestått NPR 2 enn spor 1 deltakere. Gruppestørrelsene er imidlertid såpass forskjellige at man bør være forsiktig med å sammenligne.

- Når det gjelder progresjonsnivåene innad i spor 2, går en noe større andel av deltakerne fra Spor 2 Rask videre etter en ikke bestått prøve enn de øvrige spor 2 deltakerne. Også her er imidlertid gruppene av et ulikt omfang.
- Til slutt kan nevnes at de som går videre etter en ikke bestått NPR 2 er gjennomsnittlig yngre, og har bodd i Norge kortere tid enn de som ikke går videre.

For di datagrunnlaget består av et lavt antall enheter har det ikke vært mulig å gjøre mange regresjonsanalyser som oppnår signifikante effekter. Vi har derfor gjort en analyse av kun utvalgte variabler, herunder spor, språkgrupper/enkeltspråkgruppevariabler, fravær og timebruk. Resultatet vises i Tabell 6.1.

Tabell 6.1: Forhold som har betydning for hvorvidt deltakere går videre

Variabel	Effekt på sannsynligheten for å gå videre etter en ikke bestått norskprøve 2
<i>Økt sannsynlighet angis med (+) og redusert med (-)</i>	
Deltaker med urdu som morsmål	-
Deltaker med morsmål fra Tyrkia/ sentralasia	+
Deltaker med slavisk morsmål	+
Deltaker på spor 2	+
Deltaker med flere timer før første prøveoppmelding	+
Høyere fravær	-

Analysene viser at språkbakgrunn, timer og fravær har betydning for hvorvidt deltakeren går videre. Høyt fravær reduserer sannsynligheten for å gå videre. Deltakere med urdu har lavere sannsynlighet for å gå videre, mens deltakere med et slavisk og tyrkisk/ sentralasiatisk morsmål har større sannsynlighet for å gå videre etter en ikke bestått prøve enn øvrige språkgrupper, uavhengig av spor. Spor 2 deltakere jevnt over vil ha en høyere sannsynlighet for å gå videre etter en ikke bestått prøve, enn deltakere på de andre sporene. Det er i all hovedsak deltakere fra spor 2 som går videre etter en ikke bestått norskprøve, blant annet fordi de fleste spor 3 deltakerne består.

6.2 Hva kjennetegner de som består NPR2 på andre forsøk?

Innad i den gruppen som går opp til NPR 2 for annen gang, har vi undersøkt resultatet på NPR 2 fordelt på flere forhold, slik som type opplæring, deltakelse i program, opplæringscenter etc. Dette indikerer hva som kjennetegner gruppen som består norskprøven på andre forsøk.

Før vi presenterer de oppsummerte resultatene av analysene, er det interessant å se på hvor mye opplæring gruppen som består NPR 2 i andre forsøk mottar mellom den beståtte og den ikke beståtte prøven. Tabellen er ikke fordelt på spor fordi det kun er to enheter på spor 3 og 7 på spor 1 som går videre og består norskprøve 2 for annen gang.

Tabell 6.2: Timer mellom en ikke bestått og en bestått NPR 2

	Gjennomsnitt	Minimums – maksverdi	Standardavvik
Timer mellom en ikke bestått og en bestått NPR2	340	0-1159	207

Som vi ser mottar deltakerne alt fra 0 til 1159 timer med ekstra opplæring mellom deres første ikke beståtte norskprøve 2, og den endelige beståtte norskprøven. Gjennomsnittlig mottar gruppen ca 340 timer, men igjen tyder det høye standardavviket på stor spredning når det gjelder hvor mange ekstra timer som behøves.

Oppsummert, kan følgende kjennetegn ved denne gruppen fremheves:

- Det er en liten tendens til at høyere utdanningsnivå²⁸ har betydning ift hvem som står på andre forsøk
- Deltakere på introduksjonsprogram står oftere på andre forsøk enn andre deltakere
- Deltakere på høyere spor står oftere på andre forsøk
- Deltakere på Spor 2 rask står oftere på andre forsøk enn deltakere på spor 2 passe
- Deltakere fra Rosenhof står oftere på andre forsøk, deltakere fra Skullerud står mest sjeldent på andre forsøk.
- Deltakere på arbeidsrettet opplæring står oftere enn deltakere på skolerettet opplæring
- Deltakere som mottar opplæring på dagtid, står oftere på andre forsøk enn deltakere som mottar opplæring på kveldstid
- De som består på andre forsøk, er gjennomsnittlig yngre, og har vært i Norge kortere tid enn de som stryker på andre forsøk

Som vi ser av denne listen, er det mange av variablene som har betydning for hvorvidt deltakerne går videre etter en ikke bestått NPR 2, som også er betydningsfulle i forhold til sjansene for å bestå NPR 2 på andre forsøk.

Da det her er snakk om et enda mindre antall enheter, er det ikke mulig å gjennomføre noen mer komplekse statistiske analyser i forhold til dette temaet.

6.3 Prøvenes status og deltakernes motivasjon

Hvorfor deltakere går videre etter å ikke ha bestått en prøve er sammensatt og svært individuelt. Slik de deskriptive studiene viste, går deltakere på introduksjonsprogrammet videre i større grad etter en ikke bestått norskprøve 2. For deltakerne som ønsker å ta videre opplæring så er norskprøve 3 et inntakskrav, som kan være avgjørende for å gå videre for mange. Hvorvidt en deltaker går videre etter å ikke ha bestått en prøve avhenger av den enkelte deltakers personlige motivasjon. I intervjuer med deltakere ved de tre opplæringssentrene oppgir elevene forskjellige grunner til at de ønsker å bestå norskprøvene. Grunnen de oppga var ønske om å lære norsk, ønske om å få en jobb, ønske om å delta i samfunnet og ønske om å hjelpe sine barn med lekser.

Lærerne ved ett opplæringssenter påpeker at norskprøvenes status, slik den oppfattes av deltakerne, er en viktig faktor i å bestemme deltakernes motivasjon. Der norskprøven oppfattes å være et viktig dokument, for eksempel for jobbsøking, vil deltakerne ha større motivasjon for å gå videre og legge masse energi i å prøve å bestå prøven på nytt. Lærerne ved opplæringssenteret anser imidlertid at norskprøvene har for liten status fordi den i liten grad er kjent og har betydning i arbeidslivet.

6.4 Oppsummering

En stor andel av deltakerne består ikke norskprøvene ved første forsøk. Hva skjer med deltakerne som ikke består første gang? Analysen av deltakere som ikke besto norskprøve 2 første gang viser at litt over en tredjedel av deltakerne går videre og tar prøven en gang til. Av de som tar prøven for andre gang, består litt under halvparten. Forhold som har betydning for deltakernes resultater på andre forsøk er i stor grad de samme som for resultater generelt. Deltakernes utdanningsbakgrunn har den mest tydelige effekten.

Imidlertid viser analysene at svært mange slutter i opplæringen etter at de ikke bestod første gang. Analysen viser at jo høyere antall timer deltakere har mottatt, og jo høyere utdanning de har, jo større er sannsynlighet for at går opp til norskprøven for andre gang. Deltakere med høyt fravær, og deltakere med urdu som morsmål, går sjeldnere opp til norskprøve 2 for andre gang.

Denne kunnskapen kan brukes til å vurdere om det skal settes større søkelys på å hindre frafall etter et prøveforsøk, slik at en størst mulig andel består norskprøve 2. En innsats ovenfor fravær og enkelte språkgrupper kan derfor gi resultater.

²⁸ Vi har her sett på utdanningsvariablene, ikke sporvariabelen, fordi det først og fremst er spor 2 deltakere som utgjør datamaterialet.

7. REFERANSER

Alver, Vigdis. "Å lære å lese og skrive på andrespråket", i Vox (2005). *Metodisk veiledning. Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere*.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet. "Opplæring i norsk og samfunnskunnskap". URL: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/aid/tema/integrering/norskopplaring/opplaring-i-norsk-og-samfunnskunnskap.html?id=504220>.

Blom, Svein og Henriksen, Kristin (2008). Levekår blant innvandrere i Norge 2005/2006. Rapport fra Statistisk sentralbyrå.

Breidablikk opplæringsssenter, spesialpedagogisk avdeling. "Generelle lærevansker". URL: <http://www.haugesund.kommune.no/generelle-laerevansker/category1494.html>.

Christophersen, Knut-Andreas (2006). *Databehandling og statistisk analyse med SPSS*. 3. Utgave. Unipub: Oslo.

Falch, Torberg og Naper, Linn René (2008). *Lærerkompetanse og elevresultater i ungdomsskolen*. SØF-rapport nr. 01/08.

Hattie, John (2009). *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-analyses Relating to Achievement*. Taylor & Francis.

Hellevik, Ottar (1999). *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Universitetsforlaget: Oslo.

IMDi (2008). *Hvordan går det med integreringen? Årsrapport 2008*. Rapport.

Kavli, Hanne, Hagelund, Anniken og Bråthen, Magne (2007). *Med rett til å lære og plikt til å delta. Evaluering av introduksjonsordningen for nyankomne flyktninger og innvandrere*. Fafo-rapport.

KD, Kunnskapsdepartementet. *Likeverdig opplæring i praksis! Strategi for bedre læring og større deltakelse av språklige minoriteter i barnehage, skole og utdanning 2007–2009*. Revidert utgave februar 2007. Strategiplan.

Lipsky i Husabø, Gunnar og Nervik, Jon Arne (eds). *Kampen mot fattigdommen: Forsking om tiltak for sosialhjelpsmottakere*. NTNU Samfunnsforskning 2006.

Mirdal, Gretty M. (1987). *Migration og sykdom: fra nostalgi til PTSD*. I Arenas (red.)

Morken, Ivar. *Migrasjonsrelaterte lærevansker – Introduksjon*. Institutt for spesialpedagogikk. UiO. URL: <http://www.culcom.uio.no/nyheter/2005/pdf/intromigped.pdf>.

NHD, Nærings- og handelsdepartementet (2007). *EUs Lisboa-strategi i et norsk perspektiv*. Rapport.

Norsk språktest. Rapporter for norskprøve 2 og for norskprøve 3, årene 2006-2008.

Norsk Språktest (2008). *Rapport – Norskprøve 2 for voksne innvandrere (nivå A2) – 2008. Resultater og persondata*.

Nordahl, Thomas og Sunnevåg, Anne-Karin (2008). *Spesialundervisningen i grunnskolen - stor avstand mellom idealer og realiteter*. Rapport 2 – 2008.

OECD(2002). *Review of career guidance policies-Norway-Country note*.

OECD (2004). *Career Guidance and Public Policy: Bridging the gap*.

OECD (2008). *Learning for jobs*.

Oslo kommune Utdanningsetaten (2008). *Krafttak for norskopplæring*. Brosjyre.

Rambøll Management Consulting (2009). *FoU-prosjekt "Fokusgrupper med deltakere på introduksjonsprogrammet for nyankomne flyktninger og innvandrere"*.

Rambøll Management Consulting (2007). *Evaluering av tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og implementering av rett og plikt til slik opplæring*. Rapport.

Rambøll Management Consulting (September 2008). *Kompetansekartlegging – lærere i grunnleggende norsk, morsmål og tospråklig fagopplæring*. Rapport.

Viktor, Roddvik. Suggestopedi introduseres i Norge. URL: www.vox.no/upload/6798/Suggestopedi.pdf.

SINTEF (2008). *Gode råd? En kunnskapsoversikt over feltet yrkes- og utdanningsrådgivning, sosialpedagogisk rådgivning og oppfølgingstjenesten i norsk skole*.

Skog, Ole-Jørgen (2004). *Å forklare sosiale fenomener. En regresjonsbasert tilnærming*. Revidert og utvidet utgave. Gyldendal akademisk: Oslo.

SSB, Statistisk sentralbyrå. *Innvandrerkvinnene i Norge. Hvem er de og hvordan går det med dem?* Artikkel. [15.06.09]. URL: <http://www.ssb.no/vis/magasinet/analyse/art-2006-12-04-01.html>.

Stubager, Rune (2007). "Forudsætninger for lineær regression og variansanalyser efter mindtse kvadraters metode". Institut for statskunskab. Aarhus universitet. Notat.

Tenfjord, Kari. "Andrespråkslæring og den nye læreplanen – teoretisk grunnlag for metodisk tilnærming", i Vox (2005). *Metodisk veiledning. Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere*.

Utdanningsetaten. *Tiltaksoversikt 2008. Skolenes tiltak for at flere deltakere skal bestå norskprøve 2 og 3*.

Utdanningsetaten. "Tiltak". URL: http://www.utdanningsetaten.oslo.kommune.no/krafttak/krafttak_underside/article123896-35569.html.

Utdanningsetaten, Oslo kommune (2009). "Arbeidsrettet opplæring". Overlevert dokument.

Vox (2007). *Like og forskjellige. Om grunnleggende ferdigheter blant voksne ikke-vestlige innvandrere i Oslo*. Rapport.

Vox (2005). *Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere*.

Vox (2005). *Metodisk veiledning. Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere*.

VEDLEGG 1: METODE

I det følgende vil vi gå nærmere inn på de metodene vi har benyttet oss av for innsamling og analyse av data. Ettersom de statistiske analysene har utgjort hovedtyngden av det samlede oppdraget tar vi først for oss de valgte kvantitative metodene.

I behandlingen av det kvantitative datamaterialet har vi gjennomført en rekke statistiske analyser, ved hjelp av analyseprogrammet SPSS. I tråd med oppgaveforståelsen presentert i forrige kapittel har det dreid seg om både beskrivende statistikk og analyser av årsakssammenhenger.

I analysene i kapittel 3 har det i første rekke vært snakk om å foreta enklere analyser basert på univariat statistikk, som tar sikte på å synliggjøre tendenser i datamaterialet. Statistiske mål for sentraltendens samt ulike spredningsmål har tatt sikte på å oppsummere ulikheter mellom ulike deltakergrupper i forhold til timebruk og resultater på norskprøvene, og dermed tydeliggjøre eventuelle tendenser i materialet.

De "forklarende" delene av analysen har blitt gjennomført ved hjelp av regresjonsanalyse, som har tatt sikte på å avdekke statistisk signifikante sammenhenger mellom de ulike uavhengige variablene skissert i forrige kapittel, og de avhengige variablene som vedrører timebruk og resultater. I det følgende vil vi beskrive de ulike formene for regresjonsanalyse som vi har gjennomført, samt hvordan resultatene bør tolkes.

Om regresjonsanalyse og tolkning av resultater

Regresjonsanalyse utgjør en av de mest brukte statistiske analyseformene innenfor samfunnsvitenskapen, og undersøker om det med en bestemt grad av sannsynlighet kan antas at en endring i den avhengige variabelen skyldes en endring i uavhengige variabler. Det kan skilles mellom ulike typer regresjonsanalyse. I første rekke går det et skille mellom bivariat regresjon og multivariat regresjon, basert på antallet uavhengige variabler som inkluderes i analysen. I dette oppdraget har det i de endelige analysene som presenteres i denne rapporten kun vært snakk om multivariate analyser. Ved multivariate regresjonsanalyser inkluderes flere uavhengige variabler i samme modell, og effektene av den enkelte uavhengige variabelen på den avhengige variabelen *kontrolleres for* effekten av de andre uavhengige variablene i modellen.

I diskusjonene av de statistiske analysene refererer vi hyppig til hvilke variabler som har oppnådd en "signifikant effekt" på den avhengige variabelen. Det bør her utdypes hvordan dette kan tolkes. I statistikk foreligger det alltid en mulighet for at variasjoner i datamaterialet kan skyldes tilfeldigheter. I en regresjonsanalyse fastsettes risikoen for dette ved hjelp av ulike mål på "signifikans". En "signifikant effekt" i en regresjonsanalyse kan betegnes som en sammenheng eller effekt som statistisk sett er såpass sikker at den ikke kun kan tilskrives tilfeldigheter. I tolkningen av resultater fastsetter man en grense for *hvor sikker* et resultat må være før det godtas som signifikant. I våre analyser har vi satt grensen for signifikans til 5 % nivå. På 5 % nivå kan man si at det *med 95 % sikkerhet* kan antas at den aktuelle uavhengige variabelens effekt på den avhengige variabelen er reell, og *ikke* kan tilskrives tilfeldighet.

Variablene som betegnes som å slå ut med en "signifikant effekt" i diskusjonene ovenfor er dermed i praksis de variablene i modellen som er viktigst i å "forklare" variasjonene i timebruk eller resultater. Substansielt kan resultatene tolkes på den måten at disse variablene, når alt annet holdes likt, fortsatt kan antas eksempelvis å påvirke timebruken eller resultatene som kan ventes av den enkelte deltaker. Variablene fra regresjonsmodellen som ikke er listet opp i tabellene når vi presenterer resultater fra regresjonsanalysene, har ikke slått ut med en slik signifikant effekt, og kan dermed antas å ha liten forklaringskraft i forhold til den avhengige variabelen i den aktuelle modellen.

Forklaringskraft

Ved hjelp av regresjonsanalyse gis det videre en indikasjon på *hvor mye* av variansen til de avhengige variabler som forklares av den aktuelle regresjonsmodellen. Forklaringskraft²⁹ indikerer hvor mye av "variansen" på avhengig variabel som kan forklares av de inkluderte uavhengige variablene. En forklaringskraft på eksempelvis 25 % indikerer at om lag en fjerdedel av den observerte variasjonen i datamaterialet med hensyn til den avhengige variabelen kan forklares ved hjelp av de uavhengige variablene som vi er inkludert i regresjonsmodellen. De resterende tre fjerdedelene av variasjonen i datamaterialet kan tilskrives forhold som ikke fanges opp av de inkluderte variablene, samt tilfeldigheter. Forklaringskraft er et viktig mål på en modells hensiktsmessighet, og vi har ved samtlige presentasjoner av regresjonsanalyser kommentert dette målet. Det varierer mellom ulike typer analyser hva som kan betegnes som en "god" modell med tanke på forklaringskraft, men vi har i enkelte modeller i dette oppdraget nådd opp på et nivå på over 30 % - noe som kan betegnes som meget godt i denne typen undersøkelse.

OLS regresjon og tolkning av resultater

Det er en rekke ulike metoder som faller inn under kategorien regresjonsanalyse. Målnivået på de aktuelle avhengige variablene i dette oppdragets tilfelle tilsier at to ulike typer regresjonsanalyse har vært nødvendig. Variablene som omhandler timebruk er på forholdstallsnivå, noe som tillater "OLS" regresjon.

OLS regresjon undersøker hvorvidt det foreligger tendenser til lineære sammenhenger i datamaterialet.³⁰ Outputen av en OLS regresjon kommer hovedsakelig i form av en *regresjonskoeffisient* for hver uavhengig variabel, som forteller hvor mye en enhets verdi på avhengig variabel kan ventes å endres ved hver stigning i verdi på den aktuelle uavhengige variabelen. Dersom den uavhengige variabelen "alder" eksempelvis skulle resultere i en signifikant effekt på timebruk med regresjonskoeffisient på 10, kan dette tolkes som at en deltaker, alt annet likt, kan ventes å motta 10 timer mer i opplæring for hvert år han blir eldre. Mer generelt er dette en indikasjon på at deltakere jevnt over kan ventes å motta flere timer etter hvert som de blir eldre.

Samlet sett kan man dermed gjennom OLS regresjon "predikere" hvor mange timer en deltaker med visse kjennetegn kan ventes å bruke i norskopplæringen, og se hva som til en signifikant grad påvirker timebruken i henholdsvis positiv eller negativ retning.

Logistisk regresjon og tolkning av resultater

Variablene som tar for seg resultat på norskprøve er imidlertid i disse analysene dikotome variabler (variabler med kun to verdier) noe som tilsier at man vil måtte benytte seg av logistisk regresjon fremfor logistisk regresjon. En logistisk regresjonsanalyse undersøker hva som med en statistisk signifikant grad av sikkerhet påvirker *sannsynligheten* for å oppnå en høy verdi på den avhengige variabelen. I dette oppdragets tilfelle har det hovedsakelig dreid seg om å se på hva som påvirker sannsynligheten for å bestå en norskprøve.

Outputen av en logistisk regresjonsanalyse kommer i form av parametrene "odds", og "odds ratio". Odds er (litt forenklet) et mål på sannsynlighet, og odds ratio er et mål på *endring* i odds. Regresjonskoeffisientene for de enkelte uavhengige variablene foreligger i en logistisk regresjon i form av odds ratio, som forteller hvor mye oddsen for å få høy verdi på avhengig variabel endrer seg for hver endring i verdi på den aktuelle uavhengige variabelen. En odds ratio på 2 tilsier da eksempelvis at oddsen for å få høy verdi på avhengig variabel (i dette tilfellet, oddsen for å bestå en norskprøve) *dobles* for hver økning i verdi på uavhengig variabel. På tilsvarende måte halveres oddsen for å bestå norskprøven dersom odds ratio er på 0,5.

²⁹ Målt gjennom "adjusted R2" i tilfellet OLS regresjon eller Nagelkerke R2 i tilfellet logistisk regresjon (se nedenfor).

³⁰ Ved ikke-lineære sammenhenger kan det foretas omkodinger av de uavhengige variablene som tillater at OLS regresjons allikevel benyttes. Eksempelvis kan dette gjøres gjennom å kvadrere den uavhengige variabelen. Dette medfører imidlertid at den substansielle tolkningen blir vanskeligere.

På samme måte som i OLS regresjon, gjør dette det mulig å predikere sannsynligheten for at en deltaker med visse kjennetegn vil bestå en norskprøve, samt se hva som til en signifikant grad påvirker denne sannsynligheten i positiv eller negativ retning.

Analytisk fremgangsmåte

Ved hjelp av disse ulike typene regresjon kan det benyttes ulike analytiske tilnæringsmåter, som hovedsakelig gjenspeiles i hvilke variabler man velger å inkludere i ulike regresjonsmodeller. I de statistiske analysene har vi under arbeidets gang prøvd ut flere ulike tilnæringsmåter, for å forsøke å identifisere hvilke modeller som statistisk sett har størst forklaringskraft. Den første tilnæringsmåte har vært å gå eksplorativt til verks, og inkludere samtlige tilgjengelige uavhengige variabler i samme modell.³¹ På denne måten har intensjonen vært å potensielt avdekke uventede sammenhenger og forklaringer. Samtidig er en fare ved en slik fremgangsmåte at det store antall variabler fører til at uavhengige variabler korrelerer med hverandre, og at reelle sammenhenger ikke kommer tilstrekkelig til syne. I etterkant av den eksplorative tilnærmingen har vi derfor valgt å benytte oss av en mer teoretisk tilnærming. Vi har utarbeidet hypoteser basert på funn fra den eksplorative runden samt foreliggende forventninger om hva som ligger bak forskjeller i timebruk, og på basis av dette utarbeidet regresjonsmodeller ut ifra disse hypotesene. Den regresjonsmodell som utgjør hovedgrunnlaget for de gjennomførte statistiske analysene ble presenterte i avsnitt 4.1

Samme modell ligger i hovedsak til grunn for analysene vedrørende timebruk i kapittel 4, og analysene vedrørende resultater i kapittel 5 – med visse unntak. Et viktig spørsmål i kapittel 5 i denne undersøkelsen har som tidligere indikert vært å se på hvorvidt det kan spores noen klare sammenhenger mellom timebruk og resultater på de forskjellige norskprøvene. Derfor inkluderes timebruk som en ny *uavhengig* variabel i analysene som omhandler resultater. I praksis betyr dette at timebruken "konkurrerer" for forklaringskraft med andre faktorer. Satt på spissen blir spørsmålet som etterforskes: har deltakere større mulighet for å bestå norskprøvene dersom de får flere opplæringstimer, eller er det andre faktorer som i større grad er utslagsgivende for resultatet? Vi har i denne forbindelse valgt å kjøre analysene flere ganger – for både å se på effekten av antallet timer før første prøveoppmelding, og antallet opplæringstimer som en deltaker mottar totalt.

På generelt grunnlag bør det fremheves at de statistiske analysene i kapittel 5 baserer seg på et mindre antall enheter enn analysene som omhandler timebruken fordi ikke alle enheter i datasettet har vært meldt opp til begge prøver, osv. Videre baserer analysene vedrørende norskprøve 3 seg på et betydelig mindre antall enheter enn norskprøve 2. Selv om vi vil presisere at analysene fortsatt absolutt baserer seg på et tilstrekkelig antall enheter, er det viktig å være oppmerksom på slike faktorer i tolkningen av resultater, da særlig som en nærliggende forklaring på at enkelte variabler som man skulle anta har en betydning ikke slår ut positivt i analysene.

Vi har i den første gruppen av analyser i kapittel 5 valgt å benytte "bestått vs. Ikke bestått" på henholdsvis norskprøve 2 og norskprøve 3 som avhengig variabelen. Det vil si at vi fokuserer på hva som forklarer hvem som henholdsvis består eller ikke består av de som faktiske møter opp til norskprøvene – uten å i disse analysene komme inn på gruppen som ikke møter til en prøve. Under punkt 5.3 gjør vi egne analyser for å se på hva som kan antas å ligge bak den andelen av deltakere som ikke møter til oppmeldte prøver.

Til sist kan nevnes at vi, utover de skisserte analysene, som en ytterligere kontroll har kjørt alle regresjonsanalyser kun på spor 2 deltakere, og da inkludert progresjonsinndeling innad i spor 2 som en ny variabel. Dette er gjort som følge av at denne gruppen deltakere utgjør den klart største andelen av populasjonen i datagrunnlaget, og at det fra oppdragsgivers side har blitt etterspurt et særlig fokus på spor 2 deltakere. Vi har i utgangspunktet presentert resultatene som omfatter hele datasettet, da dette etter Rambølls skjønn i utgangspunktet utgjør den mest hensiktsmessige og metodisk korrekte fremgangsmåte.³² Der det har fremkommet ytterligere interessante funn også ved analysene på kun spor 2 deltakerne har vi imidlertid også drøftet disse.

³¹ I en slik type eksplorativ tilnærming vil SPSS automatisk teste ut ulike kombinasjoner av variabler for å finne frem til hvilke variabler og kombinasjoner av variabler som har størst forklaringskraft.

³² Også her kontrolleres det statistisk for spor, ettersom dummyvariabler for spor er inkludert i analysen, for å synliggjøre eventuelle signifikante forskjeller mellom sporene.

Datamaterialets kvalitet, tilrettelegging av datamaterialet, og tolkning av resultatene

Kvaliteten på og tolkningen av de skisserte analysene er i stor grad avhengig av kvaliteten på datamaterialet, og derfor er det her viktig å gjøre noen bemerkninger knyttet til dette. Ytterligere kommentarer foreligger også i punkt 2.4.1.

Først og fremst er det viktig å fremheve at alle registerdata av denne typen er befestet med en viss grad av usikkerhet. Særlig der hvor datasettet baserer seg på innrapporteringer fra mange ulike personer ligger det et potensial for usikkerhet som stammer fra ulike rapporterings- og registreringspraksis, osv. Videre vil det i de aller fleste tilfeller være enheter som mangler verdier på en eller flere variabler, såkalte "missingverdier", som følge av manglende innrapportering, tekniske feil, osv. Dette, som vi har vært inne på, har også være tilfellet for de aktuelle SITS dataene i dette oppdraget. Rene inntastings- eller registreringsfeil kan videre resultere i "outliers" ellers verdier som avviker vesentlig fra det øvrige datamaterialet.

En rekke strategier kan benyttes for å imøtekomme noen av disse problemene. I første rekke er det viktig å ta for seg problemet med "outliers", som ofte antas å skyldes feilrapporteringer, eller å representere svært uvanlige tilfeller som ikke er representative for den generelle populasjon. Derfor er det ofte hensiktsmessig å utelate de aktuelle enhetene fra datamaterialet, og det har vi gjort i en rekke tilfeller i disse analysene. Blant annet har vi valgt å utelate alle enheter med verdier høyere enn 3000 i timebruksvariabelen, da 3000 er den fastsatte maksimumsverdien for antall timer som kan mottas. På samme måte har vi eksempelvis valgt å utelate en enkelt enhet som hadde verdi "0" på aldersvariabelen i det opprinnelige datasettet – osv.

Når det gjelder "missingverdier" kan disse håndteres på en rekke ulike måter. På samme måte som outliers kan også enheter med missingverdier utelates fra analysene.³³ Et alternativ til dette er å tildele enhetene en gjennomsnittsverdi på de variablene der de mangler en verdi, og inkludere dem i samtlige analyser. Dette sikrer at alle analysene omfatter samtlige enheter i datasettet – men har den effekt at det blir lettere å påvise signifikante sammenhenger, slik at resultatene av analysen ikke nødvendigvis står i sammenheng med realiteten (Christophersen 2006: 185). Vi har derfor valgt å ekskludere enheter med missingverdier. De benyttede variablene i datasettet har stort sett hatt nok enheter med gyldige verdier til å tillate de ønskede analysene (med unntak av utdanningsvariabelen – som tidligere diskutert under punkt 4.1).

Når det gjelder mer generell skjevhet eller unøyaktighet i datamaterialet som stammer fra feilaktig innrapportering av data men som ikke gir seg til syne som missingverdier eller outliers, er dette vanskeligere å påvise statistisk, og tilsvarende mer problematisk å imøtekomme. I tråd med dette er det viktig å si at Rambøll ikke kan korrigere *statistisk* for systematiske skjevheter som skyldes feilrapporteringer i datamaterialet. Dette er et problem som først og fremst må imøtekommes i den *substansielle tolkningen* av de statistiske analysene. I siste rekke er det viktig å fremheve at statistiske analyser alltid kun presenterer et forenklet bilde av virkeligheten, basert på et konkret tallmateriale. Det følger av dette at statistiske analyser anvendbarhet avhenger av en tolkning av dette forenklete bildet. Dersom det er grunn til å anta at det kan være mye usikkerhet knyttet til tallmaterialet er det mulig at resultatene fra noen av analysene kan være misvisende – eksempelvis gjennom at sammenhenger fremstår som mer sikre enn de i realiteten er.

Mens noen grep kan tas for å korrigere for svakheter i datamaterialet, er det dermed viktig å fremheve at det viktigste grep som analytikeren tar er å tolke resultatene med varsomhet i rapporteringsfasen. Nettopp for å underbygge en hensiktsmessig substansiell tolkning av de kvantitative analysene har Rambøll ansett det som sentralt å gjennomføre den supplerende analysen basert på innhenting av kvalitative data, og tolke de kvantitative dataene i lys av det kvalitative materialet.

---

³³ I hovedsak er det to fremgangsmåter for dette – "pairwise" eller "listwise" exclusion. I førstnevnte tilnærming utelates en enhet med manglende verdi på en variabel kun fra analyser som inkluderer den variabelen. Dette tilsier imidlertid at ulike analyser av datasettet baserer seg på et ulikt antall og spekter av enheter. I sistnevnte tilnærming utelates enheter med missingverdier på en eller flere variabler fra *samtlig*e analyser. Dette sikrer at alle analyser baserer seg på samme enheter – men har den ulempen at det samlede antallet enheter reduseres, slik at utvalget av enheter muligens blir mindre representativt og analysene mindre sikre (Christophersen 2006: 185). For å sikre mest mulig "korrekte" resultater, har vi derfor valgt å benytte oss av listwise exclusion.

Det bør nevnes her at det utover de nevnte problemene med de fleste datasett vil være nødvendig å gjøre en rekke tilrettelegginger av datamaterialet, for å tilpasse data til de ønskede analysemetodene. Eksempelvis vil det her dreie seg om omkodinger av variabler. Rambøll kalkulerer med at det i det utlyste oppdraget vil være nødvendig å gjøre en rekke omkodinger av noen av de valgte variablene – blant annet i omkodinger av kategoriske variabler til "dummyvariabler", slik at de kan benyttes i regresjonsanalyse. Slike omkodinger kan gjøres gjennom programmet SPSS.

VEDLEGG 2: SPRÅKBAKGRUNN

Språkbakgrunn og resultater

Andel bestått NPR2 av oppmøtte deltakere, fordelt på enkeltspråk og spor

	Kurdisk	Russisk	Spansk	Arabisk	Somali	Urdu	Tamilsk	Thai	Vietnamesisk
Spor 1	90 %	0 %	0 %	67 %	36 %	46 %	17 %	50 %	50 %
N	11	0	0	9	28	13	6	8	2
Spor 2	64 %	92 %	71 %	64 %	56 %	63 %	55 %	70 %	45 %
N	97	39	78	169	119	252	132	74	66
Spor 3	100 %	100 %	100 %	88 %	0 %	100 %	100 %	0 %	0 %
N	1	5	7	8	0	6	2	0	0

Andel bestått NPR2 av oppmøtte deltakere, fordelt på språkgrupper og spor

	Tyrkia/ Sentralasia	Øvrig In- doeuro- peisk	Indoi- ransk	Søra- sia- tisk	Ro- man- sk	Ger- man- sk	Østa- sia- tisk	Afroa- sia- tisk	Vest- Sentra- IAfrika	Sla- visk	Sørøst- asia- tisk
Spor 1	60 %	50 %	20 %	33 %	0 %	33 %	38 %	42 %	33 %	33 %	55 %
N	5	4	20	21	0	9	8	43	3	3	11
Spor 2	75 %	69 %	67 %	61 %	74 %	70 %	59 %	61 %	65 %	92 %	63 %
N	114	49	200	449	136	102	66	433	71	85	183
Spor 3	75 %	100 %	100 %	100 %	100 %	88 %	100 %	92 %	0 %	100 %	100 %
N	4	3	2	8	9	8	2	12	0	6	2

Andel bestått NPR3 av oppmøtte deltakere, fordelt på enkeltspråk og spor

	Kurdisk	Russisk	Spansk	Arabisk	Somali	Urdu	Tamilsk	Thai	Vietnamesisk
Spor 1	0 %	0 %	0 %	0 %	100 %	0 %	0 %	50 %	0 %
N	0	0	0	1	1	0	0	4	0
Spor 2	45 %	75 %	46 %	41 %	24 %	44 %	16 %	50 %	75 %
N	38	24	26	46	17	57	32	12	8
Spor 3	100 %	100 %	78 %	62 %	0 %	71 %	100 %	50 %	0 %
N	1	26	27	13	0	14	2	2	0

Andel bestått NPR3 av oppmøtte deltakere, fordelt på språkgrupper og spor

Col- um- n1	Tyrkia/ Sentra- lasia	Øvrig In- doeuro- peisk	In- doi- ransk	Søra- sia- tisk	Ro- man- sk	Ger- man- sk	Østa- sia- tisk	Afroa- sia- tisk	Vest- Sentra- IAfrika	Sla- visk	Sørøst- asia- tisk
Spor 1	0 %	0 %	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %	67 %	0 %	0 %	50 %
N	0	0	2	0	0	0	2	3	0	0	4
Spor 2	48 %	50 %	36 %	38 %	55 %	44 %	35 %	34 %	32 %	77 %	53 %
N	33	12	69	103	44	45	20	107	25	48	38
Spor 3	77 %	57 %	75 %	81 %	76 %	87 %	67 %	66 %	67 %	98 %	80 %
N	13	7	8	21	49	46	12	29	6	42	10

Språkbakgrunn og timebruk før første oppmelding til norskprøve

Tomt felt i tabellen indikerer færre enn 5 enheter i den aktuelle kategorien (for eksempel færre enn 5 deltakere med kurdisk språkbakgrunn på spor 3 som meldes opp til norskprøve 2).

Timer før oppmelding til norskprøve 2, fordelt på enkeltspråk og spor

	Spor 1	(N)	Spor 2	(N)	Spor 3	(N)
Kurdisk	635	13	450	103		
Russisk			401	42	345	6
Spansk			352	93	329	7
Arabisk	452	10	472	193	342	8
Somali	603	28	450	120		
Urdu	642	15	443	272	288	6
Tamilsk	601	5	433	136		
Thai	481	9	384	80		
Vietnamesisk			457	73		

Timer før oppmelding til norskprøve 2, fordelt på språkgrupper og spor

	Spor 1	(N)	Spor 2	(N)	Spor 3	(N)2
Tyrkia/Sentralasia	274	5	429	126	399	5
Øvrig Indoeuropeisk			450	53		
Indoiransk	596	23	429	205		
Sørasiatisk	603	24	438	473	329	8
Romansk			345	153	305	8
Germansk	679	9	419	116	166	10
Østasiatisk	886	7	607	68		
Afroasiatisk	520	45	475	471	383	15
Vest/ Sentralafrikansk			355	77		
Slavisk			355	94	303	11
Sørøstasiatisk	483	13	402	197		

Timer før oppmelding til norskprøve 3, fordelt på enkeltspråk og spor

	Spor 2	(N)	Spor 3	(N)
Kurdisk	615	38		
Russisk	573	22	371	30
Spansk	371	30	324	29
Arabisk	515	42	283	15
Somali	395	18		
Urdu	499	62	396	16
Tamilsk	650	32		
Thai	570	12		
Vietnamesisk	495	8		

Timer før oppmelding til norskprøve 3, fordelt på språkgrupper og spor

	Spor 2	(N)	Spor 3	(N)
Tyrkia/Sentralasia	677	42	406	13
Øvrig Indoeuropeisk	685	11	368	8
Indoiransk	600	71	458	11
Sørasiatisk	549	107	393	26
Romansk	361	52	302	50
Germansk	446	45	245	48
Østasiatisk	574	19	332	14
Afroasiatisk	530	110	333	28
Vest/ Sentralafrikansk	423	25	233	5
Slavisk	474	48	338	48
Sørøstasiatisk	516	39	328	9

VEDLEGG 3: FRAVÆR

Fraværprosenten som benyttes som variabel er utregnet på følgende måte:

$$\text{Fravær} = \text{gyldig} + \text{ugyldig fravær}$$

$$\text{Fraværprosent} = (\text{fravær} / (\text{fravær} + \text{antall deltakertimer})) * 100$$

Følgende tabell viser litt deskriptiv statistikk rundt deltakernes fordeling ift fraværprosent i vårt datasett. Vi nyanserer dette på forhold som kjønn, alder, opplæringscenter, språkbakgrunn, spor, type opplæring, opplæringstidspunkt, og deltakelse i Introprogrammet/ Ny Sjanse.

Spredning og sentraltendens, fraværprosent

N (antall enheter med informasjon om fraværprosent)	3533,0
Gjennomsnitt	12,8
Median	10,4
Minimumsverdi	0,0
Maksimumsverdi	65,6
Percentiles ³⁴	
25	4,5
50	10,4
75	18,6

Fraværprosent fordelt på kjønn

	Gjennomsnittlig fraværprosent	N	St.avvik
Kvinner	12,3	2349	10,3
Menn	13,7	1183	11,2

Fraværprosent fordelt på aldersgrupper

	Gjennomsnittlig fraværprosent	N	St.avvik
18-30	13,5	1184	10,5
31-40	12,7	1490	10,6
41-50	12,4	646	11,0
Over 50	10,4	212	10,5

³⁴ Dette er et mål på hvordan populasjonen fordeler seg mellom minimums og maksimumsverdiene. Det tolkes slik at 25 % av deltakerne i datasettet har en fraværprosent på 4,5 eller mindre, halvparten av deltakerne har en fraværprosent på 10,4 eller mindre, og tre fjerdedeler av deltakerne har et fravær på 18,6 % eller mindre.

Fraværsprosent fordelt på opplæringscenter

	Gjennomsnittlig fraværsprosent	N	St.avvik
Rosenhof	12,0	1851	9,7
Smedstua	13,0	1020	11,2
Skullerud	14,7	545	12,1
AOF	16,7	81	10,5
KIA	20,5	18	12,5
Total	12,8	3515	10,6

Fraværsprosent fordelt på spor

	Gjennomsnittlig fraværsprosent	N	St.avvik
Spor 1	10,7	351	9,2
Spor 2	13,2	2832	10,8
Spor 2P	15,5	1149	11
Spor 2R	15,1	665	11
Spor 3	12,1	335	10,2

Fraværsprosent, deltakere på Introduksjonsprogrammet/ Ny Sjanse

	Gjennomsnittlig fraværsprosent	N	St.avvik
Deltakere Introprogrammet	12,1	522	9,6
Deltakere Ny Sjanse	13,6	70	9,2
Totalt	12,8	3533	10,7

Fraværsprosent, fordelt på type opplæring/ undervisningstidspunkt

	Gjennomsnittlig fraværsprosent	N	St.avvik
Ordinær opplæring	13,3	2795	10,9
Arbeidsrettet	10,5	661	9,3
Skolerettet	14,1	77	8,9
Undervisning kveldstid	13,4	616	10,9
Undervisning dagtid	12,8	2191	10,5

Fraværsprosent, fordelt på enkeltspråk

	Kurdisk	Russisk	Spansk	Arabisk	Somali	Urdu	Tamilsk	Thai	Vietnamesisk
Fraværs %	11,8	13,1	13,3	15,2	15,2	13,9	10,1	9,5	11,2
N	171	96	158	296	232	388	183	115	93
St.avvik	9,8	9,9	9,8	11,1	12,5	10,9	9	9,2	10,7

Fraværsprosent, fordelt på språkgrupper

	Tyrkia/ Sentra- lasia	Øvrig In- doeuro- peisk	In- doi- rans k	Søra sia- tisk	Ro man sk	Ger man sk	Østa sia- tisk	Afroa sia- tisk	Vest- Sentra- IAfrika	Sla vis k	Sørøst asia- tisk
Fraværs %	12,7	13,3	12,2	12,4	12,3	14	8,3	14,4	12,8	14, 1	11,3
N	191	79	357	682	267	247	118	775	114	188	278
St.av vik	1,8	11,1	9,9	10,7	9,8	11,3	7	11,3	10,1	10, 6	9,5

Fraværsprosent og utfall på prøver

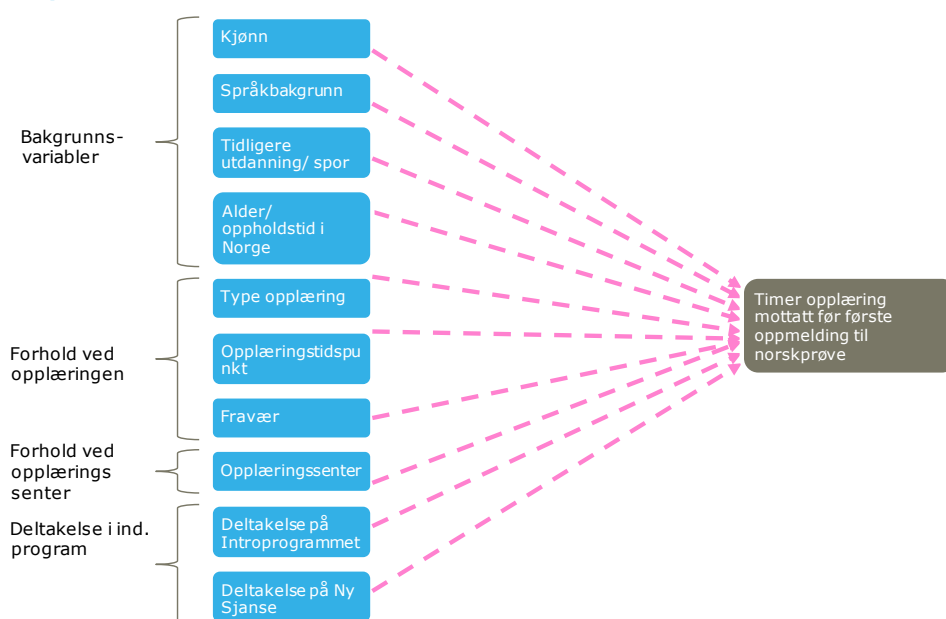
	NPR2			NPR3			
	Bestått	Ikke bestått	Ikke møtt	Bestått	Ikke bestått	Ikke møtt	
Gjennomsnittlig fraværsprosent		12,7	12,1	15,1	10,5	11,1	10,2
St.avvik		10,1	10,2	11,7	9,3	10,7	9,9

VEDLEGG 4: REGRESJONSANALYSER - FREMGANGSMÅTE OG RESULTATER

De statistiske analysene er gjennomført som regresjonsmodeller, enten ved hjelp av OLS regresjon eller logistisk regresjon. Multivariate regresjonsanalyser slik som de vi har gjennomført, tillater oss å sette ulike mulige forklaringsfaktorer opp mot hverandre og se hvilke av disse variablene som har størst betydning i å forklare resultatet på den avhengige variabelen. Metoden er derfor godt egnet til å indikere hva som er viktige og mindre viktige forklaringsfaktorer i komplekse sammenhenger.

Funn fra regresjonsanalysene som presenteres og diskuteres i kapittel 4, baserer seg på variasjoner av analysemodellen som er illustrert i figuren nedenfor.

Analysemodell

Det er gjennomført flere regresjonsanalyser som bygger på ulike varianter av regresjonsmodellen vist i figuren ovenfor. Blant annet har vi eksperimentert med å ta ut og inn uavhengige variabler for å se hvordan effektene endrer seg.³⁵

Regresjonsmodellen har videre variert i forhold til hva vi har benyttet oss av som avhengig variabel, det vil si i forhold til hvilke konkrete aspekter ved timebruk som vi har valgt å se på. Vi har først undersøkt hva som forklarer antallet timer deltakerne mottar før den første oppmelding til en norskprøve. Spørsmålet har vært hvilke faktorer som kan synes å være utslagsgivende for antallet timer mottatt før en deltaker meldes opp for første gang til norskprøve 2 eller 3. Vi har gjennomført to analyser – én som benytter seg av en variabel som oppgir timeantall før første prøveoppmelding uansett resultat og én som benytter seg av en variabel som oppgir timeantall før første prøveoppmelding der denne har resultert i en bestått norskprøve.

³⁵ Som figuren indikerer har vi her for eksempel valgt å kombinere "tidligere utdanning" og "spor" under samme overskrift. Dette valget ble tatt på basis av en antakelse om at disse to variablene i betydelig grad måler samme forhold, da inndeling av deltakere i spor i stor grad baserer seg på utdanningsbakgrunn. Sporiinndelingen er riktig nok en betydelig mer grovindelt indikator enn utdanningsvariabelen. Utdanningsvariabelen er dog problematisk. Dette gjelder både i forhold til at det kan knyttes en del usikkerhet til registreringenes nøyaktighet og sammenlignbarhet, blant annet mangler variabelen i vårt datasett informasjon for en stor andel av enhetene. Vi har derfor i de fleste analyser i denne undersøkelsen valgt å bruke spor som variabel i stedet for utdanningsbakgrunn. Det har imidlertid, slik det vil fremkomme nedenfor, forekommet at utdanningsvariabelens inklusjon har ført til regresjonsmodeller med betydelig styrket forklaringskraft. I disse tilfeller har vi valgt å presentere resultater basert på analyser som inkluderer utdanningsvariabelen. Det bør imidlertid tydeliggjøres at disse analysene er befestet med en større grad av usikkerhet enn øvrige analyser.

Alle analyser er i tillegg gjennomført kun med spor 2 deltakere, da denne utgjør den største gruppen i datasettet. Vi har i de analysene inkludert "progresjonsinndeling innad i spor 2" som en ny uavhengig variabel. Der det har fremkommet ytterligere interessante funn fra disse analysene vil de inkluderes i drøftingen nedenfor.

Lesere henvises ellers til Vedlegg 1 for mer om gjennomføringen av regresjonsanalysene.

Hva kan tallene fortelle oss, og hvor mye kan vi forklare?

Før vi presenterer funnene, er det viktig å diskutere mulighetene og begrensningene som ligger i de statistiske analysene. Hovedpoenget er at statistikk og tall kun kan fange opp deler av en kompleks virkelighet, og må i alle tilfeller tolkes *substansielt* for å gi noen mening.

Innholdet i de blå boksene i analyserammen reflekterer de konkrete variablene som har blitt benyttet i den kvantitative analysen, men det er viktig å presisere at vi også har sett på kvalitative forhold innenfor disse fire variabelkategoriene som kan sies å være av betydning for timebruken. Resultatene fra regresjonsanalysene kan kun peke på indikasjoner og tendenser i tallmaterialet. For å kunne tolke disse tendensene substansielt, er det nødvendig med kvalitative perspektiver. Videre er det mange forhold som tall ikke kan fange opp. Regresjonsanalysene må dermed tolkes i lys av kvalitative funn, og suppleres av kvalitative funn som tar for seg ting som ikke kan fanges opp av statistiske størrelser.

Vi kan allikevel få noen indikasjoner fra de kvantitative analysene på "hvor mye" som forklares av de faktorene som vi her måler med, gjennom et statistisk mål for "forklaringskraft." Forklaringskraften indikerer hvor mye av "variasjonen" på avhengig variabel som kan forklares av de inkluderte uavhengige variablene, altså den variasjonen som ikke er tilfeldig. Modellene som vi har brukt i dette kapittelet har oppnådd en forklaringskraft på mellom 30 og 36 %. Dette kan betegnes som høyt og indikerer at om lag en tredjedel av den observerte variasjonen i datamaterialet med hensyn til timebruk kan forklares ved hjelp av variablene inkludert i regresjonsmodellen.

De resterende to tredjedelene av variasjonen i datamaterialet må tilskrives forhold som ikke fanges opp av de inkluderte variablene. Dette illustrerer viktigheten av å kombinere kvantitative og kvalitative analyser.

Resultater fra OLS regresjon

I det følgende presenterer vi resultater fra OLS regresjon med de avhengige variablene "antall timer mottatt før første oppmelding til norskprøve 2", "antall timer mottatt før første oppmelding til norskprøve 2 der dette gir bestått resultat" og "antall timer mottatt før første oppmelding til norskprøve 3." Vi har gjennomført samtlige analyser først på hele datasettet, og siden kun på spor 2 elevene i datasettet. Nedenfor foreligger resultater for begge disse kategoriene av analyser. Variablene som medtas i tabellene nedenfor oppnådde alle en signifikant effekt i de relevante analysene (på 5 % nivå).

I OLS regresjon indikerer en positiv regresjonskoeffisient en positiv effekt på den avhengige variabelen når verdien på uavhengig variabel økes. En negativ regresjonskoeffisient indikerer en negativ effekt.

AV: antall timer før første oppmelding til norskprøve 2

Alle deltakere		Separatanalyse spor 2 deltakere	
Variabel	Regresjonskoeffisient	Variabel	Regresjonskoeffisient
Undervisningstidspunkt	207,0	Undervisningstidspunkt	273,9
Deltatt_Introprogram	172,8	Deltatt_Introprogram	166,6
Arbeidsrettet_dummy	188,5	Arbeidsrettet_dummy	138,6
fraværsprosent2	4,5	Opholdtid_år	-10,5
Opholdtid_år	-7,9	Utdanning_ordinal	-13,4
VO_Smedstua	66,7	Skolerettet_dummy	-243,0
Deltatt_NySjanse	114,2	Dummy_Vietnamesisk	269,8
Spor_2_dummy	-93,1		
Spor_3_dummy	-170,6		
Skolerettet_dummy	-91,3		
Dummy Østasiatisk	204,1		

AV: antall timer før første oppmelding til norskprøve 2 med bestått resultat

Alle deltakere		Separatanalyse spor 2 deltakere	
Variabel	Regresjonskoeffisient	Variabel	Regresjonskoeffisient
Undervisningstidspunkt	181,7	Undervisningstidspunkt	232,6
Arbeidsrettet_dummy	166,6	Arbeidsrettet_dummy	187,4
Deltatt_Introprogram	105,2	Deltatt_Introprogram	134,0
fraværsprosent2	3,8	Opholdtid_år	-7,2
Opholdtid_år	-6,8	Skolerettet_dummy	-162,8
Deltatt_NySjanse	201,7	Dummy Østasiatisk	136,6
VO_Smedstua	49,8	Dummy Romansk	109,6
Dummy Østasiatisk	136,6		

AV: antall timer før første oppmelding til norskprøve 3

Alle deltakere		Separatanalyse spor 2 deltakere	
Variabel	Regresjonskoeffisient	Variabel	Regresjonskoeffisient
Undervisningstidspunkt	219,5	Undervisningstidspunkt	310,82
Deltatt_Introprogram	232,3	Deltatt_Introprogram	358,58
Arbeidsrettet_dummy	281,3	Arbeidsrettet_dummy	335,39
VO_Smedstua	117,7	VO_Rosenhof	-132,08
fraværsprosent2	5,6		
Spor_2_dummy	132,2		
Opholdstid_år	-7,8		
Skolerettet_dummy	152,9		

Resultater fra logistisk regresjon

Analysene i kapittel 5 er basert på den samme regresjonsmodellen som ble brukt i kapittel 4, presentert ovenfor. I tillegg er timebruk før første oppmelding inkluderte som en ny uavhengig variabel.³⁶ Den samme regresjonsmodellen er lagt til grunn for analyser av norskprøve 2, norskprøve 3 og oppmøte til prøvene.

Målet på forklaringskraft viser at de strukturelle faktorene som analyseres i regresjonsmodellen ikke forklarer all variasjonen.³⁷ Dette betyr at forklaringer på resultater også må hentes utenfor regresjonsmodellen.

I analysene som presenteres nedenfor indikerer en koeffisient på under 1 en *negativ effekt på sannsynligheten for å bestå/ møte til prøve*. En koeffisient på over 1 indikerer en positiv effekt.

³⁶ De statistiske analysene i kapittel 5 baserer seg på et mindre antall enheter enn analysene som omhandler timebruken fordi ikke alle enheter i datasettet har vært meldt opp til begge prøver, osv. Videre baserer analysene vedrørende norskprøve 3 seg på et betydelig mindre antall enheter enn norskprøve 2. Dette vurderes imidlertid fortsatt som et tilstrekkelig antall enheter, men vil kommenteres i de tilfeller hvor det kan ha betydning for resultatene av analysene.

³⁷ Forklaringskraften ble målt til ca 16 % i analysene som omhandler norskprøve 2. Forklaringskraft måles i en logistisk regresjonsanalyse av et annet mål enn i OLS regresjon, og man bør dermed være forsiktig med å trekke direkte sammenligninger – samtidig som det er liten tvil om at denne modellen er "svakere" enn tilfellet var i samtlige analyser i forrige kapittel. Forklaringskraften ift norskprøve 3 var på ca. ca 24 %.

AV: bestått/ ikke bestått norskprøve

Alle deltakere		Separatanalyse spor 2 deltakere	
Variabel	Regresjonskoeffisient	Variabel	Regresjonskoeffisient
Kjønn_numerisk	1,50	Kjønn_numerisk	1,43
VO_Rosenhof	1,32	VO_Rosenhof	1,26
Alder_fra_18	0,96	Alder_fra_18	0,96
Skolerettet_dummy	5,44	Skolerettet_dummy	4,44
Dummy_TyrkiaSentralasia	1,66	Dummy_TyrkiaSentralasia	1,72
Dummy_Slavisk	4,45	Dummy_Slavisk	5,04
FørsteoppmeldingNP2ny	1,00	FørsteoppmeldingNP2ny	1,00
Dummy_Russisk	5,50	Dummy_Russisk	5,20
Dummy_Somali	0,61	Dummy_Somali	0,61
Dummy_Tamilsk	0,58	Dummy_Tamilsk	0,58
Dummy_Vietnamesisk	0,40	Dummy_Vietnamesisk	0,38
Spor_2_dummy	3,44		
Spor_3_dummy	15,72		

AV: bestått/ ikke bestått norskprøve 3

Alle deltakere		Separatanalyse spor 2 deltakere	
Variabel	Regresjonskoeffisient	Variabel	Regresjonskoeffisient
Kjønn_numerisk	1,86	Kjønn_numerisk	1,98
Alder_fra_18	0,96	Opholdstid_år	0,95
Arbeidsrettet_dummy	0,44	Arbeidsrettet_dummy	0,47
Dummy_Slavisk	4,67	Dummy_Slavisk	4,15
Tamilsk	0,21	Tamilsk	0,13
Russisk	3,40		
Spor_3_dummy	4,35		

AV: møtt/ ikke møtt norskprøve 2

Alle deltakere		Separatanalyse spor 2 deltakere	
Variabel	Regresjonskoeffisient	Variabel	Regresjonskoeffisient
Opholdstid_år	0,97	Opholdstid_år	0,97
Arbeidsrettet_dummy	1,67	Arbeidsrettet_dummy	1,66
Skolerettet_dummy	8,00	Skolerettet_dummy	6,40
Dummy_Sørasiatisk	1,39	FørsteoppmeldingNP2	1,00
FørsteoppmeldingNP2	1,00	fraværsprosent2	0,97
fraværsprosent2	0,98		

VEDLEGG 5: KODING AV SPRÅKBAKGRUNN

Rambøll har basert på språkkodene oppgitt i datasettet som vi har mottatt opprettet følgende variabler for språkbakgrunn. I opprettelsen av språkfamiliegrupper har vi tatt utgangspunkt i relativt vide kategorier, men forsøkt å holde oss til allment aksepterte grupperinger basert på slektskap mellom språk. Nivået som vi har lagt oss på har også blitt tatt ut fra hensynet av at gruppestørrelsen skulle være på et nivå som tillater statistiske analyser.

Enkelspråkgrupper

- Kurdisk/ Soranni
- Russisk
- Spansk
- Arabisk
- Somali
- Urdu
- Tamilsk
- Thai
- Vietnamesisk

Språkfamiliegrupper

- **Tyrkisk/ Sentralasiatiske språk**
  - Azerbaijansk
  - Uighur
  - Uzbekistansk
  - Turkmenistansk
  - Tyrkisk
  - Tajik
  - Kirgiz
  - Mongolsk
  - Georgisk
  - Tsjetjensk
- **Indoiranske språk**
  - Dari
  - Farsi
  - Iransk
  - Azargi
  - Ossetiansk
  - Romanes
  - Persisk
  - Pushto
  - Kurdisk
  - Soranni
  - Balutsjisk
- **Sørasiatiske språk**
  - Urdu
  - Punjabi
  - Tamilsk
  - Indic
  - Marathi
  - Kashmiri
  - Bengali
  - Hindi
  - Nepali
  - Singalesisk

- **Romanske språk**
  - Italiensk
  - Spansk
  - Kreol
  - Fransk
  - Portugisisk

- **Germaniske språk**
  - Tysk
  - Færøysk
  - Norsk
  - Nederlansk
  - Afrikaans
  - Engelsk
  - Australsk

- **Østasiatiske språk**
  - Kinesisk
  - Japansk
  - Mandarin
  - Kantonesisk
  - Koreansk
  - Burmesisk
  - Karen

- **Afroasiatiske språk**
  - Etiopia
  - Tigrinya
  - Amharisk
  - Berbersk
  - Oromo
  - Tigre
  - Bilin
  - Afar
  - Assyrisk
  - Sara Kaba
  - Arabisk
  - Somali
  - Hebraisk

- **Vest/ Sentralafrikanske språk**
  - Swahili
  - Twi
  - Wolof
  - Igbo
  - Ghanesisk
  - Kikuyu
  - Burundi
  - Kamba
  - Yoruba
  - Ewe
  - Lingala
  - Kinyarwanda
  - Niger-Kordofani
  - Akan
  - Bambara
  - Susu
  - Hausa

- Duala
- Luganda
- Basa
- Dinka
- Fanti
- Fulah
- Krou
- Kuanyama
- Masai
- Nyanja
- Shona
- Timne
- Zulu

- **Slaviske språk**
  - Polsk
  - Kroatisk
  - Ukrainsk
  - Rumensk
  - Makedonsk
  - Russisk
  - Bosnisk
  - Serbisk
  - Bulgarsk

- **Sørøstasiatiske språk**
  - Thai
  - Vietnamesisk
  - Khmer
  - Laotisk
  - Balinesisk
  - Indonesisk
  - Malaysisk
  - Tagalog
  - Filippinsk
  - Cebuano

- **Øvrige Indoeuropeiske språk**
  - Finsk
  - Estisk
  - Albansk
  - Armensk
  - Gresk

VEDLEGG 6: DIVERSE DESKRIPTIVE ANALYSER

Andel avlagte prøver i forhold til totalt elevtall, fordelt på opplæringssentre 2007 og 2008

	Smedstua	Skullerud	Rosenhof	Private	Sum alle
2007	28 %	55 %	40 %	15 %	35 %
2008	49 %	45 %	40 %	19 %	39 %

Andel avlagte prøver i forhold til totalt elevtall, fordelt på opplæringssentre og prøvedatoer 2008-2009

Prøvedato	Smedstua	Skullerud	Rosenhof	Private	Sum alle
07.02.2008	18 %	17 %	12 %	6 %	13 %
03.06.2008	19 %	16 %	18 %	13 %	17 %
04.11.2008	11 %	12 %	7 %	0 %	7 %
09.02.2009	10 %	14 %	13 %	6 %	12 %

Prosent oppmøtte til norskprøver 2 og 3 av oppmeldte, fordelt på spor

	Spor 1	Spor 2	Spor 3
% oppmøtt til norskprøve 2	81,1	84,9	78,9
N	169	2219	76
% oppmøtt til norskprøve 3	80	82,7	84,9
N	15	658	298

Prosent oppmøtte til norskprøver 2 og 3 av oppmeldte, fordelt på utdanning fra hjemland

	% møtt til NP2	N	% møtt til NP3	N
Uten formell skolegang	91,7	12	100	1
Grunnskole, under 5 år	84,3	83	87,5	8
Fullført grunnskole, over 5 år	90,7	182	88,5	52
Under to års yrkesfaglig utdanning på vgs	100	14	63,6	11
Noe allmenn vgs, under 2 år	82,1	145	83,8	74
Fullført yrkesfaglig vgs, over 2 år	87,1	28	76,5	17
Fullført allmenn vgs, over 2 år	86,3	194	90	60
Noe høyere utdanning, under to år	84,3	204	87,9	124
Høyere utdanning, over to år	87,6	185	88,8	160

Andel "ikke møtt" av oppmeldte til norskprøve 2/ norskprøve 2 og 3, fordelt på opplæringscenter, 2007-2009

	NPR2			SUM NPR2/3		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Smedstua	13 %	13 %	15 %	12 %	13 %	13 %
Skullerud	13 %	16 %	11 %	15 %	14 %	11 %
Rosenhof	17 %	14 %	13 %	19 %	13 %	12 %

Andel deltakere i type opplæringsløp

Type opplæringsløp	Frekvens	Prosent	Valid Prosent
Ordinær opplæring	3284	81	81
Arbeidsrettet	691	17	17
Skolerettet	79	1,9	1,9
Total	4054	100	100

VEDLEGG 7: GRUNNLAGSTALL

Figur 3.1: Resultater på norskprøve 2, 2007- feb2009 (N) av antall oppmeldte

Prøvedato	% BE	% IB	% IM	N
15.02.2007	59 %	26 %	16 %	317
05.06.2007	43 %	41 %	15 %	854
06.11.2007	48 %	38 %	14 %	369
07.02.2008	39 %	45 %	17 %	584
03.06.2008	48 %	39 %	13 %	632
04.11.2008	49 %	37 %	14 %	233
09.02.2009	58 %	29 %	13 %	415

Figur 3.2: Resultater på norskprøve 3 skriftlig, 2007- feb2009 (N) av oppmeldte

Prøvedato	% BE	% IB	% IM	N
15.02.2007	32 %	47 %	21 %	72
05.06.2007	34 %	43 %	23 %	342
06.11.2007	30 %	54 %	16 %	151
07.02.2008	38 %	46 %	16 %	171
03.06.2008	41 %	48 %	11 %	342
04.11.2008	53 %	37 %	10 %	98
09.02.2009	63 %	28 %	9 %	122

Figur 3.3: Andelen bestått av oppmøtte til norskprøve 2, fordelt på opplæringscenter, 2007-2009

	Smedstua	Skullerud	Rosenhof	Private	N
2007	58 %	51 %	57 %	55 %	1157
2008	47 %	54 %	55 %	56 %	1106
2009	57 %	57 %	75 %	72 %	331

Figur 3.4: Andelen bestått av oppmøtte til norskprøve 3, fordelt på opplæringscenter, 2007-2009

	Smedstua	Skullerud	Rosenhof	Private	N
2007	47 %	19 %	44 %	58 %	439
2008	40 %	40 %	51 %	33 %	545
2009	63 %	65 %	71 %	100 %	111

Figur 3.5: Andel bestått på norskprøve 2 og 3 av andel oppmøtte fordelt på spor

	% Bestått NPR 2 (N)	% Bestått NPR3 (N)
Spor 1	40 % (145)	
Spor 2	66 % (2000)	45 % (588)
Spor 3	94 % (62)	80 % (261)

Figur 3.6: Antall timer mottatt før en oppmelding til norskprøve 2, fordelt på spor

	Spor 1	Spor 2P	Spor 2R	Spor 3
Gjennomsnitt	542	522	406	306
Min.verdi	32	4	32	20
Maks.verdi	2161	2177	1703	909
Standardavvik	428	378	275	221
(N=antall oppmeldte)	159	846	549	71

Figur 3.7: Antall timer mottatt før en oppmelding til norskprøve 3, fordelt på spor

	Spor 2P	Spor 2R	Spor 3
Gjennomsnitt	542	629	321
Min.verdi	36	20	24
Maks.verdi	1851	2644	1689
Standardavvik	430	482	231
(N=antall oppmeldte)	122	177	280

Tabell 3.3: Gjennomsnittlig timebruk for prøver med ulike utfall for norskprøve 2 og 3, fordelt på spor

Spor 1

	N	Minimumsverdi	Maksverdi	Gjennomsnitt	Standardavvik
Timer før bestått norskprøve 2	56	131	1374	414	290
Timer før ikke bestått norskprøve 2	84	104	2161	699	481
Timer før ikke møtt norskprøve 2	30	111	2375	589	567

Spør 2

	N	Minimumsverdi	Maksverdi	Gjennomsnitt	Standardavvik
Timer før bestått norskprøve 2	1198	100	2105	460	325
Timer før ikke bestått norskprøve 2	786	100	2177	570	371
Timer før ikke møtt norskprøve 2	786	102	1287	426	286
Timer før bestått norskprøve 3	230	100	2547	565	409
Timer før ikke bestått norskprøve 3	320	100	2644	597	422
Timer før ikke møtt norskprøve 3	98	100	1890	501	361

Spør 2P

	N	Minimumsverdi	Maksverdi	Gjennomsnitt	Standardavvik
Timer før bestått norskprøve 2	385	100	2105	548	374
Timer før ikke bestått norskprøve 2	428	100	2177	654	405
Timer før ikke møtt norskprøve 2	117	102	2375	524	377
Timer før bestått norskprøve 3	30	100	1595	509	426
Timer før ikke bestått norskprøve 3	71	100	1851	643	436
Timer før ikke møtt norskprøve 3	19	100	1129	477	334

Spør 2R

	N	Minimums- verdi	Maks- verdi	Gjennoms- nitt	Standar- davvik
Timer før bestått norskprøve 2	39				
Timer før bestått norskprøve 2	0	100	1914	453	285
Timer før ikke bestått norskprøve 2	11				
Timer før ikke møtt norskprøve 2	2	120	1674	506	331
Timer før ikke møtt norskprøve 2	64	108	1271	387	258
Timer før bestått norskprøve 3	67	117	2547	690	504
Timer før ikke bestått norskprøve 3	10				
Timer før ikke møtt norskprøve 3	3	104	2644	748	511
Timer før ikke møtt norskprøve 3	24	112	1573	597	424

Spør 3

	N	Minimumsverdi	Maksverdi	Gjennomsnitt	Standardavvik
Timer før bestått norskprøve 2	49	110	1082	374	235
Timer før ikke bestått norskprøve 2	4	160	779	349	292
Timer før ikke møtt norskprøve 2	13	112	624	245	169
Timer før bestått norskprøve 3	176	100	1467	373	243
Timer før ikke bestått norskprøve 3	56	104	1689	402	284
Timer før ikke møtt norskprøve 3	34	100	774	269	141

VEDLEGG 8: OVERSIKT OVER VARIABLELER

I det følgende gir vi en nærmere beskrivelse av de variablene som vi har inkludert i de ulike regresjonsmodellene som vi har benyttet i analysene i denne rapporten.

Oversikt over avhengige variabler

Navn på variabel	Koding og verdier	Målenivå	Kommentar/tolkning
Antall timer undervisning mottatt før første oppmelding til norskprøve 2 uansett resultat	Timer	Forholdstallsnivå	
Antall timer undervisning mottatt før første oppmelding til norskprøve 2 der dette har et bestått resultat	Timer	Forholdstallsnivå	
Antall timer undervisning mottatt før første oppmelding til norskprøve 3 uansett resultat	Timer	Forholdstallsnivå	

Avhengige variabler for Norskprøve 2

NPR2 skriftlig, Bestått/ Ikke bestått,	1= Bestått (alle forsøk) 0= Ikke bestått Av alle oppmøtte	Dummyvariabel	Her ser vi på (hva som kjennetegner) deltakere som har bestått norskprøve 2 på ett eller annet forsøk, versus de som ikke har bestått
NPR2 skriftlig, møtt/ ikke møtt	1= Møtt til prøve 0= Ikke møtt til prøve Av alle oppmeldte	Dummyvariabel	Her ser vi på (hva som kjennetegner) deltakere som har møtt til oppmeldt norskprøve 2, versus de som ikke møter til oppmeldt prøve

Avhengige variabler Norskprøve 3

NPR3 skriftlig, Bestått/ Ikke bestått	1= Bestått (alle forsøk) 0= Ikke bestått Av alle oppmøtte	Dummyvariabel	Her ser vi på (hva som kjennetegner) deltakere som har bestått norskprøve 3 på ett eller annet forsøk versus de som ikke har bestått
--	---	---------------	--

Oversikt over uavhengige variabler

Navn på variabel	Koding og verdier	Målenivå	Kommentar/tolkning
Kjønn	0= Mann 1=Kvinne	Dummyvariabel	
Alder (Alder fra 18)	I antall år	Forholdstallsnivå	Nullpunktet er satt til 18 år siden dette er naturlig nullpunkt når vi snakker om "voksne innvandrere"
Tidligere utdanning	0=Uten formell skolegang 1=Noe grunnskole, mindre enn 5 år 2=Fullført grunnskole, over 5 år 3=Under to års yrkesfaglig utdanning på vgs 4=Noe allmenn vgs, under 2 år 5=Fullført yrkesfaglig vgs, over 2 år 6=Fullført allmenn vgs, over 2 år 7=Noe høyere utdanning, under to år 8=Høyere utdanning, over to år	Ordinalnivå	Denne variabelen er på ordinalnivå som betyr verdiene er rangordnet, dvs. at det gir mening å rangere verdiene fra lav til høy utdanning. Det er dog bare rekkefølgen som har noen betydning, mens avstanden mellom to tall forteller ingenting.
Dummyvariabler for språkbakgrunn	Skiller ut deltakere med ulike morsmål, eller ulike morsmål fra forskjellige språkfamilier. For kategorier se vedlegg 5.	Dummyvariabler	
Deltatt i Introprogram	1= Deltar eller har deltatt i Introduksjonsprogrammet 0= Aldri deltatt	Dummyvariabel	
Deltatt i Ny sjanse	1= Deltar eller har deltatt i Ny sjanse 0= Aldri deltatt	Dummyvariabel	
VO Skullerud	1=Deltaker på Skullerud 0= Alle andre VO-sentre	Dummyvariabel	
VO Rosenhof	1=Deltaker på Rosenhof 0= Alle andre VO-sentre	Dummyvariabel	
VO Smedstua	1=Deltaker på Smedstua 0= Alle andre VO-sentre	Dummyvariabel	
Oppholdstid i Norge	År	Forholdstallsnivå	Denne variabelen regner antall år fra ankomst i Norge til deltakeren har begynt på programmet
Dummyvariabler for Spor	Skiller deltakere fra spor 1, 2 og 3	Dummyvariabler	
Spor	0=N2/N2A (laveste nivå,	Ordinalnivå	Her har vi tre katego-

2_progresjonsinndeling	spor 2) 1=N2M/N2P (fungerer på det latinske alfabet, noe skolegang) 2=N2R (Rask progresjon, bruker mindre tid på samme pensum)		rier som rangerer deltakerne på spor 2. Kategoriene er noe vanskelige å tolke fordi verdiene fra SITS ikke stemmer overens med ny felles nivåforståelse.
Dummyvariabler for type opplæring	Skiller deltakere som mottar henholdsvis Arbeidsrettet og Skolerettet opplæring fra deltakere som mottar ordinær opplæring	Dummyvariabler	
Undervisningstidspunkt	1=Dag 0= Kveld	Nominalnivå	De som får undervisning på dagen får verdien "dag" og de som har undervisning på kveldstid får verdien "kveld". Datamaterialet har noen tolkningsproblemer fordi en del enheter hadde registrert flere verdier (.f.eks. DK), noe som sannsynligvis indikerer at de har endret undervisningstidspunkt, men det er ikke mulig å identifisere når denne endringen skjedde.
Fraværsprosent	% fravær av total timebruk (undervisningstimer mottatt + gyldig fravær + ugyldig fravær)	Forholdstallsnivå	

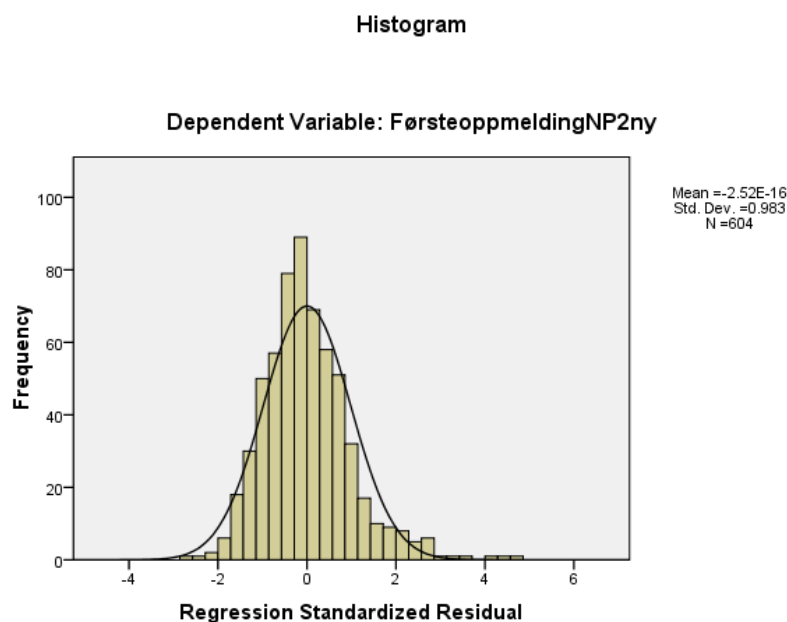
VEDLEGG 9: FORUTSETNINGSANALYSER

I det følgende presenterer vi noen resultater fra "forutsetningsanalyser" – analyser som kontrollerer hvor godt de benyttede analysemetodene passer til datasettet som er brukt.

Forutsetninger for OLS regresjon

En rekke statistiske indikatorer kan benyttes for å vurdere hvor godt datamaterialet er egnet til en undersøkelse av lineære sammenhenger. I det følgende illustrer vi resultater fra forutsetningstester gjort på OLS regresjon med antall timer før første oppmelding til norskprøve 2 som avhengig variabel, med de uavhengige variablene som inngår i den valgte regresjonsmodell.

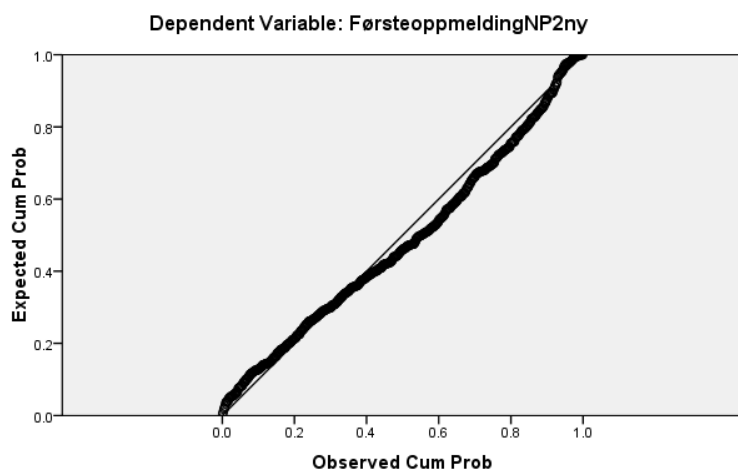
Først og fremst kan man undersøke fordeling av residualer (avstanden mellom faktiske verdier i datasettet og predikerte verdier ifølge regresjonsmodellen). Disse bør helst være tilnærmet normalfordelt for at OLS regresjon utgjør en gunstig analysemetode.

Figuren viser at residualene i den aktuelle analysen er tilnærmet normalfordelte. Dette tyder på en god modell.

Fordelingen av residualer kan også fremstilles i en kumulativ sannsynlighetsplot:

Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

Også denne viser at modellen er relativt godt tilpasset datasettet, da de predikerte verdiene ikke avviker i betydelig grad fra de observerte.

Neste test skiller ut de casene som avviker i betydelig grad fra modellen.

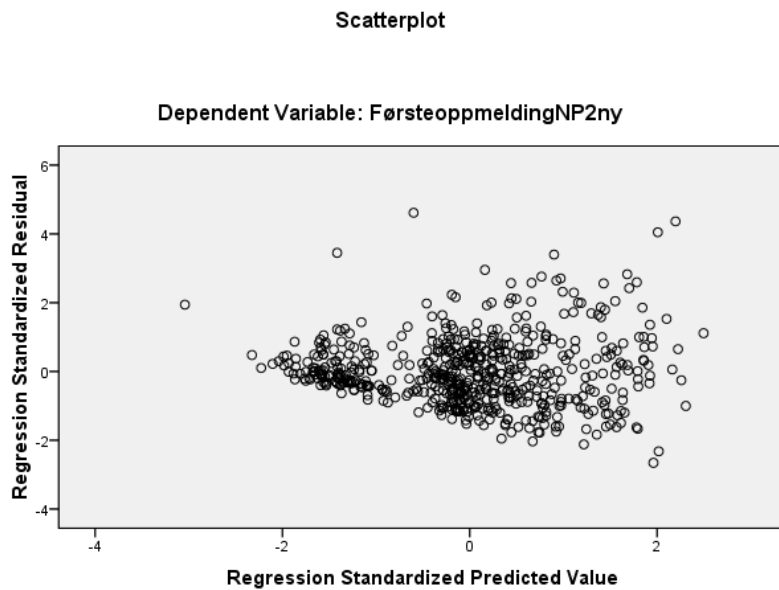
Casewise Diagnostics^a

Case Nu...	Std. Residual	Førsteoppmel dingNP2ny	Predicted Value	Residual
466	3.450	1139	192.46	946.538
1249	3.398	1583	650.76	932.242
1956	4.050	1981	869.92	1111.084
3389	4.365	2105	907.44	1197.557
3870	4.614	1620	354.08	1265.921

a. Dependent Variable: FørsteoppmeldingNP2ny

Tabellen viser at kun 5 enheter har verdier som avviker vesentlig fra modellen. Dette må igjen tolkes som at data passer godt til den valgte analyseformen.

For å teste hvorvidt data er godt tilpasset en lineær modell, noe som tilsier at OLS er en velegnet metode, kan vi igjen plote standardiserte predikerte verdier opp imot standardiserte residualer.

Her ser vi at punktene fordeler seg rundt en horisontal linje, som indikerer en lineær sammenheng (Christophersen: 179-180).

Vi har videre testet de bivariate korrelasjonene mellom alle de uavhengige variablene, for å teste for kolinearitet. Resultatene viste at korrelasjonene var moderate, noe som tyder på at det ikke er kolinearitet. Vi har også testet for multikolinearitet ved hjelp av Toleranseverdier. Disse ble funnet å være større enn 0.20, noe som indikerer at det ikke foreligger multikolinearitet.

Forutsetninger for logistisk regresjon

Forutsetninger for logistisk regresjon må måles ved hjelp av andre statistiske mål enn de som er brukt ovenfor. En Hosmer-Lemeshow test kontrollerer at det ikke er signifikante avvik mellom datasettet og regresjonsmodellen, gjennom å sammenligne observerte og predikerte verdier. Resultatene sees nedenfor for vår analyse med avhengig variabel NPR2 bestått/ikke bestått.

Hosmer and Lemeshow Test

Step	Chi-square	df	Sig.
1	10.383	8	.239

Hosmer-Lemeshow testen viser i dette tilfellet at det ikke er grunnlag for å forkaste modellen, da det ikke foreligger signifikante avvik mellom de observerte og de predikerte verdiene.

Lignende forutsetningstester som de som presenteres her ble gjennomført for samtlige modeller som vi har benyttet, og konklusjonen er i alle tilfeller at det ikke er grunnlag for å forkaste de anvendte metodene i analysen av det aktuelle datasettet.

VEDLEGG 10: INTERVJUGUIDER

Intervjuguide for deltakere

Analyse av gjennomstrømming og resultater i norskopplæringen for innvandrere

Introduksjon og velkommen

- Presentasjon av Rambøll
- Kort om prosjektet
- Forklaring - fokusgruppe
  - Alle synspunkter og meninger er av verdi
  - Alle står fritt til å ta ordet
- Forhold rundt anonymitet
  - Båndopptaker/referat
- Presentasjonsrunde
  - Moderator, referent
  - Deltakerne

Tema 1: Presentasjon og bakgrunn

- Hva heter dere (og hvor kommer dere fra)?
- Hvor lenge har dere hatt norskopplæring? Hvor mange dager i uken?
- Har dere gått på andre VO? Hvilken var best/dårligst? Hvorfor?
- Har dere studert tidligere (nivå/antall år/disiplin etc.)?
- Når kom dere til Norge?
- Deltar dere i andre program (Intro, Ny sjanse, Kvalifiseringsprogram)?
- Snakker dere norsk utenfor skolen? (evt. I hvilke sammenhenger?)

Tema 2: Motivasjon og personlige målsettinger

- Var det dere selv eller noen andre som bestemte at de skulle gå på norskopplæringen?
- Hvorfor går dere på norskopplæring (det er obligatorisk/få jobb/begynne utdanning/følge opp barna/annet)?
- Hvilke prøver ønsker dere å fullføre (2 og/eller 3)?
- Liker dere å gå på norskopplæring? Hvorfor?

Tema 3: Klassesammensetning, kontinuitet, intensitet, hyppighet

- Hvilken gruppe går dere i (rask/annet)?
- Hvor mange er dere i klassen?
- Er alle like flinke i norsk i klassen din?
- Hvor ofte kommer det nye deltakere?
- Blir dere påvirket av dette?
- Hvor mange lærere har dere?
- Hvor ofte har dere byttet lærer? Er det bra/dårlig?
- Var det stor forskjell mellom de ulike lærerne?
- Når har dere undervisning (dag/kveld/begge)? Hvorfor?
- Hvor mange timer i uken har dere undervisning?
- Synes dere dette er nok eller for lite?

Tema 4: Norskopplæringen, synspunkter

- Synes dere at dere lærer mye norsk (som forventet/raskere/saktere)?
- Hvilke aktiviteter gjør dere på skolen (data, lese, syng, samtale, grammatikkøvelser, avislesing, skrive fortelling, brev, søknad etc.)? Hvilke liker du best/dårligst?
- Gjennom hvilke aktiviteter lærer du mest?
- Hvilke deler synes du er vanskeligst (skriv, les, lytt, muntlig)?
- Hvordan trener dere for å bli bedre til å skrive norsk?
- Lærer du mye av disse aktivitetene? Hvorfor/Hvorfor ikke?
- Opplever dere at dere får nok hjelp av lærer til det dere synes er vanskelig?
- Hvor mye lekser får dere? Liker dere det godt/dårlig?
- Hvilken type hjemmearbeid får dere?
- Hvordan er klasserommet (Er stolene gode å sitte på?; Er pultene passe høye?; Er det kaldt i rommet om vinteren?)
- Er det stille i klasserommet? Får dere konsentrert dere?

Tema 5: Oppmelding og vurdering

- Vet dere hva dere må kunne for å bestå norskprøve 2/3?
- Har dere vært med på å lage egne mål?
- Var det dere selv eller læreren som presset på for at dere skulle gå opp til prøven? Ønsket dere det selv?
- Trodde dere at dere kom til å bestå før dere gikk opp?
- Hvordan gir deres lærer/e tilbakemeldinger på arbeidet deres? Hvor ofte?
- Får dere tilbakemeldinger fra læreren om hvordan dere ligger an?
- Spør læreren deres hvor mye dere selv synes dere kan/Hva dere synes er vanskelig?

Tema 6: Vurdering av prøven

- Fikk dere informasjon om innhold og gjennomføring av prøven i forkant?
- Var prøven slik dere hadde forventet? Lettere? Vankeligere?
- Fikk dere vist hva dere kunne?
- Tok dere eksempelprøve i klassen før prøven?
- To dere eget "eksamenskurs" noen måneder før prøven?

Tema 7: Barrierer og drivkrefter

- Hvorfor tror dere at dere besto/ikke besto prøven?
- Vil det hjelpe å få flere timer eller ønsker dere også andre endringer (f.eks i undervisningen)?
- Er det andre forhold utenfor opplæringen som gjør det vanskelig for dere å delta (jobb, praksis, omsorgsansvar etc.)?
- Er det andre forhold utenfor opplæringen som gjør det lettere for dere å delta (norske venner/praksis etc.)?
- Har dere vært borte fra undervisning? Hvorfor?
- Hva kan gjøres for å redusere fravær?

TAKKE FOR DELTAKELSEN

Intervjuguide for lærere

Analyse av gjennomstrømming og resultater i norskopplæringen for innvandrere

Introduksjon og velkommen

- Presentasjon av Rambøll
- Kort om prosjektet
- Forklaring - fokusgruppe
  - Alle synspunkter og meninger er av verdi
  - Alle står fritt til å ta ordet
- Forhold rundt anonymitet
  - Båndopptaker/referat
- Presentasjonsrunde
  - Moderator, referent
  - Deltakerne

Tema 1: Presentasjonsrunde og bakgrunn

- Hva heter dere?
- Hvor lenge har dere jobbet ved VO? Denne eller andre VO?
- På hvilke spor/I hvilke grupper underviser dere i?
- Hvilken utdanning har dere?
- Hva slags stilling er dere ansatt i (heltid/deltid/en eller flere skoler)?

Tema 2: Organisering av opplæringen

- Hvordan er opplæringen organisert på spor 2 ved VO?
- Hvordan er klasser satt sammen (hvor mange i hver gruppe etc.)?
- Hvordan vurderer du at denne inndelingen påvirker deltakernes læringsutbytte?
- Hvor mange timer undervisning for gjennomsnittsdeltakeren?
- Hvor ofte kommer det nye deltakere inn i gruppene?
- Hvordan håndteres dette ovenfor både nye og gamle deltakere? På hvilke måter påvirker dette opplæringen?
- Gis det spesialundervisning til deltakere? Hva er grunnlag for at det gis; Hvordan bestemmes dette?
- Hvilke pedagogiske hjelpemidler benyttes (audiovisuelt utstyr, pc, datakapasitet, pedagogisk programvare)?

Tema 3: Innhold og metoder i opplæringen

- Har dere utarbeidet lokale planer/operasjonalisert kompetansemål/konkretisert læringsstrategier og arbeidsmåter?
- Hvilke læringsaktiviteter benytter dere i opplæringen (prosjektarbeid, gruppearbeid, individuelt arbeid, høytlesing, tavlearbeid, samtaler, praktisk arbeid etc.)?
- Når opplever dere at deltakerne lærer mest (data, lese, synge, samtale, grammtikkøvelser, avislesing, skrive fortelling, brev, søknad)? Samsvarer dette med når deltakerne opplever at de lærer mest?
- Hvordan jobber dere med skriveopplæring – hvilke metoder benyttes?

- Hvordan får deltakerne tilbakemeldinger på skriftlig produksjon?
- Hvordan jobber dere med lytte- og leseopplæring – hvilke metoder benyttes?
- Hva tror dere er årsaken til at mange ikke består skrive delen? Hva synes deltakerne deres er spesielt utfordrende?
- Hvor mye hjemmearbeid får deltakerne? Hvilken type hjemmearbeid?
- Hvorfor tror du flere består muntlig enn skriftlig?
- Hvordan jobber dere med formativ vurdering (vurdering for læring)/Hvordan gis tilbakemeldinger til deltakere?
- Kjenner deltakerne til prøveform for NP2 og NP3, blir de gjort kjent med kompetansemål for opplæringen?
- Vurderer deltakerne egen læring?
- Benytter dere kartleggingsverktøy (den europeiske språkpermen for voksne innvandrere, metodeguide til læreplan)? I så fall, hvordan benyttes disse?
- Hvordan ser dere mulighetene for å tilby tilpasset opplæring innenfor rammene av VO (hva er utfordringer/barrierer)?
- Har dere benyttet/samarbeidet med tospråklige assistenter eller morsmåls lærere?

Tema 4: Motivasjon, trivsel og fysisk læringsmiljø

- Hvordan vurderer dere deltakernes motivasjon? Hva motiverer de? Hva reduserer motivasjon?
- Hvordan vurderer dere det fysiske læringsmiljøet (Er stolene gode å sitte på?; Er pultene passe høye?; Er det kaldt i rommet?)
- Er det stille i klasserommet? Får deltakerne konsentrert seg?
- Trives deltakerne godt/dårlig?
-

Tema 4: Oppmeldingspraksis

- Hvordan vurderer dere om en deltaker bør meldes opp til prøve?
- Er det utarbeidet retningslinjer for oppmelding på VO?
- Hva er vurderingskriterier/vurderingsgrunnlag (forprøve/tester/egenvurdering/kartleggingsverktøy)?
- Hva er de vanligste årsakene til at en deltaker meldes opp?
- Hva kan forårsake for tidlig oppmelding (press fra deltaker, "la de prøve seg", press fra andre hold)?
- Blir deltakernes resultater gjort kjent for dere?
- Hvordan jobber dere med resultatene?
- Hvordan jobber dere med resultatene fra delprøvene (eks – høy strykeprosent på les – hva gjør vi)?
- Hvordan jobber dere med deltakere som ikke har bestått?
- Hvordan vurderer dere nytten av eksempeloppgavene som er utarbeidet for Oslo i tillegg til den eksempeltesten som Norsk språktest har lagt?
- Har dere gjennomført egne "eksamenskurs/forprøver" noen måneder før prøven med drilling?

Tema 5: Kompetanse og samarbeid

- Hvordan samarbeider dere om opplæringen?
- Gjennomføres det noe tverrfaglig samarbeid ved VO?
- Hvordan opplever dere deres egen kompetanse for å gi opplæring?
- Er det noen områder hvor dere ønsker mer kompetanse?
- Hvilke muligheter finnes for etter- og videreutdanning i tilknytning til VO?

Tema 6: Årsak til resultater og anbefalinger

- Hva opplever dere som de største grunnene til en høy strykandel?

- Hvordan opplever dere at antallet undervisningstimer påvirker muligheten for å bestå? Hva kjennetegner de deltakerne som får over og under gjennomsnittet i timer?
- Hvilken betydning har fravær for opplærings situasjonen? Hvordan påvirker den resultatene?
- Hvilken betydning har type opplæring (Arbeidsrettet/Skolerettet/Ordinær) for å bestå prøvene? Hvordan er opplæringen forskjellig for de tre typene?
- På hvilke områder vurderer dere at det bør rettes fokus?
- Hvilke tiltak vurderer dere som hensiktsmessige for å øke andelen som består?
- Hva har dere erfart er hyppige grunner til at deltakere ikke møter på prøvene?
- Hvilke tiltak kan settes inn for å få flere til å møte opp?

AVSLUTNING OG TAKK FOR DELTAKELSE

VEDLEGG 11: TIMEBRUK

I de modeller som vi har brukt i regresjonsanalysene fremkommer det en svak *negativ* effekt av både å ha flere timer totalt, og å ha flere timer før første oppmelding til norskprøve 2, på sannsynligheten for å bestå norskprøve 2. Dette kan imidlertid *ikke* tolkes som at sannsynlighet for å bestå synker jo flere antall timer som mottas. Vi skal nå se på årsaken til dette.

Sammenhengen mellom antall timer og resultater på prøvene er problematisk. Det er mulig å betrakte den avhengige variabelen som en skalavariabel, da det gis poeng på norskprøven, som igjen leder til to kategorier, bestått eller ikke bestått. Vi kan da tenke oss at noen individer med gode læringsforutsetninger trenger et lavere antall timer for å oppnå et høyt antall poeng, mens en annen gruppe individer kan være personer med dårligere læringsforutsetninger og trenger derfor et høyere antall timer, men som likevel oppnår en lavere poengsum. Dette er i tråd med de deskriptive studiene i kapittel 3 som viser at deltakere som består, også mottar færrest timer.

Hvis vi tolker resultatene fra regresjonen som gir oss en negativ sammenheng mellom antall timer og poeng, så kan vi tenke oss at observasjonene fra disse to gruppene er dominerende og derfor gir en negativ sammenheng. Dette indikerer også et simultanitetsproblem, dvs. at antallet timer påvirker resultater (poeng), samtidig som resultatet påvirker antallet timer. Altså, *dårlige resultater fører til flere timer*. En mulig måte å løse dette problemet statistisk er å opprette en instrumentvariabel, dvs. en variabel som måler antallet timer som mottas, men som ikke er korrelert med restleddet (alt som ikke fanges opp av de uavhengige variablene i modellen). Vi har imidlertid ikke tilgang på en slik variabel i datasettet.